

การศึกษาความท้องถื่นทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบ้านนาญ
กระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร

ปริญญาบัตร

ของ

ทัศนสุภา สอนชื่อ

23 ก.ย. 2531

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต

เมษายน 2531

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

166666

คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิสิตและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

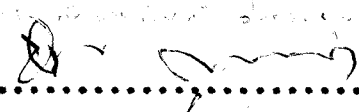

..... ประธาน

..... กรรมการ

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

..... กรรมการ

..... กรรมการ

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาบัตรฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์
ดร.สุนทร โคกขรรพาทะ ประธานที่ปรึกษาปริญญาบัตร ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ
ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดตลอดเวลา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ
เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.สมประสงค์ วิทย์เกียรติ กรรมการที่ปรึกษา
ปริญญาบัตร ที่ให้คำปรึกษาแนะนำเพิ่มเติมและแก้ไขปริญญาบัตรฉบับนี้ให้มีความ
ถูกต้อง และขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ชม ภูมิภาค กรรมการสอบ
ปริญญาบัตรที่ช่วยเหลือในการปรับปรุงแก้ไขปริญญาบัตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
ขอขอบพระคุณ ดร.ทองอยู่ แก้วไทรตะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรฤต เจริญธรรม
ดร.ชลทิพย์ เข้มส่าอังก์ และอาจารย์ปาน กิมบี ที่ให้ความอนุเคราะห์รับเป็น
ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม กราบขอบพระคุณข้าราชการบำนาญกระทรวงศึกษาธิการ
ที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการตอบแบบสอบถาม ขอขอบคุณอาจารย์ชาญศักดิ์
เหลือองไครรัตน์ ที่กรุณาให้คำแนะนำในการประมวลผลข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณคุณแม่ประสิทธิ์พร พรหมศิริเรก ที่ให้กำลังใจและกำลังใจ
ทรัพย์ในการทำปริญญาบัตรฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณประโยชน์ที่ได้รับจากวิจัยครั้งนี้ขออุทิศให้แก่คุณพ่อศรีสวัสดิ์ พรหมศิริเรก
บิดาของผู้วิจัยซึ่งล่วงลับไปแล้ว

พัฒนสุภา สอนชื่อ

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	6
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
	คำนิยามศัพท์เฉพาะ	8
	สมมติฐานการวิจัย	9
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
	แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ	10
	ผู้สูงอายุ	16
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
3	วิธีดำเนินการวิจัย	44
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	44
	วิธีสร้างเครื่องมือและลักษณะของเครื่องมือ	45
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	46
	การวิเคราะห์ข้อมูล	47
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	46

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล	51
ลำดับชั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล	51
ตอน 1 การวิเคราะห์ความต้องการทางการศึกษานอก โรงเรียนของข้าราชการบ้านนาญ	51
ตอน 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการทาง การศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบ้านนาญ	102
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	142
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	142
สมมติฐานในการวิจัย	142
วิธีดำเนินการวิจัย	142
การวิเคราะห์ข้อมูล	143
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	143
การอภิปรายผล	146
ข้อเสนอแนะ	167
บรรณานุกรม	169
ภาคผนวก	175

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนร้อยละข้าราชการบ้านนาญจำแนกตามคุณลักษณะส่วนตัว	52
2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามเพศ	54
3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการให้ความรู้ ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามเพศ	56
4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามอายุ	58
5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการให้ความรู้ ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามอายุ	60
6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามวุฒิ	62
7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการให้ความรู้ ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามวุฒิ	64
8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามระดับ	66
9 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการให้ความรู้ ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตามระดับ	68
10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ ด้านสุขภาพ จำแนกตามเพศ	70
11 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการให้ความรู้ ด้านสุขภาพ จำแนกตามเพศ	72

12	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ ด้านสุขภาพ จำแนกตามอายุ	74
13	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการให้ความรู้ ด้านสุขภาพ จำแนกตามอายุ	76
14	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ ด้านสุขภาพ จำแนกตามวุฒิ	78
15	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการให้ความรู้ ด้านสุขภาพ จำแนกตามวุฒิ	80
16	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ ด้านสุขภาพ จำแนกตามระดับ	82
17	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการให้ความรู้ ด้านสุขภาพ จำแนกตามระดับ	84
18	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ ด้านสังคม จำแนกตามเพศ	86
19	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการให้ความรู้ ด้านสังคม จำแนกตามเพศ	88
20	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ ด้านสังคม จำแนกตามอายุ	90
21	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการให้ความรู้ ด้านสังคม จำแนกตามอายุ	92
22	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ ด้านสังคม จำแนกตามวุฒิ	94

23	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการให้ความรู้ ด้านสังคม จำแนกตามวุฒิ	96
24	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ ด้านสังคม จำแนกตามระดับ	98
25	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการให้ความรู้ ด้านสังคม จำแนกตามระดับ	100
26	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการได้รับความรู้ด้าน เศรษฐกิจ จำแนกตามเพศ	102
27	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการให้ความรู้ด้าน เศรษฐกิจ จำแนกตามเพศ	104
28	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการได้รับความรู้ด้าน เศรษฐกิจ จำแนกตามอายุ	106
29	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการให้ความรู้ด้าน เศรษฐกิจ จำแนกตามอายุ	108
30	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการได้รับความรู้ด้าน เศรษฐกิจ จำแนกตามวุฒิ	109
31	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการให้ความรู้ด้าน เศรษฐกิจ จำแนกตามวุฒิ	110
32	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการได้รับความรู้ด้าน เศรษฐกิจ จำแนกตามระดับ	113
33	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการให้ความรู้ด้าน เศรษฐกิจ จำแนกตามระดับ	114

34	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต้องการ ได้รับความรู้ด้าน สุขภาพ จำแนกตามเพศ	115
35	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต้องการ ให้ความรู้ด้าน สุขภาพ จำแนกตามเพศ	117
36	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต้องการ ได้รับความรู้ด้าน สุขภาพ จำแนกตามอายุ	118
37	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต้องการ ให้ความรู้ด้าน สุขภาพ จำแนกตามอายุ	119
38	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต้องการ ได้รับความรู้ด้าน สุขภาพ จำแนกตามวุฒิ	121
39	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต้องการ ให้ความรู้ด้าน สุขภาพ จำแนกตามวุฒิ	123
40	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต้องการ ได้รับความรู้ด้าน สุขภาพ จำแนกตามระดับ	125
41	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต้องการ ให้ความรู้ด้าน สุขภาพ จำแนกตามระดับ	127
42	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต้องการ ได้รับความรู้ด้าน สังคม จำแนกตามเพศ	129
43	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต้องการ ให้ความรู้ด้าน สังคม จำแนกตามเพศ	130
44	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต้องการ ได้รับความรู้ด้าน สังคม จำแนกตามอายุ	132

45	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการให้ความรู้ด้าน สังคม จำแนกตามอายุ	133
46	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการได้รับความรู้ด้าน สังคม จำแนกตามวุฒิ	135
47	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการให้ความรู้ด้าน สังคม จำแนกตามวุฒิ	137
48	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการได้รับความรู้ด้าน สังคม จำแนกตามระดับ	139
49	เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการให้ความรู้ด้าน สังคม จำแนกตามระดับ	140

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันผู้สูงอายุในประเทศไทยยังไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร โดยเฉพาะในด้านการจัดและบริการการศึกษาสำหรับประชากรกลุ่มนี้ ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น งบประมาณมีจำกัด ประชาชนโดยทั่วไปมองไม่เห็นความสำคัญและไม่ได้รับการศึกษาหรือข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่ติดต่อ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ยังมองไม่เห็นความจำเป็นเกี่ยวกับผู้สูงอายุมากนัก เพราะจำนวนประชากรผู้สูงอายุยังมีน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรทั้งหมด (สุรกุล เชนอมรม 2529 : 12 - 13)

จากสถิติที่ผ่านม แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ทั้งอัตราส่วนและจำนวนประชากร คือจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 1.6 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2513 เป็น 2.4 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2523 ส่วนสัดส่วนเพิ่มจากร้อยละ 4.7 ในปี พ.ศ. 2513 เป็นร้อยละ 5.0 ในปี พ.ศ. 2523 (มาตินี วงษ์สิทธิ์ 2528 : 20) เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ ทำให้ประชาชนมีสุขภาพดีขึ้นช่วยให้อัตราการตายของคนลดลง ขณะเดียวกันอายุขัยของคนเพิ่มจากชาย 56 ปี หญิง 56 ปี ในปี พ.ศ. 2513 เป็นชาย 59 ปี และหญิง 63 ปี ในปี พ.ศ. 2523 (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528 : 3)

การเปลี่ยนแปลงประชากรในลักษณะที่มีประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงสังคม จากสภาพครอบครัวไทยแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นครอบครัวใหญ่ มีความผูกพันระหว่างสมาชิกในครอบครัว

ปู่ ย่า ตา ยาย จะได้รับการยกย่องในฐานะเป็นที่พึ่งทางใจ เป็นที่ปรึกษา อบรม
 คุณแต่ให้ถูกหลานอยู่ในศีลธรรมจรรยา ให้ประพฤติกเป็นคนดี ให้การศึกษาเล่าเรียน
 ส่วนสถานภาพในสังคม ผู้สูงอายุจะเป็นแหล่งข้อมูลของชุมชน เพราะความรอบรู้
 อันเกิดจากการสร้างสมประสบการณ์ชีวิต สิทธิ จีรโรจน์ (สิทธิ จีรโรจน์
 2528 : 20) กล่าวว่า "...การที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคม
 เกษตรกรรมมาเป็นสังคมที่กำลังพัฒนาไปในทางใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การแข่งขัน
 ในด้านการต่อสู้ทางเศรษฐกิจสูงขึ้น การพึ่งพาอาศัยมีแนวโน้มลดลง ทำให้ผู้สูงอายุ
 ถูกปล่อยปละละเลย" ส่วนสถานภาพทางสังคมของผู้สูงอายุเคยเป็นผู้รอบรู้
 ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับจากประสบการณ์เดิมถ้าสมัยใหม่เป็นที่ยอมรับของคนสมัยใหม่
 บางครั้งเกิดความขัดแย้งระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่

พิรสิทธิ์ คำวนาศิลป์ และคนอื่น ๆ (พิรสิทธิ์ คำวนาศิลป์ และคนอื่น ๆ
 2523 : 172) พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่รู้สึกว่าตนเองไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับ
 สังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง ชวน นิสิต ชูโต (นิสิต ชูโต 2525 : 3 - 58)
 พบว่า ปัญหาของผู้สูงอายุคือ ปัญหาเศรษฐกิจ การเผชิญกับความทุกข์โศกของ
 สุขภาพและความเหงา

ข้าราชการเกษียณอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ถ้าพิจารณาถึงสภาพข้าราชการ
 บำนาญซึ่งของกรมทบขาดหนี้จากที่เคยปฏิบัติหน้าที่การงานมา การเปลี่ยนแปลง
 ระยะเวลาเกษียณอายุจะมีความเครียดทางจิตใจ เพราะเป็นการสูญเสียมากที่สุดอย่าง
 หนึ่งของชีวิต การที่จะต้องรับกับสถานการณ์ที่ขาดเพื่อน ซากอำนาจหน้าที่ ขาด
 ความหมายในสังคม ต้องไปอยู่ในภาวะที่พึ่งพาผู้อื่น (เกษม กัมภินธาสีวะ และ
 กุศลา กัมภินธาสีวะ 2528 : 27) ข้าราชการบำนาญทั้งประเทศไทยโดยเฉลี่ย
 ภายอายุ 65 ปี ทั้งนี้เพราะความเหงาและท้อแท้ ว่าเหว่ เกิดความเครียด ความ
 วิตกกังวลฉุนในใจ ทำให้เบื่อโลกและชีวิต เป็นผลให้สุขภาพกาย สุขภาพจิต
 และสติปัญญาเสื่อมโทรม โดยเฉพาะผู้เคยอยู่ในตำแหน่งใหญ่โต (เจต ชนะศิริ
 2528 : 65)

การศึกษาจะช่วยให้ผู้สูงอายุไม่ท้อถอยกับปัญหาและอุปสรรคโดยล้าหลัง ช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ช่วยไม่ให้เป็นผู้ทอดอาลัยในชีวิต แต่เป็นผู้ที่ชวนชวาย ไม่หาความรู้อยู่เสมอ มองชีวิตว่าเป็นสิ่งที่มีค่าก่อสร้างکم การศึกษาผู้ใหญ่จะช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าใจสภาพของธรรมชาติ และสังคมปัจจุบัน ตลอดจนรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อม และใช้ความสามารถของคนที่ให้เป็นประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคมให้มากที่สุด ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้ผู้สูงอายุอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ดูล (Houle. 1972 : 28 - 29) กล่าวถึงเหตุผลที่ผู้ใหญ่เข้ามามีส่วนกิจกรรมทางการศึกษาผู้ใหญ่ มี 3 ประเภท คือ ประเภทที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะ ประเภทที่สนใจในกิจกรรม เพื่อการคบหาสมาคม เพื่อความเพลิดเพลิน แก้เหงา และประเภทสนใจการเรียนรู้ มีความสุข ขึ้นอยู่กับการได้รู้ได้เข้าใจ ได้ค้นพบสิ่งใหม่ ๆ

ข้าราชการที่เกษียณอายุยังมีความต้องการศึกษาต่อเนื่อง ส่วนมากอยู่ในวัย 60 - 65 ปี บางกลุ่มเมื่อเกษียณอายุมีเวลาว่างอยากจะทำในสิ่งที่ตนสนใจ เช่น ต้องการศึกษารองเท้าเกี่ยวกับวัตถุโบราณและศึกษาเรื่องสมัยใหม่เกี่ยวกับการทำงานของคอมพิวเตอร์ เป็นต้น พวกนี้ต้องการศึกษาเพื่ออยากรู้ บางพวกศึกษาเพื่อเอาเป็นอาชีพที่ 2 เช่น เมื่อออกจากราชการแล้วต้องการจะค้าขาย จึงต้องการเรียนรู้เรื่องธุรกิจกฎหมาย (บรรณ ศิริพานิช 2528 : 85) บางพวกศึกษาเพื่อสังคมสงเคราะห์ เช่น การให้คำปรึกษาปัญหาชีวิตแก่คนรุ่นลูกหลาน ถ้าได้ศึกษาพื้นฐานทางจิตวิทยาจะให้คำแนะนำที่ถูกต้องความหลักวิชาการมากขึ้น

ข้าราชการที่เกษียณอายุราชการออกไป เป็นกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และผ่านประสบการณ์ของชีวิตและการทำงานมานาน เมื่อเกษียณอายุราชการ ความรู้ ความคิด สติปัญญาหาได้เสื่อมถอยไปไม่ ตรงข้ามกลับเพิ่มพูนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งส่วนใหญ่เป็น ครู อาจารย์ เป็นที่เคารพนับถือของศิษย์และประชาชนทั่วไป (มานะ รัตนโกเศศ

2529 : 11) แม้เกษียณอายุราชการไปแล้วก็ตาม สติปัญญา ความรู้ ประสบการณ์
ยังมีอยู่อย่างเต็มเปี่ยม จึงควรใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป
(มารุก มุณนาค 2529 : 3) คนที่มีชื่อเสียง เช่น นายกรัฐมนตรีวินสตัน
เชอร์ชิล ของอังกฤษ เริ่มทำประโยชน์อย่างแท้จริงให้แก่ประเทศชาติเมื่ออายุ
สูงแล้ว (เมธี ทูลยจินดา 2525 : 17)

เกิมนั้สูงอายุมักมีโอกาศจ่ากั้และชากโอกาศในการถ่ายทอคความรู้และ
ประสบการณ้ให้เป็นประโยชน์แก่สังคม คณะอนุกรรมการศึกษาวิจัยและวางแผน
ระยะยาวเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ได้มีแนวความคิดพื้นฐานในการวางแผนสำหรับผู้สูงอายุ
ว่า ผู้สูงอายุยังมีความรู้ ความสามารถ โดยเฉพาะประสบการณ้ที่ควรนำมาให้
ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ค้มาก การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุยังคงบทบาทมีส่วนร่วม
ในสังคมนั้น นอกจากจะทำให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกว้าเหว โดดเดี่ยว เห็นชีวิตมีคุณค่าแล้ว
ยังช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถปรับตัวให้เข้ากับ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ด้วย

(คณะอนุกรรมการศึกษาวิจัยและวางแผนระยะยาวเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 2526 : 2)

ผู้สูงอายุจึงอยู่ในฐานะเป็นผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ในอดีตสังคมมอง
ผู้สูงอายุเป็นแค่เพียงผู้รับบริการ และแก้ปัญหาให้กับผู้สูงอายุด้วยการแจกเครื่องอุปโภค
บริโภคเท่านั้น วิรัชธ แม้สฤด (วิรัชธ แม้สฤด 2527 : 121 - 123)

เสนอแนะว่า ควรให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้ ความสามารถ หรือความชำนาญพิเศษเฉพาะ
ด้านที่กองการหาประโยชน์เพื่อส่วนรวมได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม
การศึกษาผู้ใหญ่ และมหาวิทยาลัยของรัฐควรมีบทบาทในการให้การศึกษาผู้ใหญ่แก่
ผู้สูงอายุด้วยกันไ้มากกว่าที่ค่านึ้นอยู่

การจัดการศึกษานอกโรงเรียนมีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
ประชากรให้อยู่ในระดับสูงชัน แต่ส่วนใหญ่จัดให้กับกลุ่มอายุ 14 - 50 ปี ผู้ที่มี
อายุสูงกว่านี้โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้มีอายุเกิน 60 ปี ยังไม่ได้รับความสนใจ

แม้กรมการศึกษานอกโรงเรียนเองยังไม่จัดกิจกรรมให้กับกลุ่มผู้สูงอายุ นอกจากขอความร่วมมือจากข้าราชการที่เกษียณอายุ ในการขอคำปรึกษาหารือ เพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้เป็นครั้งคราว

ประเทศที่พัฒนาแล้วได้จัดกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุมากมาย เช่น ประเทศออสเตรเลีย จัดการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่องอย่างกว้างขวาง สามารถจัดในสถานต่าง ๆ ทั้งสถานการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย โรงเรียน และสมาคมองค์การเอกชนอื่น ๆ โครงการที่น่าสนใจคือโครงการอภิปรายกลุ่มหนังสือ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการอ่าน และส่งเสริมการอภิปรายสำหรับผู้ใหญ่ โดยใช้หนังสือเป็นสื่อ โครงการมหาวิทยาลัยวัยที่สาม สมาชิกชมรมเป็นผู้ใหญ่ที่ว่างจากภาระกิจประจำวันหรือผู้ที่เกษียณอายุราชการแล้ว ยังสนใจจะศึกษาหาความรู้หรือสนใจที่จะถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นได้อีกมาร่วมกิจกรรมโดยไม่หวังค่าตอบแทน หากประเทศไทยจะเริ่มโครงการนี้คงมีโอกาสได้ระดมสรรพกำลังผู้สูงอายุมาทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้มากขึ้น (สุนทร โคตรบรรเทา 2529 : 5 - 10)

จากสภาพปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการบำนาญกระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบำนาญกระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบำนาญกระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เป็นประโยชน์ให้กระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงาน สถาบัน
องค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้ใช้เป็นข้อมูลในการวางนโยบาย เป้าหมาย โครงการ
และจัดบริการการศึกษาออกโรงเรียนให้ข้าราชการบ้านอายุ ได้ตรงตามความต้องการ
2. ให้ข้าราชการบ้านอายุ ได้ตระหนักถึงปัญหาและความต้องการของ
ตนเองเพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
3. ให้บุคคลในวัยกลางคนและวัยก่อนเกษียณอายุ ได้เตรียมตัวก่อนเกษียณ
อายุ และเป็น การเตรียมตัวก่อนเข้าสู่วัยชรา
4. เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาออกโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุกลุ่มอื่น
ต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการบ้านอายุ
กระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นข้าราชการที่ออกจากราชการเมื่อ
อายุครบ 60 ปี ในวันที่ 30 กันยายนของปีต่าง ๆ ข้าราชการที่ขอลาออกจาก
ราชการเมื่อมีอายุครบ 50 ปี และข้าราชการที่ขอลาออกจากราชการ เมื่อรับราชการ
มานานเกิน 25 ปี ซึ่งรับเงินบำนาญที่กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวง
ศึกษาธิการ ความมีอยู่หรือข้าราชการบ้านอายุกระทรวงศึกษาธิการ เดือนธันวาคม
2530 จำนวน 908 คน
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการบ้านอายุ
กระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร คือข้าราชการที่ออกจากราชการเมื่ออายุครบ
60 ปี ในวันที่ 30 กันยายนของปีต่าง ๆ ข้าราชการที่ขอลาออกจากราชการ เมื่ออายุ

50 ปี และข้าราชการที่ขอลาออกจากราชการเมื่อรับราชการมานานเกิน 25 ปี ซึ่งรับเงินบำนาญที่กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ตามบัญชีรายชื่อข้าราชการบำนาญกระทรวงศึกษาธิการ เดือนธันวาคม 2530 จำนวน 454 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic random sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 เพศ

2.1.1.1 ชาย

2.1.1.2 หญิง

2.1.2 อายุ

2.1.2.1 ต่ำกว่า 65 ปี

2.1.2.2 65 ปีขึ้นไป

2.1.3 วุฒิ

2.1.3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี

2.1.3.2 ปริญญาตรีและสูงกว่า

2.1.4 ระดับ

2.1.4.1 ระดับ 5 และต่ำกว่า

2.1.4.2 ระดับ 6 ขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบำนาญกระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร ในด้าน

2.2.1 เศรษฐกิจ

2.2.2 สุขภาพ

2.2.3 สังคม

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ข้าราชการบ้านนาญ หมายถึงข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการใน กรุงเทพมหานคร ทั้งชายและหญิงที่ออกจากราชการเมื่ออายุครบ 60 ปี ในวันที่ 30 กันยายนของปีต่าง ๆ และข้าราชการที่ขอลาออกจากราชการ เมื่อมีอายุครบ 50 ปี รวมทั้งข้าราชการที่ขอลาออกจากราชการเมื่อรับราชการ มางานเกิน 25 ปี และยังรับเงินบ้านนาญที่กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ

ความต้องการ หมายถึงความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน กับสภาพที่พึงประสงค์จะให้เกิดขึ้นในอนาคต

การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึงกิจกรรมการศึกษาหลายรูปแบบ ที่จัดให้ กับประชาชนทุกเพศทุกวัยที่อยู่นอกระบบของสถานทางการศึกษาปกติในทุกระดับ เพื่อมุ่งให้ประชาชนมีทักษะเป็นคนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความรู้และ ทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ไปได้ หรือเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะเฉพาะอย่างตามความต้องการและความสนใจ ของประชาชน

ความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึงความแตกต่างระหว่าง สภาพความรู้ทางการศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน กับสภาพความรู้ทางการศึกษา นอกโรงเรียนที่พึงประสงค์จะให้เกิดขึ้นและให้บริการในอนาคต ในที่นี้แบ่งความรู้ทาง การศึกษานอกโรงเรียนออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ เช่น กิจกรรม ที่ก่อให้เกิดรายได้และเพิ่มทุนรายได้ ด้านสุขภาพ เช่น การเปลี่ยนแปลงของ ร่างกายและจิตใจ ออกกำลังกายที่ถูกต้องวิธี การรับประทานอาหารที่จะเป็นประโยชน์ กับร่างกาย และด้านสังคม เช่น ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น

วุฒิ หมายถึงระดับการศึกษาของข้าราชการบ้านนาญกระทรวงศึกษาธิการ
ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ค่ากว่าปริญญาตรี และ
ปริญญาตรีขึ้นไป

ระดับ หมายถึงชั้นการรับเงินเดือนตามตารางกำหนดค่าแห่งหน้าที่ราชการ
ครั้งสุดท้ายก่อนออกจากราชการ ในขั้นแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ระดับ 5 และ
ค่ากว่า และระดับ 6 ขึ้นไป

สมมติฐานการวิจัย

ข้าราชการบ้านนาญที่มี เพศ อายุ วุฒิ ระดับ แยกต่างกัน มีความ
ต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนในค่านเศรษฐกิจ ค่านสุขภาพ และค่านสังคม
แยกต่างกัน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพื่อความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยเสนอเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตามลำดับคือ แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ ผู้สูงอายุ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

✓ แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ

เพื่อความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า จะกล่าวถึงความต้องการทั่วไป ความต้องการทางการศึกษา และการประเมินความต้องการดังกล่าวไว้

1. ความต้องการทั่วไป สุนทร โสภณบรรเทา (Kothibantau, 1970 : 25) ได้ให้ความหมายว่าความต้องการ เป็นความแตกต่างระหว่างผลลัพธ์ (outcomes) ที่เป็นจริงกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์หรือความต้องการ เป็นความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่จริงกับสภาพที่ควรจะเป็น ส่วน ฮูล (Houle, 1972 : 3 - 5) ได้ให้ความหมายว่าเป็นเงื่อนไขหรือสภาพที่จำเป็นจะต้องได้รับการตอบสนองในบางสิ่ง มักจะให้เงื่อนไขแสดงถึงความขาดแคลนในบางสิ่งของบุคคล ความต้องการชนิดนี้บุคคลจะแสดงออกถึงความต้องการด้วยตนเอง หรืออาจเกิดจากการที่คนอื่นเห็นว่าเขาควรจะต้องได้รับการตอบสนองในบางสิ่ง

มาสโลว์ (Maslow, 1970 : 34 - 40) นักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงในด้านทฤษฎีของความต้องการ กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์มีลำดับขั้น โดยจะเริ่มจากความต้องการระดับที่ 1 ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานก่อน คือ

ระดับ 1 ความต้องการทางกาย ได้แก่ พลังอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เป็นต้น เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการประเภทนี้แล้ว จึงจะแสวงหาความต้องการระดับต่อไป

ระดับ 2 ความต้องการความปลอดภัย เช่น หนีจากความเจ็บปวด หนีจากความกลัว เป็นต้น

ระดับ 3 ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ เป็นความต้องการทั่วไปเกี่ยวกับความรัก อาจจะเป็นบุคคลในครอบครัวและผู้อื่น เช่น ความรักแบบพี่น้อง ความรักระหว่างเพศ ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ

ระดับ 4 ความต้องการเกียรติยศ ชื่อเสียง ได้รับการยกย่อง เช่น ต้องการมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของผู้อื่น

ระดับ 5 ความต้องการเข้าใจและเป็นตัวของตัวเองอย่างแท้จริง เป็นการพัฒนาเพื่อความสำเร็จของตัวเอง การอยากแสดงความสามารถที่มีอยู่สูงสุดของตนเองแก่ผู้อื่นในสังคม รวมทั้งความอยากรู้อยากเห็นด้วย

ความต้องการระดับ 1 ระดับ 2 เป็นความต้องการส่วนบุคคล ระดับ 3 ระดับ 4 เป็นความต้องการทางสังคม ส่วนระดับ 5 เป็นความต้องการทางจิตวิญญาณ

เกี่ยวกับความต้องการของ มาสโลว์ ที่มีข้อสังเกตอยู่ 2 ประการ คือ ประการที่หนึ่งแต่ละชั้นก่อนของความต้องการจะค่อเนื่องกันไปตลอดชีวิตของบุคคล และมีอยู่ตลอดไป ประการที่สอง คือบุคคลจะต้องได้รับการตอบสนองในชั้นก่อนหรือชั้นต่ำกว่าเสียก่อน เขาจึงจะเกิดความต้องการในชั้นที่สูงขึ้นไป และบุคคลอาจจะไม่เกิดความต้องการครบทั้งห้าชั้นทุกคนไป

ส่วน เมอร์ฟี (Murphy, 1972 : 80) ได้พูดถึงความต้องการโดยทั่วไป ๗ ไปไว้ดังนี้คือ ความต้องการในสิ่งที่จำเป็นต่อคนหรือสัตว์ เช่น อาหาร น้ำ อากาศ เพื่อความเจริญเติบโตของร่างกาย ความต้องการที่จะสำรวจและให้มีกิจกรรมเกิดขึ้นเรื่อย ๆ ความต้องการทางด้านความรู้สึก คือ การปรับคนให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความอับยาก

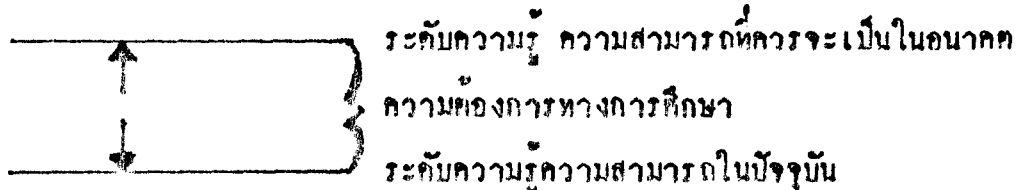
ในหน้าของเดียวกันกับ บำรุง สุทพรณ์ (บำรุง สุทพรณ์ 2524 : 65) ได้สรุปแนวคิดของเกรปต์ (Krep) ว่าความต้องการเบื้องต้นของมนุษย์มีลักษณะ คือ ความต้องการอาหารและสวัสดิการเกี่ยวกับร่างกาย เช่น ที่พักและเครื่องนุ่งห่ม ความต้องการความสุขในบ้าน เช่น การพักผ่อน ความต้องการให้บรรลุสำเร็จ ความต้องการมีกิจกรรม ความต้องการลดความตึงเครียดทางอารมณ์ ความต้องการมีความมั่นคงในฐานะของบุคคล ความต้องการเป็นสมาชิกที่มีค่าของกลุ่ม ความต้องการความรู้สึกต่อการมีคุณค่าต่อคน และความต้องการมีความรู้สึกต่อการมีส่วนร่วม

2. ความต้องการทางการศึกษา เมื่อกล่าวถึงความต้องการ นักการศึกษา ทั่วไป จะกระพริบถึงลำดับความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์ แนวความคิดของมาสโลว์ได้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป และมีคอลลัม เอส โนลส์ (Knowles. 1972 : 80 - 88) ได้ขยายแนวคิดนี้ต่อเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา ผู้ใหญ่โดยแบ่งความต้องการออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งเป็นการยอมรับความคิดของมาสโลว์ เกี่ยวกับลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ จัดแบ่งออกเป็นความต้องการทางกายภาพ ความต้องการทางการเจริญเติบโต ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการประสบความสำเร็จ และความต้องการยอมรับว่าตนเองมีคุณค่า

2. ความต้องการทางการศึกษา ซึ่งเป็นการประยุกต์แนวคิดของกูต มาไซโดยให้ความหมายของความต้องการทางการศึกษาว่า เป็นสิ่งที่บุคคลควรจะได้เรียนเพื่อให้ตัวเองดีขึ้น เพื่อให้สถาบันหรือองค์การของเขาดีขึ้น หรือเพื่อให้สังคมของเขาดีขึ้น ความต้องการชนิดนี้เป็นช่องว่างระหว่างระดับสมรรถภาพของบุคคลในปัจจุบันกับระดับสมรรถนะที่สูงกว่า เพื่อที่จะให้บุคคลสามารถกระทำภารกิจได้ประสบผลสำเร็จ ช่องว่างนี้อาจกำหนดโดยบุคคลเอง โดยสถาบัน

หรือองค์การของบุคคล หรือโดยตั้งกรมของบุคคลนั้น โดยสรุปความต้องการทาง
การศึกษาเป็นความแตกต่างระหว่างระดับความรู้ ความสามารถของบุคคลในปัจจุบัน
กับความปรารถนาที่อยากจะให้มีขึ้นในอนาคต ทั้งภาพแสดงความหมายของการศึกษา

ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์จะทำหน้าที่สนับสนุนความต้องการทาง
การศึกษาโดยจะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลเรียนรู้

เดวิด คิลบี พงษ์พาณิชย์ (เดวิด คิลบี พงษ์พาณิชย์ 2521 : 38)

ได้กล่าวถึงความต้องการทางด้านการศึกษาของปัจเจกชน เมื่อพิจารณาว่าการศึกษ
เป็นไปเพื่อการพัฒนาประเทศ ทางเศรษฐกิจ ทางด้านกำลังคน ดังนั้น ความต้องการ
ของปัจเจกชนทางด้านการศึกษาไม่ควรถูกทำลาย เพราะจะสามารถอำนวยความสะดวก
เป้าหมายของการพัฒนาทางด้านสังคมให้ดีขึ้น

ซูมส์ (Coombes. 1974 : 15) ได้กล่าวถึงความต้องการด้านการศึกษา
ของปัจเจกชน โดยแบ่งให้เห็นได้ดังนี้คือ ๑ ความต้องการในด้านการศึกษาระดับพื้นฐาน
และเรื่องทั่ว ๆ ไป ๒ ความต้องการในการศึกษาเพื่อปรับปรุงชีวิตครอบครัวให้ดีขึ้น
๓ ความต้องการในการศึกษาเพื่อปรับปรุงชุมชนที่ตนอยู่อาศัย ๔ และความต้องการใน
การศึกษาด้านอาชีพ เช่น ความรู้ทักษะเฉพาะซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
และที่เป็นประโยชน์ในการดำรงชีพ

3. การประเมินความต้องการ ซึ่งจะกล่าวถึง จุดมุ่งหมายของ การประเมินความต้องการ การสำรวจความต้องการ และรูปแบบของการประเมิน ความต้องการ

3.1 จุดมุ่งหมายของการประเมินความต้องการ จุดมุ่งหมายหลัก ในการสำรวจหรือประเมินความต้องการ คือรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการ ช่วยผู้บริหารตัดสินใจด้านการจัดการศึกษา เลือกวิชาหรือหัวข้อการฝึกอบรมและ การตัดสินใจด้านวิชาการคือการพัฒนาหลักสูตรและวิธีสอน (ทิพย์พรรณ นพวงศ์ 2530 : 5)

โนลท์ (Knowles, 1972 : 23 - 25) ได้เสนอแนะแหล่งข้อมูลและ วิธีการรวบรวมข้อมูล ความต้องการทางการศึกษา เพื่อนำไปประกอบการประเมิน ความต้องการ ได้แก่ ตัวบุคคลที่เป็นเป้าหมายการศึกษา บุคคลอื่น ๆ ที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้น สื่อมวลชนต่าง ๆ ในสังคมนั้น และองค์การทางสังคมและ ชุมชนของบุคคลนั้น ส่วนวิธีการรวบรวมข้อมูลกระทำโดยใช้แบบสอบถามและ การสัมภาษณ์ เช่น สอนถามหรือสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมาย การสำรวจชุมชน และการวิเคราะห์ข่าวสารจากสื่อมวลชน ข้อมูลที่ได้จะสามารถนำไปใช้ร่วมกัน เพื่อประเมินเป็นความต้องการทางการศึกษาต่อไป

3.2 การสำรวจความต้องการ ไมท์มัท อัมบุลกาเทร์ และ สมจิตร ศรีอยุธยา (ไมท์มัท อัมบุลกาเทร์ และสมจิตร ศรีอยุธยา 2520 : 13 - 14) ได้ชี้ให้เห็นถึงส่วนประกอบที่สำคัญในกระบวนการสำรวจหา ความต้องการ ซึ่งมีด้วยกัน 4 ประการ คือ กำหนดสภาพที่ต้องการ สำรวจสภาพ ที่เบ็ญอยู่ในปัจจุบันตามหัวข้อที่กำหนดในสถานการณ์ที่ต้องการ เปรียบเทียบข้อมูลที่ ได้จากการสำรวจ และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการเหล่านั้นว่าจะไร มีควาจำเป็นก่อนหลัง

3.3 รูปแบบของการประเมินความต้องการ การรวบรวมข้อมูล

ในการสำรวจและประเมินความต้องการมีหลายรูปแบบ การประเมินความต้องการของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างหนึ่งในการวางแผนจัดการศึกษานอกโรงเรียน ผู้จัดการศึกษาจะพึงรู้จักเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อม จากวิธีการประเมินที่มีให้เลือกอยู่หลายวิธีด้วยกัน ทั้งที่ แลงเจอร์แมน และสมิท

(ทิพย์พรรณ นพวงศ์ 2523 : 4 - 13 อ้างอิงมาจาก Langerman and Smith. 1979 : 97 - 112) โลกกล่าวถึงรูปแบบการประเมินความต้องการ 4 แบบ คือ

3.3.1 แบบให้ข้อบ่งชี้โดยนัย เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยให้

บุคคลเป็นผู้บอกความรู้สึกและระบุนโยบายความต้องการการศึกษาของตนเอง โดยผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกว่าสิ่งใดเป็นความต้องการทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดต่อชีวิตของเขา เช่นบางคนต้องการ เป็นแม่ที่ดีจึงต้องการ เรียนรู้วิธีอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็กที่ถูกต้อง บางคนต้องการทำธุรกิจการค้าของตนเองแต่ยังไม่รู้ว่าจะเริ่มกันอย่างไรดี เป็นต้น การที่บุคคลสนใจใฝ่เรียนรู้ด้วยตนเองสามารถใช้พิจารณาความต้องการของบุคคลผู้นั้นได้คือ การกำหนดเป้าหมายของผู้เรียน การกำหนดวัตถุประสงค์ของผู้เรียน และการทำตามวัตถุประสงค์ของผู้เรียน

3.3.2 แบบให้ข้อบ่งชี้โดยชัดแจ้ง การประเมินความต้องการ

เรียนรู้นั้นเกิดขึ้นเมื่อบุคคลรวบรวมข้อมูลจากผลการสอบแล้วใช้เป็นฐานในการกำหนดความต้องการศึกษาของตนเอง ทั้งผู้เรียนและผู้ใช้อำนวยความสะดวก เรียนรู้ต่าง ๆ ก็ร่วมกันรับผิดชอบวางแผนการเรียน การประเมินความต้องการโดยผู้เรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบในการตัดสินใจเรียนรู้อย่างไร การตัดสินใจอาจอาศัยเครื่องมือที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องช่วยในการตัดสินใจ

3.3.3 แบบกำหนดให้ชัดแจ้ง การประเมินแบบนั้นผู้ที่ไม่ใช่

ผู้เรียนเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะ ไรคือความต้องการ เรียนรู้ ส่วนมากผู้วางแผนเป็นผู้ตัดสินใจให้ผู้อื่นเป็นผู้ตัดสินใจเลือกความต้องการ เรียนรู้ของชุมชน ในการตัดสินใจเลือกกิจกรรม

การเรียนรู้สำหรับผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ นั้น ผู้วางแผนอาจกำหนดขึ้นจากประสบการณ์
 ของตนเองหรือจากข้อมูลที่ไต่จากแบบสอบถามสำรวจความต้องการ แล้วนำผลที่ได้
 จากการตอบนี้มาประกอบการตัดสินใจเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป ขั้นตอน
 ในการประเมินความต้องการมี 3 ขั้นตอน คือ 1. เขียนรายการกิจกรรมการเรียนการสอน
 ต่าง ๆ ที่ผู้เกี่ยวข้องถือว่าเป็นเรื่องน่าสนใจของกลุ่มเป้าหมาย 2. พิจารณาเลือกกิจกรรม
 ที่ต้องการเปิดสอนแก่กลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยเลือกจากรายการที่รวบรวมไว้
 3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ไต่จากแบบสำรวจโดยพิจารณาเลือกหัวข้อเรื่องที่ไต่คะแนนแสดง
 ความสนใจสูงสุด

3.3.4 แบบกำหนดให้ปรนัย วิธีนี้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเป็น
 ผู้ระบุความต้องการศึกษาให้แก่บุคคล หรือชุมชน จากการรวบรวมข้อมูลชนิดต่าง ๆ
 เช่น ข้อมูลจากแบบทดสอบ แบบสำรวจ ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในขั้นตอนการวางแผน
 การศึกษา การประเมินความต้องการประเภทนี้มีขั้นตอนดังนี้ คือ วิเคราะห์งาน
 สร้างเครื่องมือมาตรฐาน ทดสอบผู้เรียนจากแบบทดสอบที่สร้างขึ้น วิเคราะห์
 ผลการทดสอบและอันดับผู้เรียนตามลำดับคะแนน

ผู้สูงอายุ

เพื่อความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า จะกล่าวถึงความหมายของผู้สูงอายุ
 ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ ชีววิทยาการบ่าอายุ ปัญหา
 ของผู้สูงอายุ ความต้องการของผู้สูงอายุ แผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ และ
 การจัดการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของผู้สูงอายุ เกณฑ์ที่จะกำหนดว่าบุคคลใดเป็นผู้สูงอายุนั้น
 แตกต่างกันไปตามสภาพของสังคม เช่น อวย เกตุสิงห์ (อวย เกตุสิงห์
 2526 : 4) ได้แบ่งความแก่ของคนออกเป็น 4 อย่าง คือ แก่โดยอายุ แก่โดย
 สังหาร แก่โดยจิตใจ และแก่โดยสังคม

ฮาร์วิกเฮิร์สต์ (ปรุมน นิคมานนท์ 2528 : 309 - 310 อ้างอิงมาจาก Havighurst. n.d.) ใ้แบ่งช่วงอายุของคนตั้งแต่แรกเกิดจนถึงตายออกเป็น 6 ช่วง คือ วัยเด็กตอนต้น อายุแรกเกิดถึง 5 หรือ 6 ปี วัยเด็กตอนกลาง 5 หรือ 6 ปี ถึง 12 หรือ 13 ปี วัยรุ่นอายุ 12 หรือ 13 ปี ถึง 18 ปี วัยผู้ใหญ่ตอนต้น 18 ถึง 35 ปี วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง 35 ถึง 60 ปี และวัยสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป

เกมประเทศไทยมีการเรียกผู้ที่มีอายุมากด้วยคำต่าง ๆ กัน เช่น คนแก่ คนชรา ผู้เฒ่า ผู้อาวุโส จนกระทั่งวันที่ 1 ธันวาคม 2512 ได้มีการประชุม แห่งแพทย์อาวุโสและผู้สูงอายุในวงการต่าง ๆ พล.ท.ท.หลวงอรุณดิษฐ์ สิริสุนทร ได้เสนอคำว่า ผู้สูงอายุขึ้น ซึ่งเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายและแพร่หลายตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา (กรมประชาสัมพันธ์ 2529 : 26)

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ทฤษฎีเกี่ยวกับความสูงอายุนี้อยู่มาก ได้มี นักวิชาการสาขาต่าง ๆ ให้ความสนใจ ศึกษาค้นคว้าจนมีทฤษฎีที่พยายามอธิบาย สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของบุคคลเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุหลายทฤษฎี เช่น

2.1 ทฤษฎีกิจกรรม (Activity Theory) เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการใช้กิจกรรมในการดำเนินชีวิตให้เหมือนกับตอนวัยกลางคน โดยไม่คำนึงถึงความเสื่อมของสังขาร แต่กลับพยายามฟื้นฟูสภาพทั้งทางกาย จิตใจ และสังคมมีการรวมกลุ่มคนในวัยเดียวกัน เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน โดยที่ทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อ 3 ประการ คือ (สุรกุล เจนอมรม 2529 : 4 - 5) คือ

2.1.1 การมีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ สืบเนื่องมาจาก ผู้สูงอายุมีความสามารถที่จะควบคุมพฤติกรรมของตน และสามารถจะสร้างสถานการณ์ใหม่ขึ้นมาเป็นเครื่องทดแทนสิ่งที่สูญเสียไป เช่น การสูญเสียผู้ที่เป็นที่รัก การมีชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยว ฯลฯ ผู้สูงอายุก็จะพยายามหากิจกรรมอื่น ๆ มากระทำ เพื่อชดเชยสิ่งที่ขาดไปเหล่านั้น

2.1.2 การมีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ นั้นสืบเนื่องมาจากความต้องการทางด้านจิตใจ และด้านกายของวัยชราที่มีอยู่ในความทุกข์คลอคลอมา ดังนั้นเมื่อผู้สูงอายุขาดความต้องการในด้านหนึ่งด้านใด ก็จะไปหาสิ่งอื่นมาทดแทน

2.1.3 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ นั้นเนื่องจากผู้สูงอายุเชื่อว่ากิจกรรมต่าง ๆ สามารถนำมาชดเชยกับภาระทางหน้าที่การงานที่กองหมกความรับผิดชอบลง การหมดสภาพที่รองรับนิคยอมเลี้ยงดูบุตรหลาน และอื่น ๆ เหตุนี้การที่ผู้สูงอายุได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ พบปะกับบุคคลอื่น ๆ จะทำให้สถานะทางสังคมประสบความสำเร็จและได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น ๆ มีความรู้สึกที่ว่าตัวเองมีคุณค่าในสังคมนั้น ๆ

2.2 ทฤษฎีแห่งการแยกตัวเอง (Disengagement Theory) คัมมิง และเฮนรี่ (Cumming and Henry) ได้อธิบายทฤษฎีนี้ว่า เป็นทฤษฎีที่ตรงข้ามกับทฤษฎีกิจกรรมคือ ผู้สูงอายุยอมรับที่จะแยกตัวเองออกจากสังคม เพราะคิดว่า สังหารคนเองไม่เหมาะสมที่จะไปยุ่งวุ่นวายกับสังคมอีกแล้ว ควรจะเป็นเรื่องของคนรุ่นหนุ่มสาว การแยกตัวเองออกจากสังคมของผู้สูงอายุจะค่อยเป็นค่อยไป จนกระทั่งในที่สุดก็จะกลายเป็นคนที่ชอบสันโดษอยู่คนเดียวได้อย่างสงบ และในขณะที่เกี่ยวข้องกับสังคมส่วนรวมก็พยายามที่จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับผู้สูงอายุ เพราะถือว่าเป็น "โลกของคนแก่" จึงควรปล่อยให้ใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังหรือในกลุ่มเฉพาะคนเท่านั้น

3. การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุมีสาระสำคัญ พอสรุปได้ 3 ด้าน คือ การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและอารมณ์ การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม

3.1 การเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของผู้สูงอายุ ที่สำคัญคืออวัยวะและระบบการทำงานต่าง ๆ ของร่างกายจะเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพความเสื่อม เช่น (สุรกุล เจริญธรรม 2529 : 2 - 3)

3.1.1 ระบบท่อมต่าง ๆ ท่อมน้ำลายจะทำหน้าที่ขับน้ำลายลงเล็กน้อย ท่อมไรท่อเชื่อมจึงเกิดเป็นโรคเบาหวานได้ง่าย ผิวหนังบางเหี่ยวขึ้น ไขมันใต้ผิวหนังเล็กน้อยลง ผิวหนังแห้ง การปรับตัวของร่างกายไม่ดี ทำให้หน้คอ ความเปลี่ยนแปลงของอากาศไม่ดี

3.1.2 ระบบการย่อย การย่อยอาหารผิดปกติ เนื่องจาก พันห้กเคี้ยวอาหารไม่ละเอียด น้ำย่อยในกระเพาะอาหารน้อยลง ทำให้ย่อยอาหารประเภทเนื้อสัตว์ไม่ดี เกิดท้องอืด การดูดซึมไม่ดี ภาวะการขาดสารอาหาร

3.1.3 ระบบประสาท มีการเปลี่ยนแปลงของสมอง สมองเสื่อมความรู้สึก ความรู้สึกความไวต่อการรับรู้ลดลง ความสัมพันธ์ระหว่างสมองและกล้ามเนื้อจะเสียไป การทรงตัวไม่ดี มีอาการคันตามร่างกาย

3.1.4 ระบบทางเดินหายใจ ปอดเสื่อมลง ความยืดหยุ่นของปอดเล็กน้อยลง ทำให้หายใจเร็ว เหนื่อยง่ายและรับออกซิเจนได้น้อยลง

3.1.5 ระบบหลอดเลือด หลอดเลือดแข็ง ความดันโลหิตจะสูงขึ้น ออกซิเจนไปสู่สมองน้อย เส้นเลือดไปเลี้ยงหัวใจเสื่อม อันหัวใจแข็ง เกิดโรคหัวใจได้ง่าย

3.1.6 ระบบทางเดินปัสสาวะ ไตเสื่อมสมรรถภาพ ขับของเสียออกจากร่างกายได้น้อย แต่ขับน้ำออกมามาก จึงถ่ายปัสสาวะบ่อย กล้ามเนื้อหูรูดกระเพาะปัสสาวะไม่ดี กล้ามเนื้อกระเพาะปัสสาวะยืดย่อนทำให้ถ่ายปัสสาวะไม่หมดและตกค้าง ทำให้ปัสสาวะไหลง่าย ในรายที่มดลูกหมากโต

นายแพทย์กุสติก สุนทรานู (กุสติก สุนทรานู 2525 : 61 - 62) รายงานว่า ผู้สูงอายุในประเทศไทยเจ็บป่วยเป็นโรคคล้ายกับคนสูงอายุในต่างประเทศ ทั้งนี้

โรคเกี่ยวกับหลอดเลือดและระบบหายใจ หลอดเลือดแข็งตัวและอุดตัน ถ้าไปอุดตันที่สมอง สมองก็จะขาดเลือดหล่อเลี้ยงทำให้เกิดอัมพาต หรือถ้าเกิดอุดตันมาก ๆ จะทำให้สมองขาดเลือดและตายได้

โรคมะเร็ง ซึ่งเป็นโรคที่ทำให้อัตราเสียชีวิตของผู้สูงอายุสูงเป็นอันดับสอง รองจากโรคหลอดเลือดอุดตัน

อุบัติเหตุ ปกติกล้ามเนื้อต่าง ๆ ในวัยสูงอายุจะเสื่อมลง ทำให้ความว่องไวลดลง ซึ่งมีผลให้การทรงตัวเสียไปด้วย โอกาสที่จะพลากหกล้มเกิดอุบัติเหตุ จึงมีได้ง่าย

โรคจิต โรคประสาท เนื่องจากผู้สูงอายุมีความวิตกกังวลต่าง ๆ มาก จนเป็นโรคประสาทได้ บางรายแก้ปัญหาคือวิธีใช้ยานอนหลับ ทำให้ศึกษานอนหลับ หรือดื่มสุรามาก ๆ จนคิด

โรคอื่น ๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคก้อกระดูก ก้อนถุงหมากโต โรคสมองเสื่อม โรคสั้น

นิตา ชูโต (นิตา ชูโต 2525 : 3 - 35) พบว่า ผู้สูงอายุไทยเป็นผู้มีสุขภาพดีร้อยละ 32.7 ส่วนอีกร้อยละ 50.4 เป็นผู้ที่มีปัญหาสุขภาพ และร้อยละ 16 เป็นผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยที่คงการรักษาย่างจริงจัง ดังนั้นปัญหาการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายจึงเป็นสิ่งที่ผู้สูงอายุต้องเผชิญทุกคน

3.2 การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์และจิตใจ สภาพทางอารมณ์และจิตใจของผู้สูงอายุจะมีส่วนสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในทางร่างกายอยู่มาก ดังที่ นิตา ชูโต (นิตา ชูโต 2525 : 2 - 7) กล่าวว่า ปัญหาทางด้านจิตใจสืบเนื่องมาจากความเสื่อมสภาพทางร่างกาย ผู้เคยทำงานนอกบ้านต้องออกจากงาน มีเวลาว่างมากขึ้น รายได้ลดน้อยลง จึงเกิดความรู้สึกขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง กลัวถูกทอดทิ้ง ความวิตกกังวล ปัญหาทางจิตใจเหล่านี้สำคัญยิ่ง ถ้าไม่สามารถปรับตัวได้จะเริ่มมีอาการหงุดหงิด โมโหง่าย แยกตัวเองและเกิดมีอาการผิดปกติทางจิตขึ้น

3.3 การเปลี่ยนแปลงทางคำณึงคม ภาระหน้าที่และบทบาททาง คำณึงคมของผู้นสูงอายุจะลดลง เนื่องจกมีข้อจำกัดทางร่างกายทำให้จากความคล่องตัว ในการคิด การกระทำ และการสื่อสาร สมรรถภาพทางคำณึงคมมีขอบเขตจำกัด ความห่างเหินจากคำณึงคมมีมากขึ้นตามลำดับ การยอมรับของสังคมต่อควมมีอายุ มักเป็นไปทางลบ เพราะคำณึงคมมักประเมินความสามารถในแง่การปฏิบัติ ถึงแม้ว่า จะมีผู้นสูงอายุบางคนได้แสดงให้เห็นว่าควมมีอายุมิได้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินบทบาท และหน้าที่ทางคำณึงคมได้ความปกติ สามารถทำงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมือน คนหนุ่มสาว ทลอคชีวิตของคนเราจะมีปฏิสัมพันธ์กับคำณึงคมเป็น 3 ระยะกว้าง ๆ (เกษม ทัศนิตลาธิวะ และฤตยา ทัศนิตลาธิวะ 2528 : 8 - 10) คือ

3.3.1 ระยะเข้าสู่คำณึงคมอายุแรกเกิด - 30 ปี เมื่อคนเกิดมา ปฏิสัมพันธ์แรกทางคำณึงคม คือ การสร้างสัมพันธ์กับพ่อ แม่ และค้อมากับบุคคลอื่น ๆ จากคำณึงคมครอบครัวไปสู่คำณึงคมโรงเรียนและสถานศึกษา เมื่อมีอาชีพก็เข้าสู่คำณึงคมของ ผู้นร่วมงาน ลักษณะการเข้าสู่คำณึงคมจะเป็นแบบสร้างเสริมการมีเพื่อน กวรได้เป็นสมาชิก ของคำณึงคม การยอมรับ การมีบทบาทและหน้าที่ในคำณึงคม การมีปฏิสัมพันธ์กับคำณึงคม เป็นแรงขับเคลื่อนภายในที่คนต้องการจะเป็นส่วนหนึ่งทางคำณึงคมและมีความสุขเมื่อได้เข้า คำณึงคม

3.3.2 ระยะสร้างคำณึงคม เริ่มอายุ 30 ปี หรือวัยกลางคนขึ้นไป จนถึงอายุ 60 ปี ครอบครัวเป็นหน่วยคำณึงคมแรกที่คนสร้างขึ้น โดยเริ่มจากสมาชิกเพียง 2 คน ร่วมมือกันสร้างควมมั่นคงให้กับคำณึงคมหน่วยย่อยที่คนสร้าง ้วยการสร้างฐานะ ผลิตและสร้างเสริมสมาชิกที่ดีให้กับคำณึงคมใหญ่

3.3.3 ระยะจะออกจากคำณึงคม เป็นระยะของวัยผู้นสูงอายุนับจาก 60 ปีขึ้นไป หรือนับจากระยะปลดเกษียณจากการทำงานประจำ การออกจากคำณึงคม มี 2 กรณี คือ เป็นข้อกำหนดของคำณึงคมให้ค้องออกจากบทบาทหน้าที่ควมรับผิดชอบ ้วยการปลดเกษียณจากหน้าที่การงานเมื่อครบกำหนด และออกจากคำณึงคม้วยการยอมรับ

ต่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงความวัย โดยการลดจากบทบาทการเป็นผู้นำครอบครัว มาเป็นสมาชิก เป็นที่ปรึกษาของครอบครัว เป็นผู้อยู่อาศัย ระยะออกจากสังคมนี้ ผู้สูงอายุอาจสร้างสังคมใหม่ แต่เป็นสังคมย่อยซึ่งไม่มีอิทธิพลกับสังคมใหญ่มากนัก

4. ข้าราชการบ้านนา ข้าราชการซึ่งออกจากราชการมีสิทธิได้รับ บำเหน็จบำนาญ ปกติด้วยเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ (วธนะ ปรานนวิทยา 2529 : 127)

4.1 เหตุทดแทน ได้แก่ ผู้ที่ออกจากราชการเพราะยุบเลิกตำแหน่ง ทางราชการสั่งให้ออกโดยไม่มีความผิด ข้าราชการการเมืองซึ่งออกตามบทบัญญัติใน รัฐธรรมนูญ ทหารซึ่งออกจากทหารกองหนุนเบ็ดตัวโดยมีสิทธิได้รับบำเหน็จบำนาญ การออกจากราชการของข้าราชการ เพื่อขอรับบำเหน็จบำนาญ เหตุทดแทนนี้จะมีได้ ก็แก่กรณีที่ทางราชการสั่งให้ออกจากราชการเท่านั้นไม่ให้ออกโดยตนเอง

4.2 เหตุทุพพลภาพ ได้แก่ ผู้ที่ออกจากราชการเพราะเจ็บป่วยทุพพลภาพ ซึ่งแพทย์ที่ทางราชการรับรองได้ตรวจและให้ความเห็นว่าไม่สามารถที่จะรับราชการใน หน้าที่ใดต่อไป การออกจากราชการเพราะเหตุนี้จะเป็นโดยเจ้าตัวลาออกโดยมิใช่รับรอง แพทย์หรือทางราชการสั่งให้ออกก็ได้

4.3 เหตุสูงอายุ ได้แก่ ผู้ที่มีอายุครบ 50 ปีบริบูรณ์แล้วมีสิทธิที่จะ ลาออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุสูงอายุได้ แต่ถ้าทางราชการจะสั่งให้ออกจากราชการ จะต้องเป็นผู้ซึ่งมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์

4.4 เหตุรับราชการนาน ได้แก่ ผู้ที่มีเวลาราชการสำหรับคำนวณ บำเหน็จบำนาญ ครบ 25 ปีบริบูรณ์แล้ว มีสิทธิที่จะลาออกเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุ รับราชการนานได้ แต่ถ้าทางราชการสั่งให้ออกจะต้องมีเวลาราชการ ไม่น้อยกว่า 30 ปีบริบูรณ์

5. ปัญหาของผู้สูงอายุ ได้มีนักวิชาการกล่าวถึง ผู้สูงอายุไว้หลายท่าน
กึ่งเช่น

สุัททรา สุภาพ (สุัททรา สุภาพ 2521 : 86 - 88) ได้กล่าวถึง
ปัญหาทั่วไปที่ผู้สูงอายุมีก็คือ ปัญหาทางเศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย อนามัย
การทำงาน ความรักความเคารพ ความอบอุ่นและความเอาใจใส่ และมีความคิด
เห็นว่าการทำงานนั้นมีความหมายแก่ผู้สูงอายุมาก เพราะนอกจากจะเป็นที่มาของ
รายได้แล้วยังเป็นการช่วยให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างใช้แรงงานให้เกิดประโยชน์
ป้องกันความเบื่อหน่าย มีเพื่อนที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นการแสดงความสามารถ
ให้บุคคลอื่นยอมรับ เป็นต้น

ส่วน สุทธิใจ น้าบุค (สุทธิใจ น้าบุค 2524 : 26 - 28) ได้กล่าวถึง
ภาวะความเปลี่ยนแปลงเมื่อเกษียณอายุไว้ดังนี้

(1) รายได้และการใช้จ่ายเมื่อบุคคลต้องปลดเกษียณ รายได้หลักที่เคย
ได้รับจากการทำงานจะหมดไป รายได้ที่มีอยู่บ้างก็ได้จากเงินออมที่สะสมไว้ คอกณด
อัมถิกจากหุ้นหรือทรัพย์สินต่าง ๆ ที่มีอยู่จากเงินบำเหน็จบำนาญ เงินจากกรมธรรม์
ประกันชีวิต หรือมีรายได้จากการทำงานอริเรกเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างไรก็ตามรายได้
ที่ได้ย่อมลดลงจากช่วงที่เคยทำงาน (2) เวลา เมื่อออกจากงานแล้วมีเวลาว่าง
มากขึ้น กึ่งนั้นอาจจะใช้เวลาที่มีอยู่ทำสิ่งที่เกิดประโยชน์ได้ เช่น ทำสิ่งที่ถึคอยาก
จะทำ ห้างงานอริเรกซึ่งให้หึงความเพลลลลลและรายได้ตลอดจนการช่วยงานกุศล
และสงเคราะห์ต่าง ๆ การใช้เวลาที่ถูกถึคองถึจะก่อให้เกิดประโยชน์ความเพลลลล
เสริมสร้างสุขภาพได้ แต่ถึปล่อยเวลาให้ล่วงไปโดยไร้ประโยชน์ถึอาจก่อให้เกิด
ความสูญเสยหึงโอกาสรายได้และเป็นผลกระทบบทอสุขภาพจิตได้เหมือนกัน
(3) ภาวะจิตใจ การปลดเกษียณถึเป็นสาเหทุให้บุคคลหลายคนได้รับความกระทบ
กระเทือนทางค่านจิตใจอย่างรุนแรง บางคนอาจเกิดความรู้สึกว่าตนเองหมดความ
สำคัญหมดความหมายไปเพราะเมื่อเราถึกลับไปเยี่ยมเพื่อนฝูง ณ สถานที่คนเคยทำงานอยู่

เขาจะรู้สึกว่ามีค่า เขางานทุกอย่างก็ยังคงดำเนินไปได้ด้วยดี แต่ในทางกลับ
รู้สึกว่าคุณค่าขึ้น เพราะแม้ว่าจะมีอายุมาก ออกจากงานไปแล้วก็ตาม
สังคมก็ยังให้ความสำคัญและยอมรับเขาอยู่ เพราะเชื่อในวัย วุฒิ ความสามารถ
ประสบการณ์ (4) สุขภาพ ผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุ นั้น สุขภาพร่างกายย่อมทรุดโทรม
ลงไปบ้าง โรคภัยไข้เจ็บก็ตามมา ดังนั้น การรู้จักรักษาสุขภาพที่ดี เช่น การออก
กำลังกาย การลดอาหารประเภทไขมันลงจะช่วยให้มีสุขภาพดี

เกี่ยวกับการปรับตัวในเรื่องการเกษียณอายุนั้น แอชเลย์ (Atcheley.
1976 : 111) กล่าวว่า ผู้ที่ออกจากงานเพราะเกษียณอายุต้องปรับตัว 2 ประการ
คือ การสูญเสียการทำงานและการสูญเสียรายได้ นอกจากนั้นอาจต้องปรับตัวต่อสุขภาพ
ที่ทรุดโทรมหรือการสูญเสียคู่ชีวิต

จากการสัมมนาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ ณ ประเทศอินโดนีเซีย พ.ศ. 2525
ได้สรุปปัญหาของผู้สูงอายุเป็น 3 กลุ่ม (เกษม คันทีมลลาชีวะ และกุลยา
คันทีมลลาชีวะ 2528 : 23 - 24) ดังนี้ (1) ปัญหาทางร่างกาย เป็นปัญหา
สืบเนื่องมา จากความเป็นผู้มีอายุเป็นสำคัญ เป็นผลทำให้เกิดโรคในผู้สูงอายุ ได้แก่
โรคสมองเสื่อม โรคหลอดเลือดแข็ง ความดันโลหิตสูง เบาหวาน เป็นต้น
นอกจากนี้ยังพบปัญหาภาวะขาดสารอาหารด้วย ส่วนโรคทางจิตเวช ได้แก่ โรคจิต
จากพยาธิสภาพทางร่างกาย โรคจิตทางอารมณ์ ความผิดปกติในการนอนและการฆ่า
ตัวตาย เป็นต้น (2) ปัญหาทางจิตใจและการศึกษา เป็นปัญหาที่ทำให้สภาวะ
ความเปลี่ยนแปลงทางจิตใจมาก ได้แก่ การแสดงออกถึงความรู้สึกว่าเหว
ช่วยตัวเองไม่ได้ รู้สึกตัวเองไม่มีค่า กับสมาชิกในครอบครัว และอาจจะมีผล
ไปถึงความไม่ยุติ และเพิกเฉยต่อกิจกรรมทางสังคม (3) ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ
สังคมและวัฒนธรรม ปัญหาที่พบจะเกี่ยวเนื่องกับการขาดรายได้ เนื่องจากเกษียณอายุ
ไม่มีใครว่าจ้างทำงาน ซากที่อยู่อาศัย ไม่มีผู้ดูแลเนื่องจากการแยกครอบครัวหรือ
ถูกทอดทิ้ง

นิตา ชูโต (นิตา ชูโต 2525 : 3 - 58) พบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหา ดังนี้คือ ปัญหาเศรษฐกิจ 31% ปัญหาสุขภาพอนามัย 29% ปัญหาการขาดเพื่อนสนิท ทำให้เหงาและโดดเดี่ยว 10% ปัญหาไม่รู้ว่าจะมีชีวิตอยู่ไปเพื่ออะไร 9% ปัญหาเรื่องความสัมพันธ์กับครอบครัว 5% ปัญหาเรื่องกฎหมายและทรัพย์สิน 3% ปัญหาอื่น ๆ 2% ไม่มีปัญหาอะไร 10%

ส่วน ศรีหัทธิม พานิชพันธ์ โคกถั่วถึงปัญหาของผู้สูงอายุสรุปได้ดังนี้คือ (ศรีหัทธิม พานิชพันธ์ 2525 : 29 - 30)

1. ปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาสุขภาพอนามัยของคนสูงอายุนั้นจะแตกต่างไปจากประชากรกลุ่มอื่น ๆ ทั้งในด้านสุขภาพทางกายและทางจิตใจ ผู้สูงอายุจะมีสุขภาพอนามัยไม่สมบูรณ์ดังเดิม ระบบร่างกายเสื่อมลง มีโรคภัยเบียดเบียน บางครั้งกลายเป็นคนพิการ
2. ปัญหาสุขภาพจิตและอารมณ์ ผู้สูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจและอารมณ์เนื่องจากความผิดปกติของระบบประสาท มีอารมณ์เศร้าซึม หวาดระวาง หือแท้ใจ หงุดหงิด มีความรู้สึกเปล่าเปลี่ยว มีอารมณ์แห่งการสูญเสีย เช่น สูญเสียหน้าที่การงาน สูญเสียสมรรถภาพทางสังคม ฯลฯ
3. ปัญหาความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว ปัญหาทางความสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว เนื่องจากทัศนคติต่างกัน รสนิยมต่างกัน ความคิดเห็นขัดแย้ง ปัญหาถูกลานทอดทิ้ง
4. ปัญหาความเครียด ปัญหาความเครียดของผู้สูงอายุอาจมีปัญหากับการขาดรายได้ประจำเมื่อเกษียณอายุ

เจียรศรี วิวิษศิริ โทษินบายภารกิจ เจริญพัฒนาของผู้ใหญ่วัยชรา ไว้ดังนี้ (เจียรศรี วิวิษศิริ 2527 : 73 - 75) คือ

การเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสภาพความเสื่อมของร่างกาย ซึ่งวัยชราจะเป็นวัยที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ถ้าเข้าใจและยอมรับความจริงว่าความชราเป็นสิ่งธรรมดา และมีการเตรียมตัวไว้ล่วงหน้าก็จะทำให้

ปรับตัวได้ง่าย มีบุคลิกภาพที่สมวัย / การปรับตัวเกี่ยวกับการเกษียณอายุจาก
 การทำงานและเงินรายไถ่ลดลง ทำให้สูญเสียบทบาททางสังคมและความมั่นคง
 ท่วงเสรษฐกิจจึงต้องมีการเตรียมตัว วางแผนในการหางานอดิเรก งานพิเศษทำ
 และค้กรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ในด้านการปรับปรุงหรือหาสถานที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม
 กับวัยของทนนั้น ต้องเตรียมวางแผนว่าจะอยู่กับใคร ลักษณะของบ้านควร เป็นบ้าน
 ชั้นเดียว จึงจะเหมาะสมกับวัยชรา / ในเรื่องการคบค้าสมาคมกับคนในวัยเดียวกันนั้น
 เนื่องจากถูกลหนามีครอบครัวแยกออกไป ทำให้คนชราต้องอยู่ตามลำพัง คนชราจึง
 ควรมีโอกาสรวมยามว่างที่เหมาะสมกับวัยเพื่อทำให้เกิดความเพลิดเพลินและหาโอกาส
 พบปะสังสรรค์กับคนร่วมวัยเดียวกัน จะช่วยในการปรับตัวด้านอารมณ์และสังคม
 ทำให้มีสุขภาพจิตดี / ในการปฏิบัติคนคนชราจะปฏิบัติตนถูกระเบียบ เคร่งในศีลธรรม
 คือ จะสนใจในความเป็นระเบียบ กฎหมายต่าง ๆ และเคร่งในศาสนามากขึ้น
 เช่น การไปทำบุญเลี้ยงพระ ฟังเทศน์ อาจเป็นเพราะต้องการความสงบ อ่อน
 และความรู้สึกมั่นคงทางใจมากขึ้น / การปรับตัวเกี่ยวกับการตายหรือการเจ็บป่วยของ
 คู่ครอง เนื่องจากวัยชราเป็นวัยสุดท้ายของชีวิต การเจ็บป่วยและการตายของคู่ครอง
 จึงเกิดขึ้นได้ทุกเวลา ดังนั้นวัยชราจึงควรเตรียมให้ความช่วยเหลือคู่ครองยามเจ็บป่วย
 และพยายามช่วยตนเองให้มากที่สุด ประการสุดท้ายคือ เตรียมรับความตายของคน
 คนชราควรเตรียมตัวเตรียมใจรับความตายที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อไม่ประมาทคนชรา
 ควรทำพินัยกรรมของคนให้เรียบร้อย เพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับลูกหลาน
 ภายหลัง

เชลล์ และเชเชียร์ (พ. สัทธิน 2527 : 44 - 46 อ้างอิงมาจาก
 Selly and Schechier. n.d.) ได้ประมวลปัญหาการเกษียณอายุของคนตะวันตก
 ทั้งนี้ ผู้เกษียณอายุออกจากงานแล้วจะรู้สึกไม่สบายใจ เพราะคิดว่าตนเองถูกลด
 คุณค่าลง โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ใหญ่โต เมื่อออกจากงาน อำนาจ บารมีที่เคยได้

ก็ลดลง อีกทั้งรายได้ลดลง แม้จะมีเงินบำเหน็จบำนาญก็ไม่เพียงพอถ้าไม่ได้สะสมเงินไว้ หรือไม่มีฐานะร่ำรวยมาแต่เดิม ทำให้กระทบกระเทือนมาก ผู้ที่ไม่ได้เตรียมการเกษียณไว้ล่วงหน้า เมื่อออกจากงานซึ่งเป็นการเปลี่ยนชีวิตอย่างกะทันหันทำให้ปรับตัวไม่ทันเกิดความท้อแท้ ส่วนผลกระทบท่อสุขภาพกาย และสุขภาพจิตใจก็ง่าย เพราะไม่ได้เตรียมศึกษาดังความเสื่อมของร่างกายในวัยสูงอายุ ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงมาก ทำให้ขาดการดูแลสุขภาพที่ถูกต้องจึงเกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย และการออกจากงานจะรู้สึกเหงา เพราะขาดเพื่อน หากไม่ได้เตรียมงานอดิเรก และงานหลังเกษียณอายุ จะทำให้เบื่อหน่ายชีวิต โดยเฉพาะผู้ชายเมื่ออยู่บ้านจะรู้สึกปรับตัวยากกว่าผู้หญิง ดังนั้นในสังคมตะวันตกจึงเห็นความสำคัญของการเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุมาก และมีหลายหน่วยงานจัดโครงการ เตรียมตัวก่อนเกษียณอายุให้กับพนักงานของตน

✓ สมพร เทพสิทธิ ได้กล่าวถึงปัญหาของผู้สูงอายุสรุปได้ดังนี้คือ (สมพร เทพสิทธิ 2529 : 60 -61) ๑) ปัญหาสุขภาพทางกาย คือสุขภาพเสื่อมโทรม มีโรคภัยต่าง ๆ เบียดเบียน ๒) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุฐานะไม่ดี รายได้ไม่พอสำหรับการครองชีพ ๓) ปัญหาด้านความรู้ ผู้สูงอายุไม่มีโอกาสได้รับความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ และเพื่อปรับตนเองให้เหมาะสมกับวัยและสังคมที่เปลี่ยนแปลง และเพื่อให้เข้ากันได้กับเยาวชนรุ่นใหม่ ๔) ปัญหาด้านสังคม ผู้สูงอายุอาจไม่ได้รับการยกย่องจากสังคมเหมือนเดิมโดยเฉพาะผู้ที่เคยเป็นข้าราชการตำแหน่งสูง ๆ เมื่อเกษียณอายุออกจากราชการอาจเสียกายอำนาจและตำแหน่งที่สูญเสียไป ปัญหาด้านจิตใจ ผู้สูงอายุอาจจะไม่ได้รับความเอาใจใส่และความอบอุ่นใจจากลูกหลานอย่างเพียงพอ ทำให้รู้สึกว้าเหว้อ้างว้าง วิตกกังวล

✓ 6. ความต้องการของผู้สูงอายุ ทิก (Kidada. 1973 : 273) ในฐานะที่เป็นนักการศึกษาผู้ใหญ่กล่าวถึงความต้องการของผู้ใหญ่ไว้ดังนี้ คือ ความต้องการทางด้านสุขภาพ และความต้องการทางด้านครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัว

ความต้องการเป็นผู้บริโภคและการยังชีพ ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคม ความต้องการมีอาชีพ ความต้องการมีความบันเทิง และความต้องการที่จะมีสิ่งยึดเหนี่ยวทางใจ

ศรีหัทธิม พานิชพันธ์ (ศรีหัทธิม พานิชพันธ์ 2525 : 28) อธิบายถึงความต้องการของผู้สูงอายุไว้ดังต่อไปนี้ (1) ผู้สูงอายุมีความต้องการสนับสนุนจากครอบครัว เนื่องจากสังคมไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรม สังคมเมือง และสังคมสมัยใหม่ ครอบครัวขยายเริ่มมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ผู้สูงอายุต้องถูกละเลยให้อยู่โดดเดี่ยวหรือแยกตัวอยู่คนเดียวขาดความมั่นคง ทางอารมณ์และทางจิตใจ รวมทั้งทางเศรษฐกิจ ฉะนั้นผู้สูงอายุจึงมีความต้องการที่จะได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัวและบุคคลหรือองค์การภายนอก (2) ความต้องการมีชีวิตในชุมชน แม้ผู้สูงอายุจะอยู่ในวัยเกษียณอายุและอาจจะมี ความบกพร่องทางกายบ้าง แต่ผู้สูงอายุยังคงมีสมรรถภาพทางจิตใจ ตลอดจนสติปัญญาที่จะบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเป็นอย่างดี ฉะนั้นผู้สูงอายุยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในการมีส่วนร่วมกิจกรรมในสังคม สังคมจึงควรเปิดโอกาสแก่ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงชีวิตของชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ให้มีโอกาสได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อปรับคนให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (3) ความต้องการที่จะลดการพึ่งพาคนอื่นให้น้อยลง ผู้สูงอายุในปัจจุบันยังมีความแข็งแรงกระฉับกระเฉง ดังนั้นครอบครัวและสังคมควรช่วยให้ผู้สูงอายุรู้จักพึ่งตนเองเพื่อไม่ให้เป็นการระแถ่งสังคมในบั้นปลายชีวิต นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังมีความต้องการทางสังคม คือ ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวของกลุ่มและสังคม ต้องการได้รับการยอมรับและความเคารพยกย่องนับถือจากบุคคลในครอบครัวและสังคม ต้องการเป็นผู้มีความสำคัญในสายตาของสมาชิกในครอบครัว และสังคม ต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลและสังคม ต้องการปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้

✓ สมพร เทพสิทธิ์ (สมพร เทพสิทธิ์ 2529 : 59 - 60) ได้กล่าวถึง ความต้องการของผู้สูงอายุสรุปได้ดังนี้คือ ความต้องการทางด้านร่างกาย เช่น ความต้องการที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัยที่ดี นันทนาการที่ดี ความต้องการทางด้าน เศรษฐกิจ ได้แก่ ความต้องการทางอาชีพและรายได้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุ ร้อยละ 40 หลังจากอายุ 60 ปีขึ้นไปยังทำงานเพื่อหารายได้ประจำ ความต้องการ ความรู้ เพื่อปรับตนเองให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของวัยและสิ่งแวดล้อม ความรู้ในการรักษาตนเอง และความรู้เพื่อทำให้คนหันเหจากการที่ไม่เป็นคนล้าสมัย ความต้องการทางสังคม ได้แก่ ความต้องการยอมรับและการยกย่องจากสังคม ความต้องการที่จะทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นและชุมชน ประการสุดท้าย คือ ความต้องการ ทางจิตใจ ได้แก่ ความต้องการความรักและความเอาใจใส่ การเคารพยกย่อง นอกจากนี้ยังต้องการสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ซึ่งได้แก่คำสั่งสอนทางศาสนาเพื่อทำจิตใจ ให้สงบพ้นจากความวิตกกังวล

7. แผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ รัฐบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุ และปัญหาของผู้สูงอายุที่จะเกิดขึ้น คณะรัฐมนตรีจึงได้อนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการ ผู้สูงอายุแห่งชาติ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน เพื่อจัดทำแผน ระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2525 - 2544 และได้มีการแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการ 7 ชุด คือ คณะอนุกรรมการ ด้านการศึกษาและวิจัย ด้านการ ประสานงาน ด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ ด้านการศึกษาวัฒนธรรมและกิจกรรมผู้สูงอายุ ด้านการวิเทศสัมพันธ์ ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการจัดหาทุนส่งเสริมกิจกรรม ผู้สูงอายุ

ในด้านการศึกษามีนโยบายเร่งรัดจัดการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยเฉพาะ การศึกษานอกระบบให้มีรูปแบบและเนื้อหาสาระที่ผู้สูงอายุจะมาร่วมกิจกรรม และได้รับ ประโยชน์อย่างแท้จริง เน้นความสำคัญด้านการศึกษาเพื่อชีวิตในครอบครัว และสนับสนุนให้มีระบบและวิธีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากผู้สูงอายุโดยเฉพาะจาก

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้สูงอายุให้เป็นที่ยอมรับของสังคมมากขึ้น โดยมีมาตรการ คือ จัดทำสื่อต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ข่าวสารคำแนะนำต่าง ๆ ให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถมีบทบาท มีส่วนร่วมในกิจกรรมในครอบครัวและสังคม ใ้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว เช่น วัด ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน และสถานที่สาธารณะอื่น ๆ ให้เป็นที่พบปะแลกเปลี่ยนข่าวสาร ข้อมูลระหว่างผู้สูงอายุกับประชากรกลุ่มอื่น ๆ โดยพยายามจัดกิจกรรมที่ผู้สูงอายุสามารถจะมีส่วนร่วมได้อย่างจริงจัง เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้มาแสดงความสามารถในสาขาวิชาต่าง ๆ ต่อสาธารณชน เพื่อให้สังคมยอมรับในบทบาทของผู้สูงอายุมากขึ้น
(คณะกรรมการการศึกษาวิจัยและวางแผนระยะยาวเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 2526 :

1 - 27)

กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้จัดทำแผนพัฒนาในระยะยาวในด้านการศึกษาศาสนา วัฒนธรรม และกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2531 : 11) โดยมีวิธีการดำเนินงาน สรุปได้ดังนี้

1. จัดการศึกษาเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจแก่ผู้สูงอายุ โดยจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้สูงอายุเห็นช่องทางในการหางานประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง และชุมชน จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมวงจรกิจกรรมประกอบอาชีพที่มีอยู่ในชุมชนให้สมบูรณ์ จัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมระบบข่าวสารข้อมูลทางวิชาชีพแก่ผู้สูงอายุ
2. จัดการศึกษาและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความมั่นคงทางใจแก่ผู้สูงอายุ เช่น จัดบริการการศึกษาให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสพบปะกันทั้งในกลุ่มผู้สูงอายุด้วยกัน และร่วมกับกลุ่มอายุอื่น ๆ จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคม และบุคคลอื่นในท้องถิ่น จัดส่งเสริมให้มีข่าวสารข้อมูลที่ เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ ให้องค์การศาสนาร่วมในการเผยแพร่ธรรมะเพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตผู้สูงอายุ สนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้ความสามารถในด้านศิลปะ ศาสนา วัฒนธรรม และกีฬา ได้มีโอกาสสงวนรักษาและเผยแพร่เพื่อเป็นมรดกสืบทอดแก่อนุชนรุ่นหลัง เป็นต้น

3. จักการศึกษาเพื่อสร้างบรรยากาศแห่งการพัฒนาจิตใจให้เกิดขึ้นในสังคม โดยเน้นกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มอายุเพื่อเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุที่ดี เช่น ส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาของประชาชนทุกระดับ ส่งเสริมให้มีการจัดกีฬานันทนาการที่เหมาะสมกับเพศและวัยชั้นทุกระดับ เป็นต้น

4. จักการศึกษาเพื่อพัฒนาค่านิยมและเจตคติที่ดีของสังคมกับผู้สูงอายุ เช่น ส่งเสริมและเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุทางสื่อมวลชนทุกประเภท เป็นต้น

8. การศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ ฮูล (Houle, 1972 : 28 - 30) ได้กล่าวถึงผู้ใหญ่ที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษา มีเหตุผลต่าง ๆ กัน 3 ประการ คือ ประเภทที่มีจุดมุ่งหมายเฉพาะในการเรียน เช่น ต้องการวุฒิบัตร ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพของคน

ประเภทที่สนใจในกิจกรรม เพื่อการคบหาสมาคม เพื่อความเพลิดเพลินแก้เหงา เป็นการผ่อนคลายอารมณ์

ประเภทที่สนใจการเรียนรู้ มีความสุข ความพอใจ ความตื่นตัวจากการที่ใคร่รู้ เข้าใจ ได้ค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ได้ขบคิดปัญหา

ในบุคคลเดียวกันอาจมีความต้องการหรือเหตุผลทั้ง 3 ประเภทอยู่ด้วย แต่อาจจะมีความโน้มเอียงไปทางเหตุผลใดเหตุผลหนึ่งมากกว่าในช่วงชีวิตต่าง ๆ กัน และความแตกต่างกันระหว่างบุคคลก็สามารถจะพบได้ในแรงจูงใจประเภทนี้ด้วย

อิลลิช (สุนทร สุนันท์ชัย 2523 : 35 อ้างอิงมาจาก Illich, n.d.) ได้เสนอแนวคิดวาระบบการจัดการศึกษาที่ดีควรมีลักษณะ 3 ประการ คือ ควรหาทางให้คนที่ประสงค์จะเรียนมีทางได้เรียนไม่ว่าเมื่อใด ระยะเวลาใด ในชีวิตของเขา (ควรช่วยให้คนที่ประสงค์จะแบ่งปันความรู้ให้แก่ผู้อื่นได้มีโอกาสพบปะกับผู้ที่มีประสงค์จะแสวงหาความรู้และให้โอกาสแก่ผู้ที่ประสงค์จะเสนอข้อคิดเห็นของคนแก่สาธารณะให้มีทางที่จะกระทำได้

สุนทร สุนันท์ชัย (สุนทร สุนันท์ชัย 2529 : 105 - 107) กล่าวว่า เป็นที่ยอมรับว่า ประชาชนทั่วไป ทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย แม้จะเคยได้รับโอกาสทางการศึกษามาแล้ว ก็ควรจะคงได้รับบริการทางการศึกษาในบางลักษณะ เพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองต่อไปได้ตามหลักการศึกษาคลกรชีวิต โดยเหตุนี้การศึกษานอกระบบจึงต้องรับภาระทั้ง 2 ประการ คือ การจัดการศึกษาสำหรับทุกคน และ จัดการศึกษาเฉพาะกลุ่ม

การศึกษาสำหรับทุกคน จัดให้ตามความต้องการทั่ว ๆ ไปของบุคคล เพื่อให้มีโอกาสได้รับการศึกษาคลกรชีวิต กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ประชากรนอกโรงเรียนทั้งหมดแบบรูปของการศึกษานอกระบบซึ่งจะสามารถตอบสนองกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากจะต้องเป็นแบบรูปที่ราคาถูกลง สามารถแพร่ไปได้ทั่วถึงทุกท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ สื่อมวลชนประเภทวิทยุ เป็นลำดับแรก รองลงมาคือสิ่งพิมพ์ ท้ายที่สุดอาจเป็น โทรทัศน์

การศึกษาเฉพาะกลุ่มนั้นจัดให้เพื่อประโยชน์แก่กลุ่มเป้าหมาย คือ

- (1) กลุ่มประชากรก่อนวัยเรียน
- (2) กลุ่มประชากรในวัยเรียน แต่ไม่มีโอกาสเข้าเรียน
- (3) กลุ่มประชากรหลังวัยเรียน เช่น กลุ่มประชากรวัยทำงานที่มุ่งประสงค์จะฝึกทักษะเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานหรือเพิ่มพูนทักษะเพื่อการทำงาน และกลุ่มประชากรหลังวัยทำงาน

ในระยะหลัง ๆ นี้ รัฐบาลได้ให้ความสนใจแก่บุคคลที่พ้นวัยทำงาน หรืออีกนัยหนึ่ง คือบุคคลที่ย่างเข้าสู่วัยชรา จากความสำเร็จในการวางแผนครอบครัว และการจัดบริการสาธารณสุขของรัฐ ทำให้จำนวนคนเกิดน้อยลง และจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิการของผู้สูงอายุ คือ จะทำอย่างไรจึงจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตบั้นปลายได้อย่างมีประโยชน์และมีความสุข การศึกษานอกระบบจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยให้บุคคลหลังวัยทำงานรู้จักการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักดูแลสุขภาพของตนเอง สามารถหารายได้เพิ่มเติม และรู้จักการใช้บริการข่าวสารข้อมูลเพื่อการแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิตแบบพึ่งพาตนเอง

ในต่างประเทศมีการจัดกิจกรรมทางการศึกษาให้กับผู้สูงอายุมากมาย มีโครงการที่น่าสนใจหลายโครงการ เช่น โครงการอภิปรายกลุ่มหนังสือ (Book Group Discussion Scheme) จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการอ่านและส่งเสริมการอภิปรายสำหรับผู้ใหญ่ โดยให้หนังสือเป็นสื่อ สถาบันการศึกษาผู้ใหญ่จัดทำหนังสือหรือเอกสารอื่นที่จะช่วยกระตุ้นการอภิปรายกลุ่มสำหรับสมาชิก เช่น นวนิยาย บัญชีสังคมปัจจุบัน ศาสนา เป็นต้น เป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละคนได้อ่านหนังสือเพื่อความเพลิดเพลินและหาความรู้ และมีการพบกลุ่มเดือนละครั้งหลังจากอ่านหนังสือจบแล้ว สถานที่อาจใช้บ้านสมาชิก โบสถ์ เป็นต้น

ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยแห่งวัยที่สาม คำว่า มหาวิทยาลัย ในที่นี้ เป็นหน่วยงานอาสาสมัครสมาชิกชมรมเป็นผู้ใหญ่ที่ว่างจากภาระกิจประจำแล้วหรือเป็นผู้เกษียณอายุราชการแล้ว แต่ยังคงกระฉับกระเฉงอยู่และสนใจที่จะศึกษาหาความรู้หรือสนใจที่จะถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นอีกที โดยไม่หวังค่าตอบแทน แต่ต้องการทำเพื่อความสนุกเพลิดเพลินและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ การเรียนการสอนเป็นไปด้วยความสมัครใจ เนื้อหาวิชาเน้นการให้ความรู้ทั่วไป ไม่มุ่งปริญญา หากประเทศไทยจะเริ่มโครงการนี้ก็เพราะเป็นการระดมสรรพกำลังของผู้ใหญ่สูงอายุมาทำประโยชน์ให้แก่สังคมได้มากขึ้น (สุนทร โคกรบรเทศ 2529 : 5 - 10)

มหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกา พยายามสนับสนุนคนแก่ให้กลับมาเรียนอีกและให้ผู้สูงอายุช่วยบริการสังคม เช่น สอนหนังสือฟรี ให้ผู้สูงอายุด้วยกันสอนหนังสือแก่ผู้อ่านหนังสือไม่ออก ซึ่งผู้สูงอายุจะทำด้วยความยินดีเต็มใจ ในประเทศไทยนั้นควรจะร่วมมือกันทั้งฝ่ายรัฐบาลและเอกชนว่าเมื่อใดมีความต้องการอาสาสมัครควรจะคิดถึงผู้สูงอายุก่อน ควรจะมีการสำรวจว่ามีงานอะไรให้ผู้สูงอายุทำบ้าง เพื่อไม่ให้แรงงานของทรัพยากรที่มีอยู่สูญหายไป บางคนยังแก่ก็ยังมีพลังอยากทำงานงานหลายอย่าง เช่น อ่านหนังสือลงพิมพ์ให้คนคาบอศ และผู้สูงอายุควรจะตรวจดูว่าตนเองชอบทำอะไร

และทำอะไรได้ดีที่สุด และสามารถช่วยทำอะไรได้บ้าง เช่น สอนหนังสือให้คนอ่าน ไม่ออกในสังคม บริการห้องสมุดอาจจะมีคนแก่ไปเล่านิทานให้เด็กฟังหรือช่วยเช็ดหุ่น ให้เด็กดู (กุญณี บริพัตร ณ อยุธยา 2525 : 128 - 132)

ในการจัดกิจกรรมอะไรก็ตามนั้น จำเป็นจะต้องศึกษาความต้องการซึ่งเป็น ขั้นตอนหนึ่งในการวางแผนจัดโครงการทางการศึกษาผู้ใหญ่ ความต้องการของผู้รับ บริการ เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะเป็นตัวชี้ว่า โครงการที่จัดนั้นจะบรรลุหรือไม่ ดังที่ โนลส์ (Knowles. 1972 : 79 - 80) ได้เสนอความคิดว่า โครงการ ที่ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของความต้องการของผู้เรียนหรือผู้รับบริการ อาจจะประสบความ ล้มเหลว โครงการสำหรับเด็กอาจแตกต่างกันไปเพราะไม่มีการสำรวจหาความต้องการ แต่โครงการที่จะจัดให้กับผู้ใหญ่ควร ต้องมีการจัดสำรวจหาความต้องการของผู้ใหญ่ก่อน เพราะผู้ใหญ่เข้ามารับบริการกิจกรรมของโครงการ เพื่อความอยู่รอดของชีวิต เพื่อ ได้ค่าจ้างแรงงาน เพื่อต้องการที่จะมีสุขภาพอนามัย เพื่อแสวงหาความสุขในชีวิต ซึ่งแตกต่างจากเด็ก เพราะเด็กไม่จำเป็นต้องเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ หรือกล่าวได้ว่าเด็ก ถูกบังคับให้เรียนในขณะที่ผู้ใหญ่สมัครใจมาเรียนเอง ดังนั้นการวางแผนจัดกิจกรรม สำหรับผู้ใหญ่จะ ต้องสนองกับความต้องการและความสนใจของผู้ใหญ่ จึงมีความสำคัญ และจำเป็นขั้นแรกในการวางแผนจัดโปรแกรมการศึกษาให้กับผู้ใหญ่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ. 2522 สุวรรณีย์ พลัฒาทอง (สุวรรณีย์ พลัฒาทอง 2522 : 165 - 170) ได้ทำการศึกษา ความทันสมัยและภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง ของคนชราในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า คนชราส่วนใหญ่เป็นคนทันสมัย ในด้านการรับข่าวสาร มีความสนใจในเหตุการณ์ปัจจุบัน การยอมรับความคิดใหม่ ๆ เรือในความสามารถของบุคคล เป็นคนมีเหตุผล มีการวางแผนชีวิตไว้ล่วงหน้า

และมีความทันสมัยในด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานแบบปล่อยให้บุตรหลานได้ใช้ความสามารถของตนเอง นอกจากนี้ความทันสมัยยังมีความสัมพันธ์กับลักษณะพื้นฐานทางสังคม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจ

ส่วนการมองภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองนั้น พบว่าคนชราส่วนใหญ่มองตนเองค่อนข้างมีคุณค่า มีความคิดต่อตนเองไปในทางที่ดี เนื่องจากคนชรามีทัศนคติที่ดีต่อบุตรหลาน บุตรหลานทุกคนให้เกียรติเคารพนับถือ และปฏิบัติความคำสั่งสอนของผู้ใหญ่ ทำให้คนชรามีความรู้สึกว่าคุณค่า นอกจากนี้สาเหตุที่คนชรามีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองไปในทางที่ดี เกิดจากความแตกต่างของลักษณะพื้นฐานทางสังคมที่เป็นอยู่ ในวัยที่ผ่านมาและในปัจจุบันประกอบกัน เช่น เพศ ระดับ การศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคง และบทบาทในปัจจุบันที่มีอยู่ในครอบครัวที่คนชราเป็นสมาชิกอยู่

ในด้านความรู้สึกของคนชรา คนชราคิดว่าตนเองไม่ได้รับการทอดทิ้งจากบุตรหลานยังมาเยี่ยมเยียนอยู่เสมอ ที่ต้องเข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์ เพราะฐานะทางเศรษฐกิจนั้นยังกับ ปัญหาทางงานจิตใจจึงไม่ค่อยมี

จากการศึกษาโดยนำลักษณะพื้นฐานทางสังคมซึ่งมี เพศ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ และลักษณะครอบครัวปัจจุบัน มาสัมพันธ์กับความทันสมัยในด้านการรับข่าวสารความสนใจในเหตุการณ์ปัจจุบัน การยอมรับความคิดใหม่ ๆ เชื่อในความสามารถของบุคคลเป็นกรณีพิเศษ มีการวางแผนชีวิตไว้ล่วงหน้า และความทันสมัยในด้านการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน พบว่า คนชราเพศชายทันสมัยกว่าเพศหญิง คนชราที่มีการศึกษาสูง ทันสมัยกว่าคนชราที่มีการศึกษาต่ำ คนชราที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี ทันสมัยกว่าคนชราที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ คนชราที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยว ทันสมัยกว่าคนชราที่อยู่ในครอบครัวขยาย

ในด้านการมองภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง คนชราที่มองภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองไปในทางที่ดี มีความสัมพันธ์ที่ดี และมีทัศนคติที่ดีต่อบุตรหลานและคนทั่วไป ส่วนลักษณะพื้นฐานทางสังคมในด้านของความทันสมัยกับการมองตนเองแล้ว พบว่า

คนชราเพศชายมองตนเองมีคุณค่ามากกว่าเพศหญิง คนชราที่มีการศึกษาสูงมองตนเองมีคุณค่ามากกว่าคนชราที่มีการศึกษาน้อย คนชราที่มีฐานะทางเศรษฐกิจมั่นคง มองตนเองมีคุณค่ามากกว่าคนชราที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่มั่นคง คนชราในครอบครัวของตนเองมีคุณค่ามากกว่าคนชราในครอบครัวเกี่ยว

เมื่อนำความทันสมัยมาสัมพันธ์กับการมองตนเอง โดยนำมาแยกแต่ละด้านของความทันสมัยทั้ง 5 ด้าน ปรากฏว่า ความทันสมัยด้านความสนใจในเหตุการณ์ปัจจุบัน และการรับข่าวสารมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมองตนเอง แต่เมื่อพิจารณาแต่ละพวกกับความทันสมัยและภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองแล้วพบว่า คนชราในกรุงเทพมหานคร เป็นคนทันสมัย และมีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองไปในทางที่ดี เห็นว่าตนเองมีประโยชน์และมีคุณค่า จึงกล่าวได้ว่าคนชราที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่มีความก้าวหน้าทางวิทยาการยังมีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองและมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลใกล้ชิด แม้ตนเองจะสูญเสียความสามารถไปยังคิดว่าตนมีคุณค่า สิ่งเหล่านี้มีผลต่อความเป็นอยู่ของคนชรา และในแง่ใต้ออกไปก็ยังมีส่วนสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของส่วนรวม และเป็นแนวความคิดสำหรับคนรุ่นหลังในการดำเนินชีวิตด้วย

ปี พ.ศ. 2523 พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และคนอื่น ๆ (พีรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และคนอื่น ๆ 2523 : 167 - 179) ได้ทำการวิจัย เรื่องความทันสมัย ภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง ปัญหาทางประการของคนชรา ใ้กลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่มีอายุ 60 - 80 ปี จำนวน 825 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบหลายชั้นตอนจากกรุงเทพมหานคร และภาคใต้ สรุปได้ว่า ค่านิยมความทันสมัย พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีลักษณะของความทันสมัยอยู่สูง และข้อเสนอแนะว่าสังคมน่าจะพิจารณาหาหนทางที่เหมาะสมให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อผู้สูงอายุจะได้นำสิ่งที่ดีสร้างสรรค์ให้แก่สังคมอย่างน้อยสังคมน่าจะใช้ผู้สูงอายุในฐานะเป็นผู้ใหญ่ที่เรียนแก่คนรุ่นหลัง เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการดำรงชีวิต

คำถามพจน์เกี่ยวกับตนเอง พบว่า ผู้สูงอายุยังมีความเชื่อมั่นในตนเอง และเห็นว่าตนเองยังมีประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคม คำถามครอบครัวเป็นที่พึ่งทางใจ ช่วยอบรมสั่งสอนบุตรหลาน ช่วยทำงานบ้าน ดูแลบ้าน คำถามสังคม ช่วยเหลือบุคคลอื่น เช่น ให้ความปรึกษาในการจัดพิธีกรรมต่าง ๆ และพบว่า ผู้สูงอายุเชื่อว่าตนเองมีประโยชน์ต่อครอบครัวมากกว่าต่อสังคมส่วนรวม เพราะมีชีวิตและความผูกพันกับครอบครัวมาก ผู้สูงอายุเห็นว่าตนเองมีสถานภาพทางสังคมต่ำ และรู้สึกว่าคุณแม่สาวในปัจจุบันให้ความเคารพเมื่อดูผู้สูงอายุน้อยลง

ปัญหาที่พบ ได้แก่ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาทางจิตวิทยาสังคม คือ ไม่สามารถปรับตัวและใจให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ไม่ค่อยเข้าใจทัศนคติและค่านิยมใหม่ ๆ ของสังคมปัจจุบัน มีความรู้สึกหวาดกลัวและกังวลที่จะต้องเผชิญกับความตายที่กำลังจะมาถึง นอกจากปัญหาค่านิยมแล้ว ปัญหาสำคัญได้แก่ ปัญหาทางเศรษฐกิจ การมีรายได้น้อยไม่พอกับค่าใช้จ่ายเป็นต้น และปัญหาค่านิยมสุขภาพ และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล รายได้จะมาจากบุตรหลานหรือญาติพี่น้อง ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่มีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย เพราะอาศัยอยู่กับบุตรหลาน สำหรับปัญหาการปลดเกษียณราชการนั้นไม่ใช่ปัญหาสำคัญ เพราะส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพทางค้าขายหรือเกษตร ซึ่งไม่มีข้อจำกัดว่าอายุ 60 ปีแล้วจะต้องหยุดทำการ สำหรับผู้ปลดเกษียณราชการ ส่วนใหญ่สามารถปรับตัวได้ ไม่มีปัญหาในเรื่องการไม่มีบทบาทหรือไม่มีอะไรจะทำอย่างในประเทศตะวันตก แต่จะมีกับข้าราชการบำนาญฝ่ายปกครองและผู้ที่เคยมีหน้าที่การงานระดับสูงจะประสบปัญหาในการปรับตัวภายหลังการปลดเกษียณ

ปี พ.ศ. 2524 เสาวนีย์ กานต์เกษารักษ์ (เสาวนีย์ กานต์เกษารักษ์ 2524 : 66 - 72) ได้ศึกษาความตึงเครียดทางสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ จำนวน 220 คน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ความต้องการทางจิตวิทยาของบุรุษสูงอายุชายและหญิงในชุมชน
 ผู้สูงอายุในแต่ละคาน และรวมทุกคาน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นความสามารถ
 ทางร่างกาย ความต้องการทางจิตวิทยาของบุรุษสูงอายุ 60 - 75 ปี
 และ 75 ปีขึ้นไป ในชุมชนผู้สูงอายุ ในแต่ละคานและรวมทุกคานไม่แตกต่างกัน
 ความต้องการทางจิตวิทยาของบุรุษสูงอายุ สถานภาพการสมรสและเพศ
 ใด ในชุมชนผู้สูงอายุในแต่ละคาน และรวมทุกคาน ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น
 ทางการเมืองการเข้ารับบริการทางการแพทย์ ความต้องการทางจิตวิทยาของบุรุษ
 อายุที่มีรายได้และไม่มียาใด ในชุมชนผู้สูงอายุ ในแต่ละคาน และรวมทุกคาน
 ไม่แตกต่างกัน และความต้องการทางจิตวิทยาของบุรุษสูงอายุที่มีการศึกษา
 ต่ำกว่าอุดมศึกษาและอุดมศึกษาขึ้นไป ในชุมชนผู้สูงอายุในแต่ละคานและรวมทุกคาน
 ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นทางการเมืองการเข้ารับบริการทางการแพทย์ ผลการเปรียบเทียบ
 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการด้านความรับผิดชอบของครอบครัวและรัฐ
 ในเรื่อง เพศ อายุ การศึกษา ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นเรื่องรายได้และ
 สถานภาพสมรส

๒) ปี พ.ศ. 2525 นิตา ชูโต (นิตา ชูโต 2525 : 107 - 108)
 ได้ทำการวิจัยเรื่องคนชราไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
 จำนวน 1000 คน สุ่มตัวอย่างจากทั่วประเทศ มีประเด็นที่น่าสนใจสรุปได้ดังนี้
 คือ

๑. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาหรือมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา
 อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร มีฐานะยากจนเป็นภาระของบุตรหลานและรัฐบาลที่จะ
 ต้องเกื้อหนุน ชาคความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเอง ชาคโอกาสที่จะแสวงหาความรู้
 ในการใช้ชีวิตในวัยสูงอายุอย่างมีคุณภาพ

2. ผู้สูงอายุร้อยละ 40 ยังทำงานเพื่อหารายได้ประจำหลังจากอายุ 60 ปี จนกระทั่งอายุมากประมาณ 64 ปี หรือสุขภาพไม่อำนวยจึงจะหยุดทำงาน สาเหตุที่ออกจากงานเพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจ งานที่ทำส่วนใหญ่คืองานเกษตรกรรมหรืองานส่วนตัว

3. ปัญหาที่สำคัญของผู้สูงอายุคือปัญหาทางเศรษฐกิจ สุขภาพร่างกายทรุดโทรม การขาดเพื่อนรุ่นเดียวกัน ทำให้รู้สึกโดดเดี่ยว มีชีวิตอยู่ไปอย่างไม่มีจุดหมาย

4. ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมน้อยมาก กิจกรรมที่เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมทางศาสนา และทางการเมือง เช่น ลูกเสือชาวบ้าน ฯลฯ กิจกรรมส่วนตัวส่วนใหญ่คือ การฟังวิทยุ เล่นเล่น ทำสวน

ถึงแม้ว่าผู้สูงอายุจะมีปัญหาต่าง ๆ มากแต่ร้อยละ 62 ยังคิดว่าตัวเองมีความสุขเหมือนคนอื่น ไม่ใคร่รู้สึกว่าเหี่ยวมากนัก ศาสนามีส่วนช่วยอย่างมากที่ทำให้จิตใจบริสุทธิ์ และมุ่งหวังการมีชีวิตที่ดีขึ้นในโลกหน้า

ปี พ.ศ. 2526 กรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผู้สูงอายุในสังคมไทย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2526 : 134 - 151) กลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิจัย คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป จำนวน 580 คน เก็บข้อมูลจากทั่วประเทศ และกรุงเทพมหานคร รวม 5 จังหวัด พบประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุนั้น ชุมชนที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุมีกิจกรรมด้านการศึกษาออกโรงเรียนเพียงร้อยละ 50 ยกเว้นชุมชนกรุงเทพมหานครมีกิจกรรมทางการศึกษาพอเพียงเพียงชุมชนเดียว

2. ในด้านลักษณะส่วนตัวสถานภาพครอบครัว กิจกรรมและบทบาทของผู้สูงอายุพบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และมีระดับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 เพียงร้อยละ 18 ผู้สูงอายุร้อยละ 16 เท่านั้นที่อาศัยอยู่กับ

คู่สมรส และผู้สูงอายุร้อยละ 50 ยังเป็นผู้มีรายได้ อยู่ เพราะยังมีสุขภาพแข็งแรง
พอทำงานได้ ส่วนผู้สูงอายุที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ ลูกหลานจะหาเลี้ยง กิจวัตร
ประจำวันและงานอดิเรก คือ ทำงานบ้าน เลี้ยงหลาน เป้างาน ทำบุญ กิจกรรม
อื่น ๆ คือสังสรรค์กับเพื่อนบ้าน เล่นกีฬา ฟังวิทยุ คุโทรทัศน์ อ่านหนังสือ เลี้ยง
สัตว์ ตามล่าสัตว์ วิธีการหาความรู้เพิ่มเติมที่สำคัญของผู้สูงอายุคือ การฟังวิทยุ
คุโทรทัศน์ การพูดคุยสังสรรค์และการอ่านหนังสือ ตามล่าสัตว์

3. ในแง่ความวิตกกังวล ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร มีความวิตกกังวล
น้อยกว่าผู้สูงอายุในส่วนภูมิภาค ผู้สูงอายุในส่วนภูมิภาคมีความวิตกกังวลในเรื่อง
รายได้ สุขภาพร่างกาย และเป็นห่วงลูกหลาน ส่วนในเรื่องความสุข ความพอใจ
ของผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความสุขในครอบครัวคือ การได้อยู่ร่วมกับบุตรหลาน การได้
รับความเคารพจากบุตรหลาน การมีฐานะเศรษฐกิจที่มั่นคง

บทบาทและความภาคภูมิใจ ผู้สูงอายุร้อยละ 99 ต้องการช่วยบุตรหลาน
ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร้อยละ 77 ไม่มีปัญหาการอยู่ร่วมกับบุตรหลาน สำหรับ
รายที่มีปัญหาเนื่องจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน และบุตรหลานเอาใจใส่ไม่เพียงพอ
ผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครมีปัญหามีความคิดเห็นไม่ตรงกันกับบุตรหลานสูงสุด
ในแง่ความภูมิใจเกิดจากการมีสถานะเศรษฐกิจที่มั่นคงเป็นอันดับแรก รองลงมาได้แก่
การเลี้ยงบุตรหลานให้ประสบผลสำเร็จในชีวิต และการได้ประกอบกิจกรรมทาง
ศาสนา ผู้สูงอายุกว่าร้อยละ 90 ต้องการมีบทบาทช่วยเหลือสังคม แต่มีปัญหา
เรื่องการเงินและสุขภาพ

ความคาดหวังในอนาคตของผู้สูงอายุ ต้องการที่จะทำนุบำรุงและปฏิบัติ
กิจกรรมทางศาสนา ความมีฐานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคง การที่ได้อยู่พร้อมหน้ากับ
บุตรหลานตามล่าสัตว์ และตัวแปรที่มีความสำคัญในลักษณะความคาดหวังในอนาคต
ของผู้สูงอายุ คือ เพศ การศึกษา อาชีพ งานอดิเรก เพศชายมีความคาดหวัง
ในอนาคตที่จะทำประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่า ผู้สูงอายุซึ่งเป็นสตรี ผู้สูงอายุที่จบ

มีขั้วมคอนปลาย เน้นเรื่องการทำประโยชน์ต่อสังคม และการไต่อยู่ร่วมกันพร้อมหน้า
บุตรหลานมากที่สุด ผู้สูงอายุทุกอาชีพคาดหวังที่จะบ่มารุงปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนา
และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ กลุ่มผู้สูงอายุที่ทำงานอดิเรกชอบประคิมรูสิ่งของ
มีความคาดหวังความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุที่ทำงานอดิเรกด้าน
การเขียนหนังสือ สะสมของเก่า จะมีความคาดหวังความการทำประโยชน์ให้กับ
สังคมสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ

1011 ปี พ.ศ. 2527 วิวิธ แนวสกุล (วิวิธ แนวสกุล 2527 : 120 -
124) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของผู้สูงอายุ
ที่เป็นข้าราชการเกษียณอายุ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง
ที่มีอายุระหว่าง 60 - 80 ปี จำนวน 242 คน สรุปผลได้ดังนี้คือ

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่สมรสแล้ว
และยังอยู่ร่วมกับคู่สมรส มีกิจวัตรในชีวิตประจำวันทำงานอดิเรกภายในครอบครัว

○ วิธีการในการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกโรงเรียนที่กลุ่มตัวอย่าง
ต้องการมากที่สุด คือ วิธีการจัดแบบมวลชน และต้องการให้จัดรายการถ่ายทอด
ทางโทรทัศน์ วิทยุ จัดทำคู่มือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ตามลำดับ ความต้องการ
เกี่ยวกับเนื้อหาความรู้และทักษะในการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกโรงเรียน คือ
ต้องการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลวัยเดียวกันและระหว่างบุคคลต่างวัย
ความรู้และทักษะใหม่ ๆ ทางวิชาชีพเพื่อหารายได้ และกิจวัตรในชีวิตประจำวัน
กับความรู้และทักษะใหม่ ๆ เพื่องานอดิเรก

ขอเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างที่สำคัญคือ ควรให้ผู้สูงอายุมีการรวมกลุ่ม
เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จัดทัศนศึกษาเพื่อสุขภาพนันท หรือสถานที่
ประกอบกรางานอาชีพหรืองานอดิเรกที่ประสบความสำเร็จในระดับครอบครัว
สนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่ยังมีความรู้ความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัด
กิจกรรมทางการศึกษานอกโรงเรียน

ในปีเดียวกัน เชนิก้า ยามะรัต (เชนิก้า ยามะรัต 2527 : 117 - 121) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความพึงพอใจในชีวิตของคนชรา ศึกษากรณีข้าราชการบำนาญกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยศึกษาจากข้าราชการบำนาญ จำนวน 319 คน สรุปได้ดังนี้

คนชราส่วนใหญ่มีระดับความพึงพอใจในชีวิตสูง

ลักษณะภูมิหลังทางสังคมของคนชราไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิต ยกเว้นสถานภาพสมรสและตำแหน่งครั้งสุดท้าย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิต

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมทางสังคม รองลงมาตามลำดับคือ ความสัมพันธ์กับครอบครัว สุขภาพ ฐานะทางเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์กับญาติ ความเสียเปรียบสัมพันธ์ ความสัมพันธ์กับเพื่อนและเพื่อนบ้าน จำนวนโรค การมีงานอดิเรกและงานยามว่าง และรายได้ ส่วนตัวแปรที่ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตคือ การเป็นสมาชิกสมาคมต่าง ๆ การอยู่กับคู่สมรส และการอยู่กับบุตรหลาน ตัวแปรที่ไม่สามารถสรุปความสัมพันธ์ได้คือ ความสัมพันธ์กับสมาคมต่าง ๆ

การมีส่วนร่วมทางสังคมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับความเสียเปรียบสัมพันธ์ สุขภาพ รายได้ ความสัมพันธ์กับครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อนและเพื่อนบ้าน และความสัมพันธ์กับญาติ เป็นต้น และยังพบความสัมพันธ์ระหว่างความเสียเปรียบสัมพันธ์กับสุขภาพ รายได้ และฐานะทางเศรษฐกิจ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และสุขภาพด้วย

ผลของการศึกษารังนี้ สรุปได้ว่า ทฤษฎีกิจกรรม สามารถอธิบายความพึงพอใจในชีวิตของคนชราไทยได้ดีกว่าทฤษฎีการไร้ภาระผูกพัน นั่นคือคนชราไทยมีความสุขกับการไม่มีกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัวและสังคม มากกว่าการอดตัว

นอกจากสังคม และเป็นที่น่าสนใจว่าการที่คนชราจะอยู่กับคู่สมรสและบุตรหลานหรือไม่นั้นไม่มีผลกระทบคือความพึงพอใจ ในชีวิตแก่ความสัมพันธ์ของคนชรา กับครอบครัว ซึ่งหมายถึง ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวและความสัมพันธ์ของคนชรา กับคู่สมรสและบุตรหลานมีผลกระทบคือความพึงพอใจในชีวิตของคนชรา มาก

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งกล่าวมาแล้วข้างต้น ส่วนมากมีการรวบรวมข้อมูลทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับลักษณะพื้นฐานต่าง ๆ ปัญหาและความต้องการทั่ว ๆ ไปของ ผู้สูงอายุ ผู้วิจัยจึงศึกษาความต้องการทางการศึกษาของข้าราชการบ้านนาญกระหวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยครั้งนี้จะได้เป็นแนวทางข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมทางการศึกษาให้กับผู้สูงอายุ ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบ้านนาญกระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้ คือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีสร้างเครื่องมือ และลักษณะของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่ ข้าราชการบ้านนาญกระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นข้าราชการที่ออกจากราชการเมื่ออายุครบ 60 ปี ในวันที่ 30 กันยายนของปีต่าง ๆ ข้าราชการที่ขอลาออกจากราชการเมื่อมีอายุครบ 50 ปี และข้าราชการที่ขอลาออกจากราชการเมื่อรับราชการมานานเกิน 25 ปี ซึ่งรับเงินบำนาญที่กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อเดือนธันวาคม 2530 จำนวน 908 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ได้จากการสุ่มแบบมีระบบร้อยละ 50 ของข้าราชการบ้านนาญซึ่งรับเงินบำนาญที่กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ในเดือนธันวาคม 2530 โดยมีลำดับชั้นการปฏิบัติดังนี้

1. ติดต่อกับฝ่ายบำนาญ กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวง เพื่อขอรายชื่อข้าราชการบำนาญกระทรวงศึกษาธิการซึ่งรับเงินบำนาญที่กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ที่รับบำนาญในเดือนธันวาคม 2530

2. นำรายชื่อข้าราชการบำนาญกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีอยู่ 908 คน มาเรียงลำดับจากเลข 1 ถึง 908 คน

3. หากจุดเริ่มต้นของการคุ้มครองการโยนเหรียญ โดยกำหนดให้คานหัวเป็นเลขคี่ คานก้อยเป็นเลขคู่ ผลการสุ่มปรากฏว่าได้คานก้อย จึงเริ่มนับลำดับที่ 1 ถึงนั้นลำดับที่ต่อไปของกลุ่มตัวอย่างคือลำดับที่ 3, 5, 7 ฯลฯ จนกระทั่งได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 454 คน

วิธีสร้างเครื่องมือและลักษณะของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือดังต่อไปนี้

1. ใคศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อหาขอบเขตและสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ทั้งได้กล่าวไว้ในเรื่อง เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ใคร่างแบบสอบถามโดยอาศัยข้อมูลที่ใคจากการศึกษาเอกสาร โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็นสามตอนคือ ตอนที่หนึ่งเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนตัว ตอนที่สองและสามเป็นข้อความที่เกี่ยวข้องกับความตองการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบำนาญ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่ามีห้าตัวเลือกคือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยยึดตามหลักเกณฑ์และวิธีสร้างแบบสอบถามของดิเคริท ซึ่งมีข้อความทั้งหมด 80 ข้อ

3. ใคนำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโทเพื่อขอคำแนะนำเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขสำนวนภาษา ตัดข้อความที่ซ้ำซ้อนออก เหลือ

54 ข้อ และจัดหมวดหมู่คำถาม เพื่อให้ข้อคำถามเข้าใจง่าย กระชับ และ สะดวกสำหรับผู้ตอบ

4. นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขแล้วไปหาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสี่คน เพื่อตรวจดูความครอบคลุม ความถูกต้องคำในเนื้อหา พร้อมทั้งแก้ไขส่วนภาษาให้อ่านง่าย

5. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปให้ข้าราชการบ้านาญกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ตอบแบบสอบถาม ในวันที่ 28 พฤศจิกายน 2530 แล้วนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา ซึ่งปรากฏว่าแบบสอบถามทั้งหมดมีความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.96 นับว่าเป็นแบบสอบถามที่สามารถนำไปเป็นเครื่องมือในการวิจัยได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ เก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขอหนังสือรับรองนิติจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ถึงผู้อำนวยการกองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอความร่วมมือในการให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม

2. ติดต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายบำเหน็จบำนาญ กองคลัง สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเตรียมการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. เขียนหนังสือถึงกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งได้ชี้แจงวัตถุประสงค์และขอบข่ายของการวิจัย

4. สร้างรหัสและบันทึกลงในแบบสอบถามเพื่อการติดตามหาข้อมูลในรายที่ส่งมาช้ากว่ากำหนด เขียน ชื่อ สกุล และที่อยู่ พร้อมทั้งติดซองตราไปรษณียากรไว้เพื่อการส่งกลับทางไปรษณีย์

5. นำแบบสอบถามไปให้เจ้าหน้าที่แจกบัตรรับเงินบำนาญเพื่อแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง และผู้วิจัยได้ไปแจกแบบสอบถามและไปชี้แจงด้วยตนเองในวันรับบำนาญคือวันที่ 28 และ 29 ธันวาคม 2530

6. ศึกษาทวงถามกลุ่มตัวอย่างที่ยังไม่ได้ส่งแบบสอบถามคืนมารายละ 1 ครั้ง โดยติดต่อกันทุกวันในวันที่ 25 และ 26 กุมภาพันธ์ 2531 ซึ่งเป็นวันบำนาญในเดือนถัดมา

7. รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดจำนวน 429 ฉบับเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้ง 429 ฉบับ เพื่อคัดเลือกเอาแบบสอบถามฉบับที่ไม่สมบูรณ์ออก ได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จำนวน 422 ฉบับ

2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนคือจากแบบสอบถามในตอนที่สองและสามโดยให้ค่าคะแนนดังนี้ มากที่สุดเท่ากับห้าคะแนน มากเท่ากับสี่คะแนน ปานกลางเท่ากับสามคะแนน น้อยเท่ากับสองคะแนน น้อยที่สุดเท่ากับหนึ่งคะแนน

3. นำคะแนนไปคำนวณค่าสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเอสพีเอสเอส (SPSS) คำนวณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ของศูนย์สารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อหาสถิติพื้นฐาน ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสองกลุ่มตัวอย่าง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติสำหรับการตรวจสอบเครื่องมือ หากค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยใช้สูตร (Conbach. 1970 : 161)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมด
 k แทน จำนวนข้อของแบบสอบถามทั้งหมด
 S_t^2 แทน ค่าความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งหมด
 S_i^2 แทน ค่าความแปรปรวนรายข้อ
 $\leq S_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนเป็นรายข้อ

2. สถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

2.1 หากค่าสถิติพื้นฐาน คือค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.1.1 คะแนนเฉลี่ย โดยใช้สูตร (Ferguson. 1981 :

49)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน คะแนนเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตร (Ferguson.

1981 : 68)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของ
คะแนน

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวอย่าง
ยกกำลังสอง

$(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

2.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร
2 กลุ่ม ที่เป็นอิสระจากกัน โดยใช้สูตร (Ferguson. 1981 : 182)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}} \quad df = \frac{\left[\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2} \right]}{\frac{\frac{s_1^2}{n_1}}{n_1 - 1} + \frac{\frac{s_2^2}{n_2}}{n_2 - 2}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
	\bar{X}_1, \bar{X}_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่ม 1 และ กลุ่ม 2
	S_1^2, S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนของกลุ่มตัวอย่าง ในกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2
	n_1, n_2	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างในกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2
	df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}_1, \bar{X}_2	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D.	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
n_1, n_2	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
t	แทน	ค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสองกลุ่ม

ลำดับชั้นในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้แบ่งออกเป็นสอง ตอนคือ การวิเคราะห์ความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบ้านนาญ และการเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบ้านนาญ

ตอน 1 การวิเคราะห์ความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบ้านนาญ ในการวิเคราะห์ความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบ้านนาญกระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างประกอบการศึกษาวิเคราะห์หัตถ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

คุณลักษณะส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นข้าราชการบ้านนาญกระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร รวม 422 คน รายละเอียดคุณลักษณะส่วนตัวของข้าราชการบ้านนาญแสดงในตาราง 1 ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 จำนวนร้อยละข้าราชการบ้านนาญจำแนกตามคุณลักษณะส่วนตัว

คุณลักษณะส่วนตัว	ข้าราชการบ้านนาญ	
	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	183	43.40
1.2 หญิง	239	56.60
รวม	422	100.00
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 65 ปี	269	63.70
2.2 65 ปีขึ้นไป	153	36.30
รวม	422	100.00
3. วุฒิ		
3.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	214	50.70
3.2 ปริญญาตรีและสูงกว่า	208	49.30
รวม	422	100.00
4. ระเบียบ		
4.1 ระเบียบ 5 และต่ำกว่า	163	38.60
4.2 ระเบียบ 6 ขึ้นไป	259	61.40
รวม	422	100.00

จากตาราง 1 แสดงว่าจำนวนข้าราชการบ้านอายุจำแนกตามเพศ เป็นข้าราชการบ้านอายุเพศชายจำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 43.4 ของจำนวนข้าราชการบ้านอายุทั้งหมด ข้าราชการบ้านอายุเพศหญิงจำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 56.6 ของจำนวนข้าราชการบ้านอายุทั้งหมด จำนวนข้าราชการบ้านอายุจำแนกตามอายุ เป็นข้าราชการบ้านอายุที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 63.7 ของจำนวนข้าราชการบ้านอายุทั้งหมด ข้าราชการบ้านอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3 ของจำนวนข้าราชการบ้านอายุทั้งหมด จำนวนข้าราชการบ้านอายุจำแนกตามวุฒิ เป็นข้าราชการบ้านอายุที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 ของจำนวนข้าราชการบ้านอายุทั้งหมด ข้าราชการบ้านอายุที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่าจำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 ของจำนวนข้าราชการบ้านอายุทั้งหมด และจำนวนข้าราชการบ้านอายุจำแนกตามระดับ เป็นข้าราชการบ้านอายุที่มีระดับ 5 และต่ำกว่าจำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 ของจำนวนข้าราชการบ้านอายุทั้งหมด ข้าราชการบ้านอายุที่มีระดับ 6 ขึ้นไปจำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 61.4 ของจำนวนข้าราชการบ้านอายุทั้งหมด

ในวิเคราะห์ความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบ้านอายุ วิเคราะห์ความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบ้านอายุในค้ำเสริมธุรกิจ ค้ำสุขภาพ และค้ำสังคม และได้นำค่าคะแนนเฉลี่ยแต่ละข้อมาแปลความหมายดังนี้

1.00 - 1.50	หมายถึง	ความต้องการมีค่าอยู่ในระดับน้อยที่สุด
1.51 - 2.50	หมายถึง	ความต้องการมีค่าอยู่ในระดับน้อย
2.51 - 3.50	หมายถึง	ความต้องการมีค่าอยู่ในระดับปานกลาง
3.51 - 4.50	หมายถึง	ความต้องการมีค่าอยู่ในระดับมาก
4.51 - 5.00	หมายถึง	ความต้องการมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด

ดังปรากฏในตาราง 2 - 25 ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ด้าน
เศรษฐกิจ จำแนกตามเพศ

ความถี่ของการอ่านเศรษฐกิจ	ชาย (n ₁ = 183)		หญิง (n ₂ = 230)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. สวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับ	3.71	1.24	3.75	1.10
2. วางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำ	2.91	1.13	2.84	1.17
3. แผลงเงินทอน	2.46	1.25	2.35	1.27
4. การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	2.93	1.18	3.15	1.23
5. แนวทางทำให้เงินรายได้เกิดผลตอบแทน	3.23	1.31	3.15	1.28
6. งานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้	3.12	1.30	3.01	1.31
7. การเลือกงานที่เหมาะสมกับวัย	2.98	1.29	2.93	1.30
8. ข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพ	3.26	1.28	3.01	1.26
รวม	3.08	0.80	3.02	0.88

จากตาราง 2 แสดงว่าข้าราชการบ้านาญเพศชายต้องการได้รับความรู้
 ด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้าราชการ
 เพศชายต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับเป็นความ
 ต้องการในระดับมาก ชาวสารเกี่ยวกับวิชาชีพ แนวทางทำให้เงินรายได้เกิด
 คอกผล งานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และการเลือกงานที่เหมาะสมกับวัยเป็นความ
 ต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลาง ตามลำดับ ส่วนแหล่งเงินทุนเป็นความต้องการ
 ได้รับความรู้ในระดับน้อย

ข้าราชการบ้านาญเพศหญิงต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับ
 ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการ
 ที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับอยู่ในระดับมาก การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค แนวทาง
 ทำให้เงินรายได้เกิดคอกผล งานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และชาวสารเกี่ยวกับ
 อาชีพ เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ ส่วนแหล่งเงินทุน
 เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับน้อย

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการให้ความรู้ด้าน
เศรษฐกิจ จำนวนคำถามเพศ

ความถี่ของการอ่านเศรษฐกิจ	ชาย ($n_1 = 183$)		หญิง ($n_2 = 239$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. รณรงค์หาทุนเพื่อการศึกษา	3.21	1.21	2.82	1.22
2. ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่ตนถนัดแก่ผู้อื่น	3.38	1.18	3.06	1.19
3. ให้ความแนะนำในการเลือกประกอบอาชีพ	3.12	1.18	2.98	1.10
4. แนวทางการนำรายได้ให้เกิดผลผลิต	2.85	1.19	2.64	1.14
5. งานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้	2.94	1.16	2.70	1.16
6. วางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำ	2.82	1.25	2.82	1.12
7. การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	2.71	1.21	2.90	1.14
รวม	3.00	0.06	2.85	0.06

จากตาราง 3 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญเพศชายมีความต้องการให้ความรู้
 ด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้าราชการบ้านนาญ
 เพศชายต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลางทุกข้อ คือ ถ่ายทอดความรู้
 ทางวิชาชีพที่ถนัดแก่ผู้สนใจ รณรงค์หาทุนเพื่อการศึกษา และให้คำแนะนำในการ
 เลือกประกอบอาชีพตามลำดับ

ข้าราชการบ้านนาญเพศหญิงมีความต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจในระดับ
 ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจในระดับ
 ปานกลางทุกข้อ คือ ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่ถนัดแก่ผู้สนใจ ให้คำแนะนำ
 ในการเลือกประกอบอาชีพ และการเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ด้าน
เศรษฐกิจ จำแนกตามอายุ

ความถี่ของการอ่านเศรษฐกิจ	ต่ำกว่า 65 ปี ($n_1 = 269$)		65 ปีขึ้นไป ($n_2 = 153$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. สวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับ	3.70	1.21	3.78	1.20
2. วางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำ	2.84	1.13	2.74	1.18
3. แผลงเงินทอน	2.48	1.28	2.25	1.22
4. การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	3.12	1.17	2.95	1.29
5. แนวทางทำให้เงินรายได้เกิดผลตอบแทน	3.31	1.26	2.97	1.33
6. งานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้	3.14	1.28	2.82	1.33
7. การเลือกงานที่เหมาะสมกับวัย	3.00	1.27	2.87	1.33
8. ข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพ	3.21	1.25	2.96	1.31
รวม	3.11	0.83	2.93	0.85

จากตาราง 4 แสดงว่าข้าราชการบำนาญที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี มีความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับ เป็นความต้องการในระดับมาก แนวทางทำให้เงินรายได้เกิดกอกผล ข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพ และงานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้ เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ ส่วนแหล่งเงินทุน เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับน้อย

ข้าราชการบำนาญที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป มีความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับ เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับมาก แนวทางทำให้เงินรายได้เกิดกอกผล ข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพ และการเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ ส่วนแหล่งเงินทุน เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับน้อย

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการให้ความรู้ด้าน
เศรษฐกิจ จำแนกตามอายุ

ความต้องการด้านเศรษฐกิจ	ต่ำกว่า 65 ปี ($n_1 = 269$)		65 ปีขึ้นไป ($n_2 = 153$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. ครอบงำทุนเพื่อการศึกษา	3.01	1.16	2.96	1.35
2. ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่ตนรักแก่ผู้อื่น	3.16	1.18	3.26	1.21
3. ให้ความแนะนำในการเลือกประกอบอาชีพ	3.05	1.11	3.02	1.20
4. แนวทางการนำรายได้ให้เกิดผลตอบแทน	2.74	1.13	2.73	1.23
5. งานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้	2.80	1.13	2.81	1.22
6. วางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำ	2.89	1.15	2.70	1.22
7. การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	2.86	1.14	2.74	1.23
รวม	2.93	0.83	2.89	0.93

จากตาราง 5 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี ต้องการให้ความรู้ความเชี่ยวชาญในระดัปลานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้ความเชี่ยวชาญในระดัปลานกลางทุกข้อคือถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่ถนัดแก่ผู้สนใจ ให้ความแนะนำในการเลือกประกอบอาชีพ และรณรงค์หาทุนเพื่อการศึกษาตามลำดับ

ข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป ต้องการให้ความรู้ความเชี่ยวชาญในระดัปลานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้ความเชี่ยวชาญในระดัปลานกลางทุกข้อ คือ ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่ถนัดแก่ผู้สนใจ ให้ความแนะนำในการเลือกประกอบอาชีพ และรณรงค์หาทุนเพื่อการศึกษาตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการการได้รับความรู้ด้าน
เศรษฐกิจ จำนวนคำถามวัด

ความต้องการด้านเศรษฐกิจ	ต่ำกว่าปริญญาตรี ($n_1 = 214$)		ปริญญาตรีและสูงกว่า ($n_2 = 208$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. สวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับ	3.89	1.14	3.57	1.25
2. วางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำ	2.92	1.13	2.82	1.17
3. แห่ตงเงินทอน	2.43	1.26	2.36	1.26
4. การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	3.07	1.22	3.05	1.21
5. แนวทางทำให้เงินรายได้เกิดผลตอบแทน	3.16	1.29	3.21	1.30
6. งานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้	3.08	1.33	3.03	1.28
7. การเลือกงานที่เหมาะสมกับวัย	2.96	1.27	2.95	1.32
8. ข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพ	3.09	1.23	3.15	1.32
รวม	3.07	0.81	3.02	0.87

จากตาราง 6 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับ เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับมาก แนวทางทำให้เงินรายได้เกิดออกผล ชาวสารเกี่ยวกับวิชาชีพ และงานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้ เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ ส่วนแหล่งเงินทุนเป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับน้อย

ข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่า มีความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับเป็นความต้องการในระดับมาก แนวทางทำให้เงินรายได้เกิดออกผล ชาวสารเกี่ยวกับวิชาชีพ และงานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้ เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ ส่วนแหล่งเงินทุนเป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับน้อย

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการให้ความรู้ด้าน
เศรษฐกิจ จำนวนความถี่

ความถี่การศึกษาด้านเศรษฐกิจ	ต่ำกว่าปริญญาตรี ($n_1 = 214$)		ปริญญาตรีและสูงกว่า ($n_2 = 208$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. ผนังค้นหาทุนเพื่อการศึกษา	2.86	1.24	3.13	1.20
2. ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาอาชีพที่นักศึกษาสนใจ	3.07	1.20	3.33	1.17
3. ให้ความแนะนำในการเลือกประกอบอาชีพ	2.97	1.13	3.13	1.14
4. แนวทางการนำรายได้ให้เกิดกอกผล	2.73	1.19	2.74	1.14
5. งานอดิเรกเพื่อเพิ่มทุนรายได้	2.85	1.18	2.76	1.15
6. วางแผนการใช้เงินจากรายได้ประจำ	2.84	1.18	2.80	1.18
7. การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	2.87	1.20	2.76	1.15
รวม	2.88	0.91	2.95	0.82

จากตาราง 7 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีมีความต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้ในระดับปานกลางทุกข้อ คือ ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่ถนัดแก่ผู้สนใจ ให้คำแนะนำในการเลือกประกอบอาชีพ และการเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคตามลำดับ

ข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่ามีความต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้ในระดับปานกลางทุกข้อ คือ ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่ถนัดแก่ผู้สนใจ ให้คำแนะนำในการเลือกประกอบอาชีพ รณรงค์หาทุนเพื่อการศึกษาและวางแผนการใช้รายจ่ายจากรายได้ประจำตามลำดับ

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการใ้รับความรู้ด้าน
เศรษฐกิจ จำแนกตามระดับ

ความต้องการด้านเศรษฐกิจ	ระดับ 5 และต่ำกว่า ($n_1 = 163$)		ระดับ 6 ขึ้นไป ($n_2 = 259$)	
	\bar{x}_1	S.D.	\bar{x}_2	S.D.
1. สวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับ	3.85	1.18	3.66	1.22
2. วางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำ	3.87	1.18	2.87	1.13
3. แผลงเงินทุน	2.47	1.31	2.35	1.23
4. การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	3.03	1.21	3.08	1.22
5. แนวทางทำให้เงินรายได้เกิดผลตอบแทน	2.18	1.30	3.19	1.29
6. งานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้	3.12	1.34	3.02	1.28
7. การเลือกงานที่เหมาะสมกับวัย	3.03	1.27	2.91	1.31
8. ข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพ	3.04	1.83	3.17	1.27
รวม	3.07	0.81	3.03	0.86

จากตาราง 8 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 5 และต่ำกว่าต้องการ
 ได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าต้องการ
 ได้รับความรู้เกี่ยวกับการวางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำ สวัสดิการที่ผู้สูงอายุ
 มีสิทธิจะได้รับ เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับกลางตามลำดับ งานอดิเรกเพื่อ
 เพิ่มพูนรายได้ ข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพ การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค และ
 การเลือกงานที่เหมาะสมกับวัย เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลาง
 ตามลำดับ ส่วนแหล่งเงินทุนและแนวทางทำให้เงินรายได้เกิดกอกผลเป็นความต้องการ
 ได้รับความรู้ในระดับน้อยตามลำดับ

ข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 6 ขึ้นไปต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจในระดับ
 ปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการที่
 ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับในระดับกลาง ข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพ แนวทางทำให้เงิน
 รายได้เกิดกอกผล และการเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคในระดับปานกลางตามลำดับ
 ส่วนแหล่งเงินทุนเป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับน้อย

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ความต้องการให้ความรู้ด้าน
เศรษฐกิจ จำแนกตามระดับ

ความต้องการด้านเศรษฐกิจ	ระดับ 5 และต่ำกว่า ($n_1 = 163$)		ระดับ 6 ขึ้นไป ($n_2 = 259$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. รบรงค์หาทุนเพื่อการศึกษา	2.97	1.25	3.01	1.22
2. ฉายทอดความรู้ทางวิชาอาชีพที่ถนัดแก่ชุมชนใจ	3.09	1.19	3.27	1.19
3. ให้คำแนะนำในการเลือกประกอบอาชีพ	2.94	1.14	3.10	1.11
4. แนวทางการนำรายได้อื่นให้เกิดกอกกมล	2.77	1.20	2.71	1.14
5. งานอภิเษกเพื่อเพิ่มพูนรายได้	2.80	1.19	2.81	1.15
6. วางแผนการใช้รายจ่ายจากรายได้ประจำ	2.83	1.19	2.82	1.17
7. การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	2.87	1.17	2.78	1.18
รวม	2.90	0.90	2.93	0.85

จากตาราง 9 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 5 และต่ำกว่ามีความต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการให้ความรู้ในระดับปานกลางทุกข้อ คือ ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่ตนรักแก่ผู้สนใจ รณรงค์หาทุนเพื่อการศึกษา และการเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคตามลำดับ

ข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 6 ขึ้นไปมีความต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าความต้องการให้ความรู้ในระดับปานกลางทุกข้อ คือ ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่ตนรักแก่ผู้สนใจ ให้ความแนะนำในการเลือกประกอบอาชีพ และรณรงค์หาทุนเพื่อการศึกษาตามลำดับ

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่การได้รับความรู้ด้าน
สุขภาพ จำแนกตามเพศ

ความต้องการด้านสุขภาพ	ชาย (n ₁ = 183)		หญิง (n ₂ = 239)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. โรคภัยไข้เจ็บในวัยสูงอายุ	3.21	1.30	3.61	1.25
2. การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ	3.58	1.16	3.78	1.12
3. วิธีการออกกำลังกาย	3.37	1.14	3.47	1.19
4. การพักผ่อนนันทนาการ	3.44	1.11	3.52	1.98
5. โภชนาการที่เหมาะสม	3.34	1.12	3.64	1.98
6. อุบัติเหตุในวัยสูงอายุ	2.86	1.32	3.39	1.21
7. สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ	3.30	1.31	3.39	1.35
8. วิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น	3.45	1.19	3.71	1.19
9. การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ	3.36	1.28	3.50	1.39
รวม	3.32	0.84	3.56	0.85

จากตาราง 10 แสดงว่าข้าราชการบ้านญีเทศชายมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บในระดับมาก ส่วนวิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น การพักผ่อนนันทนาการและวิธีการออกกำลังกาย เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ

ข้าราชการบ้านญีเทศหญิงมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพ เกี่ยวกับการป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ วิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น และโภชนาการที่เหมาะสม เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับมากตามลำดับ ส่วนการฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ วิธีการออกกำลังกาย อุบัติเหตุในวัยสูงอายุ และสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการให้ความรู้ด้านสุขภาพ
จำแนกตามเพศ

ความต้องการด้านสุขภาพ	ชาย (n ₁ = 183)		หญิง (n ₂ = 230)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. วิธีการออกกำลังกาย	2.96	1.25	2.87	1.17
2. โรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ	2.90	1.23	3.01	1.26
3. การป้องกันรักษาสุขภาพ	3.19	1.22	3.23	1.26
4. การพักผ่อนนันทนาการ	3.18	1.17	3.16	1.16
5. โภชนาการที่เหมาะสม	2.97	1.17	3.23	1.16
6. สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ	2.89	1.26	2.91	1.25
7. การช่วยเหลือรักษาผู้เจ็บป่วยในชุมชน	2.63	1.13	2.72	1.00
8. การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ	2.86	1.25	3.09	1.40
รวม	2.95	0.89	3.03	0.94

จากตาราง 11 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญแพศชายต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพในระดับปานกลางทุกข้อ คือ การป้องกันรักษาสุขภาพ การพักผ่อนนันทนาการ และ โภชนาการที่เหมาะสมตามลำดับ

ข้าราชการบ้านนาญแพศหญิงต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพในระดับปานกลางทุกข้อ คือ การป้องกันรักษาสุขภาพ โภชนาการที่เหมาะสม และการพักผ่อนนันทนาการตามลำดับ

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพ จำนวนตามอายุ

ความต้องการด้านสุขภาพ	ต่ำกว่า 65 ปี ($n_1 = 269$)		65 ปีขึ้นไป ($n_2 = 153$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. โรคภัยไข้เจ็บในวัยสูงอายุ	3.50	1.27	3.32	1.32
2. การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ	3.75	1.14	3.60	1.16
3. วิธีการออกกำลังกาย	3.45	1.11	3.38	1.16
4. การพักผ่อนนันทนาการ	3.51	1.04	3.44	1.18
5. โภชนาการที่เหมาะสม	3.54	1.08	3.48	1.14
6. อุมิตีเหตุในวัยสูงอายุ	3.19	1.27	3.11	1.33
7. สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ	3.32	1.32	3.41	1.36
8. วิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น	3.60	1.13	3.60	1.17
9. การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ	3.39	1.30	3.53	1.27
รวม	3.47	0.84	3.43	0.87

จากตาราง 12 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี มีความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องการป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ วิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น และโภชนาการที่เหมาะสม เป็นความต้องการในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนโรคภัยไข้เจ็บในวัยสูงอายุ วิธีการออกกำลังกาย และการฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ

ข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป มีความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ วิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น และการฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับมากตามลำดับ ส่วนโภชนาการที่เหมาะสม การพักผ่อนนันทนาการ และสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ เป็นความต้องการในระดับปานกลางตามลำดับ

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ความต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพ
จำแนกตามอายุ

ความต้องการด้านสุขภาพ	ต่ำกว่า 65 ปี ($n_1 = 269$)		65 ปีขึ้นไป ($n_2 = 153$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. วิธีการออกกำลังกาย	3.00	1.18	2.75	1.25
2. โรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ	3.01	1.23	2.83	1.28
3. การป้องกันรักษาสุขภาพ	3.29	1.22	3.06	1.23
4. การพักผ่อนนันทนาการ	3.19	1.11	3.14	1.25
5. โภชนาการที่เหมาะสม	3.17	1.12	3.02	1.26
6. สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ	2.83	1.25	3.04	1.24
7. การช่วยดูแลรักษาผู้เจ็บป่วยในชุมชน	2.69	1.11	2.68	1.10
8. การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ	3.00	1.27	2.96	1.22
รวม	3.02	0.94	2.94	0.89

จากตาราง 13 แสดงว่าข้าราชการบำนาญที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี มีความต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพในระดับปานกลางทุกข้อ คือ การป้องกันรักษาสุขภาพ การพักผ่อนนันทนาการ และโภชนาการที่เหมาะสมตามลำดับ

ข้าราชการบำนาญที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป ต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพในระดับปานกลางทุกข้อ คือ การพักผ่อนนันทนาการ การป้องกันรักษาสุขภาพ และสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพตามลำดับ

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพ จำแนกตามวุฒิ

ความต้องการด้านสุขภาพ	ต่ำกว่าปริญญาตรี ($n_1 = 214$)		ปริญญาตรีและสูงกว่า ($n_2 = 208$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. โรคภัยไข้เจ็บในวัยสูงอายุ	3.38	1.34	3.49	1.23
2. การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ	3.67	1.19	3.72	1.09
3. วิธีการออกกำลังกาย	3.36	1.17	3.50	1.09
4. การพักผ่อนนันทนาการ	3.43	1.06	3.55	1.12
5. โภชนาการที่เหมาะสม	3.46	1.10	3.57	1.11
6. อุบัติเหตุในวัยสูงอายุ	3.03	1.31	3.30	1.25
7. สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ	3.39	1.31	3.30	1.37
8. วิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น	3.57	1.15	3.63	1.14
รวม	3.42	0.83	3.50	0.87

จากตาราง 14 แสดงว่าข้าราชการบ้านฉางที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีต้องการ
 ได้รับความรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า
 มีความต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ และวิธีการตรวจ
 สุขภาพเบื้องต้นเป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับมากตามลำดับ ส่วนการฝึกสมาธิ
 ทำจิตใจให้สงบ โภชนาการที่เหมาะสม และการพักผ่อนนันทนาการเป็นความต้องการ
 ได้รับความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ

ข้าราชการบ้านฉางที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่าต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพ
 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความต้องการได้รับความรู้
 เกี่ยวกับการป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ วิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น และโภชนาการ
 ที่เหมาะสมเป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับมากตามลำดับ ส่วนวิธีการออกกำลังกาย
 โรคภัยไข้เจ็บในวัยสูงอายุ และการฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ เป็นความต้องการได้รับ
 ความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ความต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพ
จำแนกตามวุฒิ

ความต้องการด้านสุขภาพ	ต่ำกว่าปริญญาตรี ($n_1 = 214$)		ปริญญาตรีและสูงกว่า ($n_2 = 208$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. วิธีการออกกำลังกาย	2.99	1.26	2.83	1.15
2. โรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นกับวัยสูงอายุ	3.05	1.29	2.83	1.21
3. การป้องกันรักษาสุขภาพ	3.34	1.25	3.07	1.22
4. การพักผ่อนนันทนาการ	3.22	1.20	3.12	1.13
5. โภชนาการที่เหมาะสม	3.19	1.20	3.03	1.14
6. สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ	3.11	1.30	2.69	1.16
7. การช่วยเหลือรักษาผู้เจ็บป่วยในชุมชน	2.76	1.09	2.61	1.24
8. การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ	3.16	1.23	2.81	1.24
รวม	3.10	0.93	2.88	0.90

จากตาราง 15 แสดงว่าข้าราชการบ้านานที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีมีความ
 ต้องการใ้หาความรู้ด้านสุขภาพในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า
 ต้องการใ้หาความรู้ในระดับปานกลางทุกข้อ คือ การป้องกันรักษาสุขภาพ
 การพักผ่อนนันทนาการ และโภชนาการที่เหมาะสมตามลำดับ

ข้าราชการบ้านานที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่ามีความต้องการใ้หาความรู้ด้าน
 สุขภาพในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการใ้หาความรู้ในระดับ
 ปานกลางทุกข้อ คือ การพักผ่อนนันทนาการ การป้องกันรักษาสุขภาพ และโภชนาการ
 ที่เหมาะสมตามลำดับ

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ด้าน
สุขภาพ จำแนกตามระดับ

ความต้องการด้านสุขภาพ	ระดับ 5 และต่ำกว่า ($n_1 = 163$)		ระดับ 6 ขึ้นไป ($n_2 = 259$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. โรคภัยไข้เจ็บในวัยสูงอายุ	3.31	1.39	3.52	1.21
2. การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ	3.71	1.16	3.68	1.14
3. วิธีการออกกำลังกาย	3.32	1.15	3.48	1.11
4. การพักผ่อนนันทนาการ	3.34	1.11	3.58	1.07
5. โภชนาการที่เหมาะสม	3.39	1.15	3.59	1.07
6. อุมิทิเหตุในวัยสูงอายุ	2.98	1.37	3.28	1.22
7. สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ	3.37	1.32	3.33	1.35
8. วิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น	3.54	1.18	3.63	1.13
9. การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ	3.39	1.29	3.47	1.29
รวม	3.37	0.84	3.50	0.85

จากตาราง 16 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 5 และต่ำกว่ามีความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ และวิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับมากตามลำดับ โภชนาการที่เหมาะสม การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ และการพักผ่อนนันทนาการ เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ

ข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 6 ขึ้นไป มีความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับการป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ วิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น และโภชนาการที่เหมาะสม เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับมากตามลำดับ ส่วนวิธีการออกกำลังกาย การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ และสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ในการให้ความรู้ด้านสุขภาพ
จำแนกตามระดับ

ความถี่ในการให้ความรู้ด้านสุขภาพ	ระดับ 5 และต่ำกว่า ($n_1 = 163$)		ระดับ 6 ขึ้นไป ($n_2 = 259$)	
	\bar{x}_1	S.D.	\bar{x}_2	S.D.
1. วิธีการออกกำลังกาย	2.87	1.13	2.93	1.25
2. โรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ	2.95	1.23	2.97	1.27
3. การป้องกันรักษาสุขภาพ	3.26	1.23	3.17	1.25
4. การพักผ่อนนันทนาการ	3.15	1.19	3.19	1.14
5. โภชนาการที่เหมาะสม	3.11	1.17	3.12	1.18
6. สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ	3.09	1.22	2.78	1.26
7. การช่วยดูแลรักษาผู้เจ็บป่วยในชุมชน	2.72	1.09	2.66	1.12
8. การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ	3.12	1.22	2.91	1.26
รวม	3.03	0.85	2.97	0.97

จากตาราง 17 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 5 และต่ำกว่า
 ต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า
 ต้องการให้ความรู้ในระดับปานกลางทุกข้อ คือ การป้องกันรักษาสุขภาพ
 การพักผ่อนนันทนาการ และการฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบตามลำดับ

ข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 6 ขึ้นไป ต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพใน
 ระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้ในระดับปานกลาง
 ทุกข้อ คือ การพักผ่อนนันทนาการ การป้องกันรักษาสุขภาพ และโภชนาการที่
 เหมาะสมตามลำดับ

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ด้านสังคม
จำแนกตามเพศ

ความต้องการด้านสังคม	ชาย ($n_1 = 183$)		หญิง ($n_2 = 239$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม	3.26	1.10	3.19	1.11
2. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลวัยเดียวกัน	3.35	1.15	3.28	1.14
3. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัย	3.02	1.11	3.11	1.16
4. การเข้าร่วมกลุ่ม สมาคม มูลนิธิ	3.20	1.20	3.07	1.18
5. ข่าวสารทางการศึกษา	3.51	1.17	3.36	1.14
6. กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	3.28	1.16	3.33	1.15
7. หลักธรรมคำสอนทางศาสนา	3.61	1.23	3.67	1.22
8. หัดศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้	3.27	1.28	3.64	1.22
รวม	3.31	0.82	3.33	0.84

จากตาราง 18 แสดงว่าข้าราชการบ้านญะเทศชายมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนศาสนา และข่าวสารทางการศึกษาในระดับมากที่สุด ส่วนการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลวัยเดียวกัน กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ทัศนศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ

ข้าราชการบ้านญะเทศหญิงต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางศาสนา และทัศนศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้เป็นความต้องการในระดับมากที่สุด ส่วนข่าวสารทางการศึกษา กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน และการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลวัยเดียวกันเป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ในการให้ความรู้ด้านสังคม
จำแนกตามเพศ

ความถี่ในการศึกษาค้นคว้า	ชาย ($n_1 = 183$)		หญิง ($n_2 = 239$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. ให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม	3.51	1.19	3.26	1.26
2. ถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจ	3.44	1.22	3.21	1.33
3. ให้ความแนะนำการจัดการศึกษาแก่สถาบันการศึกษา	3.34	1.17	3.05	1.30
4. ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ตนถนัดแก่ผู้สนใจ	3.31	1.20	3.09	1.28
5. สืบรวจความถี่ของการทางการศึกษาในชุมชน	3.02	1.18	2.83	1.25
6. สอนหนังสือให้กับผู้ไม่รู้หนังสือ	2.74	1.25	2.96	1.27
7. อ่านหนังสือใส่เทปให้คนตาบอดฟัง	2.26	1.15	2.70	1.28
8. ทำงานในทองสมคินเียงเวลา	2.14	1.08	2.46	1.21
9. เขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้	2.91	1.32	2.50	1.18
10. เป็นกรรมการสมาคมที่สัมพันธ์กับการศึกษา	2.80	1.25	2.67	1.18
รวม	2.95	0.80	2.87	0.98

จากตาราง 19 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญเพศชายมีความต้องการให้ความรู้
 ด้านสังคมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม
 เป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับมาก ความต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับการถ่ายทอด
 ประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจ ให้คำแนะนำการจัดการศึกษาแก่สถาบันการ
 ศึกษา และถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ตนรักแก่ผู้สนใจ เป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับ
 ปานกลางตามลำดับ ส่วนทำงานในห้องสมุดเป็นบางครั้ง และอ่านหนังสือใส่เทปให้
 คนตาบอดฟัง เป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับน้อยตามลำดับ

ข้าราชการบ้านนาญเพศหญิงมีความต้องการให้ความรู้ด้านสังคมในระดับปานกลาง
 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับการให้รู้ด้านศิลปวัฒนธรรม
 ถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจ และถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ตนรักแก่ผู้สนใจ
 เป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ ส่วนเขียนบทความเพื่อเผยแพร่
 ความรู้ และทำงานในห้องสมุดเป็นบางครั้ง เป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับน้อย
 ตามลำดับ

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้อการใ้รับความรู้อานสังคม
จำแนกตามอายุ

ความต้อการใ้รับความรู้อานสังคม	ต่ำกว่า 65 ปี ($n_1 = 269$)		65 ปีขึ้นไป ($n_2 = 153$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม	3.27	1.13	3.14	1.07
2. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลวัยเดียวกัน	3.34	1.12	3.37	1.19
3. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัย	3.07	1.11	3.08	1.19
4. การเข้าร่วมกลุ่ม สมาคม มูลนิธิ	3.16	1.15	3.07	1.25
5. ข่าวสารทางการศึกษา	3.42	1.09	3.44	1.28
6. กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	3.30	1.14	3.32	1.19
7. หลักธรรมคำสอนทางศาสนา	3.59	4.20	3.73	1.26
8. ทัศนศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้	3.57	1.20	3.32	1.33
รวม	3.34	0.79	3.30	0.90

จากตาราง 20 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี มีความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางศาสนา และทัศนศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้ เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับมากตามลำดับ ส่วนข่าวสารทางการศึกษา การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลวัยเดียวกัน และกฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เป็นความต้องการในระดับปานกลางตามลำดับ

ข้าราชการบ้านนาที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป มีความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางศาสนาเป็นความต้องการในระดับมาก ส่วนข่าวสารทางการศึกษา การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลวัยเดียวกัน กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวันและทัศนศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้ เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ความต้องการให้ความรู้ด้านสังคม
จำแนกตามอายุ

ความต้องการด้านสังคม	ต่ำกว่า 65 ปี ($n_1 = 269$)		65 ปีขึ้นไป ($n_2 = 153$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. ให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม	3.34	1.22	3.41	1.25
2. ถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจ	3.21	1.22	3.48	1.20
3. ให้ความแนะนำการจัดการศึกษาแก่สถาบันการศึกษา	3.19	1.20	3.16	1.25
4. ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ตนถนัดแก่ผู้สนใจ	3.20	1.23	3.26	1.27
5. สำรวจความต้องการทางการศึกษาในชุมชน	2.93	1.16	2.89	1.33
6. สอนหนังสือให้กับผู้ไม่รู้หนังสือ	2.93	1.25	2.77	1.28
7. อ่านหนังสือใส่เทปให้คนตาบอดฟัง	2.53	1.27	2.31	1.19
8. ทำงานในหอสมุดเป็นบางครั้ง	2.37	1.16	2.22	1.18
9. เขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้	2.69	1.23	2.65	1.32
10. เป็นกรรมการสมาคมที่สัมพันธ์กับการศึกษา	2.77	1.16	2.66	1.29
รวม	2.92	0.86	2.87	0.91

จากตาราง 21 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี มีความต้องการให้ความรู้ด้านสังคมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจ และถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ถนัดแก่ผู้สนใจ เป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ ส่วนทำงานในท้องสมุคเป็นบางเวลาเป็นความต้องการในระดับน้อย

ข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป มีความต้องการให้ความรู้ด้านสังคมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจ และถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ถนัดแก่ผู้สนใจ เป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ ส่วนอ่านหนังสือใส่เทปให้คนตาบอดฟัง และทำงานในท้องสมุคเป็นบางเวลา เป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับน้อยตามลำดับ

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้อการได้รับความรู้ความสังคม
จำแนกตามวุฒิ

ความต้อการค่านสังคม	ต่ำกว่าปริญญาตรี ($n_1 = 214$)		ปริญญาตรีและสูงกว่า ($n_2 = 208$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม	3.28	1.05	3.17	1.17
2. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลวัยเดียวกัน	3.37	1.13	3.25	1.16
3. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัย	3.04	1.14	3.10	1.14
4. การเข้าร่วมกลุ่ม สมาคม มูลนิธิ	3.15	1.16	3.10	1.22
5. ขาวสารทางการศึกษา	3.25	1.15	3.61	1.14
6. กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	3.18	1.20	3.44	1.09
7. หลักธรรมคำสอนทางศาสนา	3.71	1.22	3.58	1.23
8. ทักษะศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้	3.44	1.18	3.52	1.33
รวม	3.30	0.82	3.34	0.84

จากตาราง 22 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางศาสนาในระดับมาก ส่วนทัศนศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้ การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลวัยเดียวกัน และการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นความต้องการในระดับปานกลางตามลำดับ

ข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่ามีความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับข่าวสารทางการศึกษา หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ทัศนศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้ เป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับมากตามลำดับ ส่วนกฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลวัยเดียวกัน และการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตาราง พ 23 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการให้ความรู้ด้านสังคม
จำแนกตามวุฒิ

ความถี่การศึกษาคณะสังคม	ต่ำกว่าปริญญาตรี (n ₁ = 214)		ปริญญาตรีและสูงกว่า (n ₂ = 208)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. ให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม	3.21	1.29	3.53	1.15
2. ถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจ	3.16	1.23	3.46	1.19
3. ให้ความแนะนำการจัดการศึกษาแก่สถาบันการศึกษา	2.91	1.16	3.45	1.21
4. ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ตนถนัดแก่ผู้สนใจ	2.97	1.24	3.40	1.22
5. สรรวจความถี่ทางการศึกษาในชุมชน	2.85	1.24	2.98	1.20
6. สอนหนังสือให้กับผู้ไม่รู้หนังสือ	2.78	1.31	2.96	1.21
7. อ่านหนังสือใส่เทปไปทวนตามออกห่าง	2.43	1.24	2.59	1.25
8. ทำงานในหอสมุดไฉนบางเวลา	2.31	1.13	2.32	1.21
9. เขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้	2.34	1.11	3.02	1.31
10. เป็นกรรมการสมาคมที่สัมพันธ์กับการศึกษา	2.57	1.13	2.89	1.27
รวม	2.75	0.88	3.06	0.84

จากตาราง 23 แสดงว่าข้าราชการบ้านานูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี มีความต้องการให้ความรู้ด้านสังคมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับการให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ด้วยหอกระสอบการณในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจ และถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ตนถนัดแก่ผู้สนใจ เป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ ส่วนต้องการอ่านหนังสือใส่เทปให้คนตาบอดฟัง เขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้ และทำงานในหอสมุดเป็นบางครั้ง เป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับน้อยตามลำดับ

ข้าราชการบ้านานูที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่ามีความต้องการให้ความรู้ด้านสังคมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่าต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับการให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมในระดับมาก ความต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับการถ่ายทอดหอกระสอบการณในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจ ให้คำแนะนำการจัดการศึกษาแก่สถาบันการศึกษา และถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ตนถนัดแก่ผู้สนใจ เป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ ส่วนทำงานในหอสมุดเป็นบางครั้งเป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับน้อย

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ของการได้รับความรู้ด้านสังคม
จำแนกตามระดับ

ความต้องการด้านสังคม	ระดับ 5 และต่ำกว่า ($n_1 = 163$)		ระดับ 6 ขึ้นไป ($n_2 = 259$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม	3.22	1.07	3.22	1.14
2. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลวัยเดียวกัน	3.37	1.11	3.27	1.17
3. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัย	3.07	1.14	3.07	1.14
4. การเข้าร่วมกลุ่ม สมาคม มูลนิธิ	3.14	1.15	3.12	1.21
5. ข่าวสารทางการศึกษา	3.30	1.17	3.51	1.14
6. กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	3.12	1.19	3.43	1.12
7. หลักธรรมคำสอนทางศาสนา	3.64	1.27	3.64	1.20
8. ทัศนศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้	3.50	1.21	3.47	1.28
รวม	3.30	0.84	3.34	0.83

จากตาราง 24 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาที่มีระดับ 5 และต่ำกว่า ต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางศาสนาในระดับมาก ส่วนทัศนศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้ การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลวัยเดียวกัน และข่าวสารทางการศึกษาเป็นความต้องการได้รับความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ

ข้าราชการบ้านนาที่มีระดับ 6 ขึ้นไป ต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางศาสนา และข่าวสารทางการศึกษา เป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับมากตามลำดับ ส่วนทัศนศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้ กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน และการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลวัยเดียวกัน เป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความถี่ในการให้ความรู้ด้านสังคม
จำแนกตามระดับ

ความถี่ในการศึกษาค้นคว้า	ระดับ 5 และต่ำกว่า ($n_1 = 163$)		ระดับ 6 ขึ้นไป ($n_2 = 259$)	
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.
1. ให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม	3.26	1.21	3.43	1.24
2. ถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจ	3.17	1.19	3.39	1.24
3. ให้ความแนะนำการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา	2.91	1.21	3.34	1.20
4. ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ตนถนัดแก่ผู้สนใจ	2.96	1.26	3.32	1.22
5. สืบรวจความถี่ของการทางการศึกษาในชุมชน	2.91	1.26	2.91	1.19
6. สอนหนังสือให้กับผู้ไม่รู้อ่านหนังสือ	2.87	1.23	2.87	1.28
7. อ่านหนังสือใส่เทปให้คนตาบอดฟัง	2.33	1.18	2.62	1.28
8. ทำงานในหอสมุดเป็นบางครั้ง	2.36	1.14	2.29	1.18
9. เขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้	2.45	1.18	2.82	1.29
10. เป็นกรรมการสมาคมที่สัมพันธ์กับการศึกษา	2.64	1.53	2.78	1.24
รวม	2.79	0.86	2.98	0.88

จากตาราง 25 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 5 และต่ำกว่ามีความต้องการให้ความรู้ด้านสังคมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับการให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจ ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ตนรักแก่ผู้สนใจ เป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ ส่วนเขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้ ทำงานในห้องสมุดเป็นบางครั้ง และอ่านหนังสือใส่เทปให้คนตาบอดฟัง เป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับน้อยตามลำดับ

ข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 6 ขึ้นไป มีความต้องการให้ความรู้ด้านสังคมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้ในระดับปานกลางเกี่ยวกับการให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม ถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจ และให้คำแนะนำการจักการศึกษาแก่สถาบันการศึกษา เป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับปานกลางตามลำดับ ส่วนทำงานในห้องสมุดในบางครั้งเป็นความต้องการให้ความรู้ในระดับน้อย

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการทางการศึกษานอก
โรงเรียนของข้าราชการบ้านนาญ ผู้วิจัยเปรียบเทียบความต้องการทางการศึกษานอก
โรงเรียนของข้าราชการบ้านนาญในคานเสริมธุรกิจ คานสุขภาพ และคานสังคม
ดังปรากฏในตาราง 26 - 49 ดังต่อไปนี้

ตาราง 26 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต้องการได้รับความรู้คานเสริมธุรกิจ
จำแนกตามเพศ

ความต้องการคานเสริมธุรกิจ	ชาย (n ₁ = 183)		หญิง (n ₂ = 239)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. สวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับ	3.71	1.24	3.75	1.19	-0.37
2. วางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำ	2.91	1.13	2.84	1.17	0.58
3. แพลงเงินทุน	2.46	1.25	2.35	1.27	0.90
4. การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	2.93	1.18	3.15	1.23	-1.82
5. แนวทางทำให้เงินรายได้เกิดผลตอบแทน	3.23	1.31	3.15	1.28	0.62
6. งานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้	3.12	1.30	3.01	1.31	0.84
7. การเลือกงานที่เหมาะสมกับวัย	2.98	1.29	2.93	1.30	0.40
8. ข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพ	3.26	1.28	3.01	1.26	1.96 *
รวม	3.08	0.80	3.02	0.88	0.60

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 26 แสดงว่าข้าราชการบ้านญแปะชายและข้าราชการบ้านญแปะหญิงต้องการได้รับความรู้ความเชี่ยวชาญโดยส่วนรวม แยกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในรายชอพบว่า ข้าราชการบ้านญแปะชายและหญิงมีความต้องการได้รับความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับข่าวสารวิชาอาชีพแยกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 27 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจ
จำแนกตามเพศ

ความถี่ของการค้าเศรษฐกิจ	ชาย (n ₁ = 183)		หญิง (n ₂ = 239)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
	1. อบรมจัดหาทุนเพื่อการศึกษา	3.21	1.21	2.82	
2. ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่พนักงานสนใจ	3.38	1.18	3.06	1.19	2.71**
3. ให้ความแนะนำในการเลือกประกอบอาชีพ	3.12	1.18	2.98	1.10	1.18
4. แนวทางการนำรายได้ให้เกิดผลตอบแทน	2.85	1.19	2.64	1.14	1.78
5. งานอดิเรกเพื่อเพิ่มทุนรายได้	2.94	1.16	2.70	1.16	2.08*
6. วางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำ	2.82	1.25	2.82	1.12	-0.04
7. การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	2.71	1.21	2.90	1.14	-1.69
รวม	3.00	0.06	2.85	0.06	1.81

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 27 แสดงว่าข้าราชการบ้านญะเทศชายและข้าราชการบ้านญะเทศหญิงมีความต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่ามีความต้องการเกี่ยวกับบรรณาคหาทุนเพื่อการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ฉายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่ถนัดแก่ผู้สนใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 28 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจ
จำแนกตามอายุ

ความต้องการด้านเศรษฐกิจ	ต่ำกว่า 65 ปี ($n_1 = 269$)		65 ปีขึ้นไป ($n_2 = 153$)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. สวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับ	3.70	1.21	3.78	1.20	-0.61
2. วางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำ	2.94	1.13	2.74	1.18	1.77
3. แหล่งเงินทุน	2.48	1.28	2.25	1.22	1.82
4. การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	3.12	1.17	2.95	1.29	1.40
5. แนวทางทำให้เงินรายได้เกิดผลตอบแทน	3.31	1.26	2.97	1.33	2.54*
6. งานอดิเรกเพื่อเพิ่มทุนรายได้	3.14	1.28	2.92	1.33	1.64
7. การเลือกงานที่เหมาะสมกับวัย	3.00	1.27	2.87	1.33	1.03
8. ข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพ	3.21	1.25	2.96	1.31	1.92
รวม	3.11	0.83	2.93	0.85	2.15*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 28 แสดงว่าข้าราชการบำนาญที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี และ
ข้าราชการบำนาญที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป มีความต้องการได้รับความรู้ทางเศรษฐกิจ
โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เมื่อพิจารณา
ในรายข้อพบว่า ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับแนวทางทำให้เงินรายได้เกิดผลตอบแทน
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 29 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างความต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจ จำแนกตาม
อายุ

ความต้องการด้านเศรษฐกิจ	ต่ำกว่า 65 ปี ($n_1 = 269$)		65 ปีขึ้นไป ($n_2 = 153$)		t
	\bar{x}_1	S.D.	\bar{x}_2	S.D.	
1. งบประมาณเพื่อการศึกษา	3.01	1.16	2.96	1.35	0.40
2. ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่นักศึกษาสนใจ	3.16	1.18	3.26	1.21	-0.81
3. ให้ความแนะนำในการเลือกประกอบอาชีพ	3.05	1.11	3.02	1.20	0.28
4. แนวทางการนำรายได้ให้เกิดกอกผล	2.74	1.13	2.73	1.23	0.09
5. งานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้	2.80	1.13	2.81	1.22	-0.06
6. วางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำ	2.89	1.15	2.70	1.22	1.62
7. การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	2.86	1.14	2.74	1.23	1.01
รวม	2.93	0.83	2.89	0.93	0.49

จากตาราง 29 แสดงว่าชาวราชการบ้านอายุที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี และชาวราชการบ้านอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป ต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 30 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการได้รับความรู้ความเข้าใจ
จำนวนตามวุฒิ

ความถี่ของการความรู้	ต่ำกว่าปริญญาตรี ($n_1 = 214$)		ปริญญาตรีและสูงกว่า ($n_2 = 208$)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. สวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับ	3.89	1.14	3.57	1.25	2.75**
2. วางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำ	2.92	1.13	2.82	1.17	0.84
3. แห้งเงินทน	2.43	1.26	2.36	1.26	0.56
4. การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	3.07	1.22	3.05	1.21	0.15
5. แนวทางทำให้เงินรายได้เกิดกอดผล	3.16	1.29	3.21	1.30	-0.42
6. งานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้	3.08	1.33	3.03	1.28	0.40
7. การเลือกงานที่เหมาะสมกับวัย	2.96	1.27	2.95	1.32	0.12
8. ข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพ	3.09	1.23	3.15	1.32	-0.49
รวม	3.07	0.81	3.02	0.87	0.69

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 30 แสดงว่าข้าราชการบ้านานูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีและข้าราชการบ้านานูที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่า มีความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ตาราง 31 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่การให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจ
จำแนกตามวุฒิ

ความถี่การศึกษาด้านเศรษฐกิจ	ต่ำกว่าปริญญาตรี ($n_1 = 214$)		ปริญญาตรีและสูงกว่า ($n_2 = 208$)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. รณรงค์หาทุนเพื่อการศึกษา	2.86	1.24	3.13	1.20	-2.27*
2. ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่ตนักแก่ผู้สนใจ	3.07	1.20	3.33	1.17	-2.27*
3. ให้ความแนะนำในการเลือกประกอบอาชีพ	2.97	1.13	3.13	1.14	-1.51
4. แนวทางการนำรายได้ให้เกิดกอกผล	2.73	1.19	2.74	1.14	-0.06
5. งานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้	2.85	1.18	2.76	1.15	0.72
6. วางแผนการใช้จ่ายจากรายได้ประจำ	2.84	1.18	2.80	1.18	0.33
7. การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	2.87	1.20	2.76	1.15	1.04
รวม	2.88	0.91	2.95	0.82	-0.79

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 31 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิค่ากว่าปริญญาตรีและ
ข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่า มีความต้องการให้ความรู้ทาง
เศรษฐกิจโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณา
ในรายข้อพบว่า ต้องการรณรงค์หาทุนเพื่อการศึกษาและถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพ
ที่ตนสนใจแก่ผู้สนใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 32 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจ
จำแนกตามระดับ

ความต้องการด้านเศรษฐกิจ	ระดับ 5 และต่ำกว่า ($n_1 = 163$)		ระดับ 6 ขึ้นไป ($n_2 = 259$)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. สวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับ	3.85	1.18	3.66	1.22	1.58
2. วางแผนการใช้รายจ่ายจากรายได้ประจำ	3.87	1.18	2.87	1.13	-0.07
3. แผลงเงินทอน	2.47	1.31	2.35	1.23	0.99
4. การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	3.03	1.21	3.08	1.22	-0.43
5. แนวทางทำให้เงินรายได้เกิดผลตอบแทน	2.18	1.30	3.19	1.29	-0.01
6. งานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้	3.12	1.34	3.02	1.28	0.72
7. การเลือกงานที่เหมาะสมกับวัย	3.03	1.27	2.91	1.31	0.95
8. ข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพ	3.04	1.83	3.17	1.27	-0.97
รวม	3.07	0.81	3.03	0.86	0.52

จากตาราง 32 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 5 และต่ำกว่า และข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 6 ขึ้นไป มีความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 33 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจ
จำแนกตามระดับ

ความต้องการด้านเศรษฐกิจ	ระดับ 5 และต่ำกว่า ($n_1 = 163$)		ระดับ 6 ขึ้นไป ($n_2 = 259$)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. ครอบงำหาทุนเพื่อการศึกษา	2.97	1.25	3.01	1.22	-0.31
2. ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาอาชีพที่ตนถนัดแก่ผู้สนใจ	3.09	1.19	3.27	1.19	-1.55
3. ให้ความสำคัญในการเลือกประกอบอาชีพ	2.94	1.14	3.10	1.11	-1.46
4. แนวทางการนำรายได้ให้เกิดผลตอบแทน	2.77	1.20	2.71	1.14	0.57
5. งานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้	2.80	1.19	2.81	1.15	-0.03
6. วางแผนการใช้รายจ่ายจากรายได้ประจำ	2.83	1.19	2.82	1.17	0.17
7. การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค	2.87	1.17	2.78	1.18	0.78
รวม	2.90	0.90	2.93	0.85	-0.35

จากตาราง 33 แสดงว่าประชากรบ้านอายุที่ระดับ 5 และต่ำกว่า และประชากรบ้านอายุที่ระดับ 6 ขึ้นไป มีความต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 34 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการได้รับความรู้ความสุขภาพ
จำแนกตามเพศ

ความถี่ของการความรู้สุขภาพ	ชาย ($n_1 = 183$)		หญิง ($n_2 = 239$)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. โรคภัยไข้เจ็บในวัยสูงอายุ	3.21	1.30	3.61	1.25	-3.15 **
2. การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ	3.58	1.16	3.78	1.12	-1.81
3. วิธีการออกกำลังกาย	3.37	1.14	3.47	1.19	-0.96
4. การพักผ่อนนันทนาการ	3.44	1.11	3.52	1.08	-0.75
5. โภชนาการที่เหมาะสม	3.34	1.12	3.64	1.08	-2.79 **
6. อุบัติเหตุในวัยสูงอายุ	2.86	1.32	3.39	1.21	-4.24 ***
7. สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ	3.30	1.31	3.39	1.35	-0.64
8. วิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น	3.45	1.19	3.71	1.10	-2.32 *
9. การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ	3.36	1.28	3.50	1.30	-1.16
รวม	3.32	0.84	3.56	0.85	-2.81 **

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 34 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญเพศชายและข้าราชการบ้านนาญ
เพศหญิงมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพโดยรวม แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในรายละเอียดว่า ต้องการได้รับความรู้
เกี่ยวกับอุบัติเหตุในวัยสูงอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
โรคภัยไข้เจ็บในวัยสูงอายุ และโภชนาการที่เหมาะสมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนวิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 35 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการให้ความรู้ด้านสุขภาพ
จำแนกตามเพศ

ความถี่ของการดูแลสุขภาพ	ชาย (n ₁ = 183)		หญิง (n ₂ = 239)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. วิธีการออกกำลังกาย	2.96	1.25	2.87	1.17	0.77
2. โรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ	2.90	1.23	3.01	1.26	-0.90
3. การป้องกันรักษาสุขภาพ	3.19	1.22	2.23	1.26	-0.33
4. การพักผ่อนนันทนาการ	3.18	1.17	3.16	1.16	0.15
5. โภชนาการที่เหมาะสม	2.97	1.17	2.23	1.16	-2.26 *
6. สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ	2.89	1.26	2.91	1.25	-0.17
7. การช่วยดูแลรักษาผู้เจ็บป่วยในชุมชน	2.63	1.13	2.72	1.09	-0.83
8. การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ	2.86	1.25	3.09	1.40	-1.88
รวม	2.95	0.89	3.03	0.94	-0.89

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 35 แสดงว่าประชากรบ้านบุญเพ็ชร์ชายและประชากรบ้านบุญเพ็ชร์หญิงมีความถี่ของการให้ความรู้ด้านสุขภาพโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดว่า ความถี่ของการให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 36 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการได้รับความรู้ด้านสุขภาพ
จำแนกตามอายุ

ความถี่ของการความรู้ด้านสุขภาพ	ต่ำกว่า 65 ปี ($n_1 = 269$)		65 ปีขึ้นไป ($n_2 = 153$)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. โรคภัยไข้เจ็บในวัยสูงอายุ	3.50	1.27	3.32	1.32	1.40
2. การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ	3.75	1.14	3.60	1.16	1.26
3. วิธีการออกกำลังกาย	3.45	1.11	3.38	1.16	0.65
4. การพักผ่อนนันทนาการ	3.51	1.04	3.44	1.18	0.62
5. โภชนาการที่เหมาะสม	3.54	1.08	3.48	1.14	0.52
6. อุบัติเหตุในวัยสูงอายุ	3.19	1.27	3.11	1.33	0.60
7. สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ	3.32	1.32	3.41	1.36	-0.66
8. วิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น	3.60	1.13	3.60	1.17	0.00
9. การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ	3.39	1.30	3.53	1.27	-1.09
รวม	3.47	0.84	3.43	0.87	0.48

จากตาราง 36 แสดงว่าประชากรบ้านอายุต่ำกว่า 65 ปี และประชากรบ้านอายุ 65 ปีขึ้นไป มีความถี่ของการได้รับความรู้ด้านสุขภาพโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 37 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการให้ความรู้ด้านสุขภาพ
จำแนกตามอายุ

ความถี่ของการดูแลสุขภาพ	ต่ำกว่า 65 ปี ($n_1 = 269$)		65 ปีขึ้นไป ($n_2 = 153$)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. วิธีการออกกำลังกาย	3.00	1.18	2.75	1.25	2.04 *
2. โรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ	3.01	1.23	2.88	1.28	1.02
3. การป้องกันรักษาสุขภาพ	3.29	1.22	3.06	1.23	1.87
4. การพักผ่อนนันทนาการ	3.19	1.11	3.14	1.25	0.44
5. โภชนาการที่เหมาะสม	3.17	1.12	3.02	1.26	1.24
6. สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ	2.83	1.25	3.04	1.24	-1.69
7. การช่วยดูแลรักษาผู้เจ็บป่วยในชุมชน	2.69	1.11	2.68	1.10	0.07
8. การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ	3.00	1.27	2.96	1.22	0.34
รวม	3.02	0.94	2.94	0.89	0.87

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 37 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี และข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป มีความต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพ โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาในรายชอพบว่า ความต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการออกกำลังกาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 38 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการได้รับความรู้ด้านสุขภาพ
จำแนกตามวุฒิ

ความถี่ของการด้านสุขภาพ	ต่ำกว่าปริญญาตรี (n ₁ = 214)		ปริญญาตรีและสูงกว่า (n ₂ = 208)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. โรคภัยไข้เจ็บในวัยสูงอายุ	3.38	1.34	3.49	1.23	-0.89
2. การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ	3.67	1.19	3.72	1.09	-0.47
3. วิธีการออกกำลังกาย	3.36	1.17	3.50	1.09	-1.32
4. การพักผ่อนนันทนาการ	3.43	1.06	3.55	1.12	-1.20
5. โภชนาการที่เหมาะสม	3.46	1.10	3.57	1.11	-0.97
6. อุบัติเหตุในวัยสูงอายุ	3.03	1.31	3.30	1.25	-2.16*
7. สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ	3.39	1.31	3.30	1.37	0.69
8. วิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น	3.57	1.15	3.63	1.14	-0.53
9. การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ	3.46	1.25	3.42	1.33	0.32
รวม	3.42	0.83	3.50	0.87	-0.99

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 38 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และ
ข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่า มีความต้องการได้รับความรู้ด้าน
สุขภาพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดว่า
ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับอุบัติเหตุในวัยสูงอายุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 39 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต่องการให้ความรู้ด้านสุขภาพ จำนวน
ตามวุฒิ

ความต่องการด้านสุขภาพ	ต่ำกว่าปริญญาตรี ($n_1 = 214$)		ปริญญาตรีและสูงกว่า		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. วิธีการออกกำลังกาย	2.99	1.26	2.83	1.15	1.40
2. โรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นกับผูสู่งอายุ	3.05	1.29	2.83	1.21	1.37
3. การป้องกันรักษาสุขภาพ	3.34	1.25	3.07	1.22	2.23*
4. การพักผ่อนนันทนาการ	3.22	1.20	3.12	1.13	0.88
5. โภชนาการที่เหมาะสม	3.19	1.20	3.03	1.14	1.39
6. สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่องการรักษาสุขภาพ	3.11	1.30	2.69	1.16	3.53***
7. การช่วยดูแลรักษาผูเจ็บป่วยในชุมชน	2.76	1.09	2.61	1.24	1.45
8. การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ	3.16	1.23	2.81	1.24	2.88**
รวม	3.10	0.93	2.88	0.90	2.50*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 39 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิค่ากว่าปริญญาตรี และ
ข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่า มีความต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพ
โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เมื่อพิจารณา
ในรายข้อพบว่า ต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการป้องกันรักษาสุขภาพแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 40 เปรียบเทียบค่าความแตกต่าง ของความต้องการ ใ้รับความรู้อานสุขภาพ
จำแนกตามระดับ

ความต้องการด้านสุขภาพ	ระดับ 5 และต่ำกว่า ($n_1 = 163$)		ระดับ 6 ขึ้นไป ($n_2 = 259$)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. โรคภัยไข้เจ็บในวัยสูงอายุ	3.31	1.39	3.52	1.21	-1.64
2. การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ	3.71	1.16	3.68	1.14	0.25
3. วิธีการออกกำลังกาย	3.32	1.15	3.48	1.11	-1.56
4. การพักผ่อนนันทนาการ	3.34	1.11	3.58	1.07	-2.17 *
5. โภชนาการที่เหมาะสม	3.39	1.15	3.59	1.07	-1.80
6. อุมิตีเหตุในวัยสูงอายุ	2.98	1.37	3.28	1.22	-2.36 *
7. สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ	3.37	1.32	3.33	1.35	0.32
8. วิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น	3.54	1.18	3.63	1.13	-0.78
9. การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ	3.39	1.29	3.47	1.29	-0.66
รวม	3.37	0.84	3.50	0.85	-1.60

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 40 แสดงว่าข้าราชการบ้านานูที่มีระดับ 5 และต่ำกว่า และข้าราชการบ้านานูที่มีระดับ 6 ขึ้นไป มีความต้องการได้รับความรู้ความสุภาพ โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับอุบัติเหตุในวัยสูงอายุและการพักผ่อนนันทนาการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 41 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการให้ความรู้ด้านสุขภาพ
จำแนกตามระดับ

ความต้องการด้านสุขภาพ	ระดับ 5 และต่ำกว่า ($n_1 = 163$)		ระดับ 6 ขึ้นไป ($n_2 = 259$)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. วิธีการออกกำลังกาย	2.87	1.13	2.93	1.25	-0.52
2. โรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นกับผู้อยู่สูงอายุ	2.95	1.23	2.97	1.27	-0.18
3. การป้องกันรักษาสุขภาพ	3.26	1.23	3.17	1.25	0.72
4. การพักผ่อนนันทนาการ	3.15	1.19	3.19	1.14	-0.33
5. โภชนาการที่เหมาะสม	3.11	1.17	3.12	1.18	-0.05
6. สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ	3.09	1.22	2.78	1.26	2.48*
7. การช่วยดูแลรักษาผู้เจ็บป่วยในชุมชน	2.72	1.09	2.66	1.12	0.58
8. การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ	3.12	1.22	2.91	1.26	1.68
รวม	3.03	0.85	2.97	0.97	0.74

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 41 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 5 และต่ำกว่า และ
ข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 6 ขึ้นไป มีความต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพโดยรวม
แตกต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ต้องการให้
ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพแตกต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 42 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการได้รับความรู้ด้านสังคม
จำแนกตามเพศ

ความต้องการด้านสังคม	ชาย (n ₁ = 183)		หญิง (n ₂ = 239)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
	1. การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม	3.26	1.10	3.19	
2. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลวัยเดียวกัน	3.35	1.15	3.28	1.14	0.62
3. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัย	3.02	1.11	3.11	1.16	-0.78
4. การเข้าร่วมกลุ่ม สมาคม มูลนิธิ	3.20	1.20	3.07	1.18	1.16
5. ข่าวสารทางการศึกษา	3.51	1.17	3.36	1.14	1.31
6. กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	3.28	1.16	3.33	1.15	-0.46
7. หลักธรรมคำสอนทางศาสนา	3.61	1.23	3.67	1.22	-0.44
8. หัดนศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้	3.27	1.28	3.64	1.22	-3.01**
รวม	3.31	0.82	3.33	0.84	-0.21

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 42 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญเพชรหญิงและข้าราชการบ้านนาญเพชรชาย มีความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับหัดนศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 43 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการให้ความรู้ด้านสังคม
จำแนกตามเพศ

ความต้องการด้านสังคม	ชาย (n ₁ = 183)		หญิง (n ₂ = 239)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. ให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม	3.51	1.19	3.26	1.26	2.07*
2. ถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้อื่น	3.44	1.22	3.21	1.33	1.91
3. ให้ความแนะนำการจัดการศึกษาแก่สถาบันการศึกษา	3.34	1.17	3.05	1.30	2.43*
4. ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ตนถนัดแก่ผู้อื่น	3.31	1.20	3.09	1.28	1.79
5. สำรวจความต้องการทางการศึกษาในชุมชน	3.02	1.18	2.63	1.25	1.53
6. สอนหนังสือให้กับผู้ไม่รู้หนังสือ	2.74	1.25	2.96	1.27	-1.78
7. อ่านหนังสือได้ใหม่ให้ทันตามอกตั้ง	2.26	1.15	2.70	1.28	-3.70***
8. ทำงานในห้องสมุดในบางเวลา	2.14	1.08	2.46	1.21	-2.81**
9. เขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้	2.91	1.32	2.50	1.18	3.39***
10. เป็นกรรมการสมาคมที่สัมพันธ์กับการศึกษา	2.80	1.25	2.67	1.18	1.13
รวม	2.95	0.80	2.87	0.93	0.85

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 43 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญ เพศชายและข้าราชการบ้านนาญ เพศหญิงมีความต้องการให้ความรู้ด้านสังคมโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่ามีความต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับ เขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้ อ่านหนังสือให้คนอื่นทราบออกห่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทำงานในห้องสมุดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและให้คำแนะนำการจัดการศึกษาแก่สถาบันการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 44 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคม
จำแนกตามอายุ

ความต้องการด้านสังคม	ต่ำกว่า 65 ปี ($n_1 = 269$)		65 ปีขึ้นไป ($n_2 = 153$)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม	3.27	1.13	3.14	1.07	1.10
2. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลวัยเดียวกัน	3.34	1.12	3.37	1.19	0.57
3. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัย	3.07	1.11	3.08	1.19	-0.10
4. การเข้าร่วมกลุ่ม สมาคม มูลนิธิ	3.16	1.15	3.07	1.25	0.79
5. ข่าวสารทางการศึกษา	3.42	1.09	3.44	1.28	-0.18
6. กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	3.30	1.14	3.32	1.19	-0.16
7. หลักธรรมคำสอนทางศาสนา	3.59	1.20	3.73	1.26	-1.14
8. หัตถศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้	3.57	1.20	3.32	1.33	1.99*
รวม	3.34	0.79	3.30	0.90	0.51

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 44 แสดงว่าประชากรบ้านนาญที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี และประชากรบ้านนาญที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป มีความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า หัตถศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 45 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ของการให้ความรู้ด้านสังคม จำแนกตามอายุ

ความต้องการด้านสังคม	ต่ำกว่า 65 ปี (n ₁ = 269)		65 ปีขึ้นไป (n ₂ = 153)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. ให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม	3.34	1.22	3.41	1.25	-0.48
2. ถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจ	3.21	1.22	3.48	1.20	-2.24*
3. ให้ความแนะนำการจัดการศึกษาแก่สถาบันการศึกษา	3.19	1.20	3.16	1.25	0.23
4. ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ถนัดแก่ผู้สนใจ	3.20	1.23	3.26	1.27	0.32
5. สสำรวจความต้องการทางการศึกษาในชุมชน	2.93	1.16	2.89	1.33	0.30
6. สอนหนังสือให้กับผู้ไม่รู้หนังสือ	2.93	1.25	2.77	1.28	1.18
7. อ่านหนังสือใส่เทปให้คนตาบอดฟัง	2.53	1.27	2.31	1.19	2.53*
8. ทำงานในห้องสมุดเป็นบางเวลา	2.37	1.16	2.22	1.18	1.27
9. เขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้	2.69	1.23	2.65	1.32	0.30
10. เป็นกรรมการสมาคมที่สัมพันธ์กับการศึกษา	2.77	1.16	2.66	1.29	0.86
รวม	2.92	0.86	2.87	0.91	0.60

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการวาง 45 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี และ
ข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป ต้องการให้ความรู้ด้านสังคมโดยรวม
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า อ่านหนังสือ
ใส่เข็มให้คนตาบอดฟัง และถ่ายหอกประสมการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 46 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต้องการ ได้รับความรู้ด้านสังคม
จำแนกตามวุฒิ

ความต้องการด้านสังคม	ต่ำกว่าปริญญาตรี ($n_1 = 214$)		ปริญญาตรีและสูงกว่า ($n_2 = 208$)		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม	3.28	1.05	3.17	1.17	1.00
2. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลวัยเดียวกัน	3.37	1.13	3.25	1.16	1.07
3. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัย	3.04	1.14	3.10	1.14	-0.53
4. การเข้าร่วมกลุ่ม สมาคม มูลนิธิ	3.15	1.16	3.10	1.22	0.50
5. ข่าวสารทางการศึกษา	3.25	1.15	3.61	1.14	-3.22 ^{***}
6. กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	3.18	1.20	3.44	1.09	-2.28 [*]
7. หลักธรรมคำสอนทางศาสนา	3.71	1.22	3.58	1.23	1.08
8. หัดศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้	3.44	1.18	3.52	1.33	-0.62
รวม	3.30	0.82	3.34	0.84	-0.52

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

จากตาราง 46 แสดงว่าข้าราชการบ้านานายที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และ
ข้าราชการบ้านานายที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่า มีความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคม
โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า
ข้าราชการทางการศึกษามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001
ส่วนกลุ่มหมายที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันมีความแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .05

ตาราง 47 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความถี่ในการให้ความรู้ด้านสังคม จำนวนความถี่

ความถี่ในการด้านสังคม	ต่ำกว่าปริญญาตรี ($n_1 = 214$)		ปริญญาตรีและสูงกว่า		t
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. ให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม	3.21	1.29	3.53	1.15	-2.68**
2. ถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจ	3.16	1.23	3.46	1.19	-2.56*
3. ให้ความแนะนำการจักการศึกษาแก่สถาบันการศึกษา	2.91	1.16	3.45	1.21	-4.71***
4. ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ตนถนัดแก่ผู้สนใจ	2.97	1.24	3.40	1.22	-3.65***
5. สำนวญความต้องการทางการศึกษาในชุมชน	2.85	1.24	3.98	1.20	-1.06
6. สอนหนังสือให้กับผู้ไม่รู้หนังสือ	2.78	1.31	2.96	1.21	-1.52
7. อ่านหนังสือใส่หีบให้คนตาบอดฟัง	2.43	1.24	2.59	1.25	-1.33
8. ทำงานในท้องถิ่นในบางเวลา	2.31	1.13	2.32	1.21	-1.08
9. เขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้	2.54	1.11	3.02	1.31	-5.77***
10. เป็นกรรมการสมาคมที่สัมพันธ์กับการศึกษา	2.57	1.13	2.89	1.27	-2.82**
รวม	2.75	0.88	3.06	0.84	-3.69***

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 47 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และ
ข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่า มีความต้องการให้ความรู้ทางสังคม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า
เขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้ ให้คำแนะนำการจัดการศึกษาแก่สถาบันการศึกษา
และถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ตนักแก่ผู้สนใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.001 เป็นกรรมการสมาคมที่สัมพันธ์กับการศึกษา ให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนถ่ายทอดประสบการณ์ในการ
ดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 48 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคม
จำแนกตามระดับ

ความต้องการด้านสังคม	ระดับ 5 และต่ำกว่า		ระดับ 6 ขึ้นไป		t
	(n ₁ = 163)		(n ₂ = 259)		
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม	3.22	1.07	3.22	1.14	-0.03
2. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลวัยเดียวกัน	3.37	1.11	3.27	1.17	0.91
3. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลต่างวัย	3.07	1.14	3.07	1.14	0.04
4. การเข้าร่วมกลุ่ม สมาคม มูลนิธิ	3.14	1.15	3.12	1.21	0.21
5. ข่าวสารทางการศึกษา	3.30	1.17	3.51	1.14	-1.83
6. กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน	3.12	1.19	3.43	1.12	-2.72 ^{**}
7. หลักสูตรมัธยมศึกษา	3.64	1.27	3.64	1.20	0.03
8. หัสนศึกษาเพื่อศึกษาหาความรู้	3.50	1.21	3.47	1.28	0.29
รวม	3.30	0.84	3.34	0.83	-0.53

^{**}มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 48 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 5 และต่ำกว่า และข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 6 ขึ้นไป ต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 49 เปรียบเทียบค่าความแตกต่างของความต้องการให้ความรู้ด้านสังคม จำแนกตามระดับ

ความต้องการด้านสังคม	ระดับ 5 และต่ำกว่า		ระดับ 6 ขึ้นไป		t
	(n ₁ = 163)		(n ₂ = 259)		
	\bar{X}_1	S.D.	\bar{X}_2	S.D.	
1. ให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม	3.26	1.21	3.43	1.24	-1.37
2. ถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้อื่นใจ	3.17	1.19	3.39	1.24	-1.82
3. ให้คำแนะนำการจัดการศึกษาแก่สถานประกอบการศึกษา	2.91	1.21	3.34	1.20	-3.54***
4. ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ถนัดแก่ผู้อื่นใจ	2.96	1.26	3.32	1.22	-2.89**
5. สำรวจความต้องการทางการศึกษาในชุมชน	2.91	1.26	2.91	1.19	0.02
6. สอนหนังสือให้กับผู้ไม่รู้หนังสือ	2.87	1.23	2.87	1.28	-0.03
7. อ่านหนังสือใส่เทปให้คนตาบอดฟัง	2.33	1.18	2.62	1.28	-2.34*
8. ทำงานในห้องสมุดเป็นบางครั้ง	2.36	1.14	2.29	1.18	0.54
9. เขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้	2.45	1.18	2.82	1.29	-3.00**
10. เป็นกรรมการสมาคมที่สัมพันธ์กับการศึกษา	2.64	1.53	2.78	1.24	-1.12
รวม	2.79	0.86	2.98	0.88	-2.20

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 49 แสดงว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 5 และต่ำกว่า และ
ข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 6 ขึ้นไป มีความต้องการให้ความรู้ด้านสังคมโดยรวม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า
ให้คำแนะนำการจัดการศึกษาแก่สถาบันการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .001 ส่วนเขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้ และถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ตน
แก่ผู้อื่นใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้กล่าวถึงสรุปผลของการวิจัยเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า
สมมติฐานในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิเคราะห์
ข้อมูล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการ และเปรียบเทียบความ
แตกต่างระหว่างความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนในตำบลเศรษฐกิจ ตำบลสุขภาพ
และตำบลสังคม ของข้าราชการบ้านนาฎกระหวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร ตามตัวแปร
คือ เพศ อายุ วุฒิ และระดับ

สมมติฐานในการวิจัย

ข้าราชการบ้านนาฎที่มี เพศ อายุ วุฒิ ระดับ แตกต่างกัน มีความต้องการ
ทางการศึกษานอกโรงเรียนในตำบลเศรษฐกิจ ตำบลสุขภาพ และตำบลสังคมแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือข้าราชการบ้านนาฎกระหวงศึกษาธิการ
ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 422 คน ได้มาจากการสุ่มแบบมีระบบจากข้าราชการ
บ้านนาฎ จำนวน 908 คน ซึ่งรับเงินบ้านนาฎที่สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวง
ศึกษาธิการ ในเดือนธันวาคม 2530

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็นสามตอน คือ ตอนที่หนึ่งเป็นข้อความเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว ตอนที่สองและสามเป็นข้อความเกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่ามีห้าตัวเลือกคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แบบสอบถามมีข้อความทั้งหมด 54 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้นำข้อมูลไปคำนวณหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ศูนย์สารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ดังต่อไปนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุขภาพ และด้านสังคม ของข้าราชการบ้านนาญที่มีเพศ อายุ วุฒิ ระดับต่างกัน โดยใช้การทดสอบค่าที ($t - test$)

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้าราชการบ้านนาญเพศชายและข้าราชการบ้านนาญเพศหญิงต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลางและต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี และข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมีความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง และต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่ามีความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมอยู่ใน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 5 และต่ำกว่า และข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 6 ขึ้นไปมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ และมีความต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ข้าราชการบ้านนาญเพศชายและข้าราชการบ้านนาญเพศหญิงมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และต้องการให้ความรู้ด้านสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี และข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และต้องการให้ความรู้ด้านสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่ามีความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีความต้องการให้ความรู้ด้านสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 5 และต่ำกว่า และข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 6 ขึ้นไปมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีความต้องการให้ความรู้ด้านสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบ้านนาญ จากการวิเคราะห์ความต้องการพบว่ามีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1.1 ข้าราชการบ้านนาญจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิ และระดับ มีความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจยังมีความจำเป็นสำหรับข้าราชการบ้านนาญ แม้ข้าราชการบ้านนาญจะมีรายได้ประจำจากเงินบ้านนาญและรายจ่ายโดยทั่วไปจะลดลงกล่าวคือ ภารกิจความรับผิดชอบก่อ

ครอบครัวลดลง บุตรสำเร็จการศึกษาจนมีงานทำและสามารถช่วยตัวเองได้ แต่ข้าราชการบ้านนาญยังมีความจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อการดำรงชีวิตและดูแลสุขภาพของตนเอง ปัจจุบันภาวะเงินเพื่อให้อ่านาญการซื้อลดลงและค่าครองชีพสูงขึ้นมีผลทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย

— ในทำนองเดียวกับแนวคิดของ สุกใจ น้ำพุท (สุกใจ น้ำพุท 2524 : 26) ที่ว่า ภาวะความเปลี่ยนแปลงเมื่อเกษียณอายุนั้น รายได้หลักที่เคยได้จากการทำงานขาดไป รายได้ที่มีอยู่บ้างก็ได้จากเงินออมที่สะสมไว้ คอกกตอันเกิดจากหุ้นหรือทรัพย์สินต่าง ๆ เงินจากกรมธรรม์ประกันชีวิตหรือรายได้จากการทำงานอดิเรกเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างไรก็ตามรายได้ออมลดลงจากช่วงที่เคยทำงาน และสอดคล้องกับการศึกษาของ นิสา ชูโต (นิสา ชูโต 2525 : 3 - 56) พบว่าปัญหาที่ผู้สูงอายุประสบมากที่สุดคือปัญหาทำนเศรษฐกิจ และคล้ายคลึงกับแนวคิดของ เกษม คันทีผลาชีวะ และกฤษยา คันทีผลาชีวะ (เกษม คันทีผลาชีวะ และกฤษยา คันทีผลาชีวะ 2528 : 23 - 24) ที่ว่าผู้สูงอายุมักมีปัญหาการขาดรายได้เนื่องจากเกษียณอายุ ทั้งนี้ข้าราชการบ้านนาญจึงมีความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจ

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้าราชการบ้านนาญต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการบ้านนาญมีปัญหาทำนเศรษฐกิจ จึงต้องการได้รับความรู้ คำแนะนำเกี่ยวกับสิทธิ ผลประโยชน์และสวัสดิการต่าง ๆ ที่ข้าราชการบ้านนาญควรจะได้รับ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าช่วยเหลือบุตร เงินช่วยฌานนกิจศพ เป็นต้น และความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลางคือ แนวทางทำให้เงินรายได้เกิดกอกผล ข่าวสารเกี่ยวกับวิชาอาชีพ งานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้ และการเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค ทั้งนี้อาจเนื่องจากข้าราชการบ้านนาญยังเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความทันสมัยอยู่สูง

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวรรณี พลัมพลาทอง (สุวรรณี พลัมพลาทอง 2522 : 165) พบว่าคนชราในกรุงเทพมหานคร เป็นคนทันสมัยในด้านการรับข่าวสาร มีความสนใจในเหตุการณ์ปัจจุบัน การยอมรับความคิดใหม่ ๆ มีการวางแผนชีวิตล่วงหน้า และคล้ายคลึงกับการศึกษาของ พิรสิทธิ์ คำานวณศิลป์ และคนอื่น ๆ (พิรสิทธิ์ คำานวณศิลป์ และคนอื่น ๆ 2523 : 167) พบว่าคนชราส่วนใหญ่มีลักษณะของความทันสมัยอยู่สูง

ความต้องการ ได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับแนวทางทำให้เงินรายได้เกิดผลตอบแทน เพราะข้าราชการบำนาญอาจจะต้องการ ได้รับความรู้เพื่อการตัดสินใจในการนำเงินไปลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ เนื่องจากบุคคลเมื่อมีอายุมากจะคำนึงถึงการลงทุนที่มีสภาพคล่องตัวค่อนข้างสูง มีความมั่นคงดีเพื่อมีเงินไว้ใช้ในยามจำเป็นมากกว่าจะไปลงทุนในการเก็งกำไรเพื่อหวังผลตอบแทนสูง เช่น การฝากธนาคาร การซื้อพันธบัตร การซื้อหุ้น หรือการลงทุนซื้อที่ดิน และ เงินทุนเหล่านี้จะให้ผลประโยชน์ในรูปแบบของดอกเบี้ยเงินปันผล หรือค่าเช่า

ความต้องการ ได้รับความรู้เกี่ยวกับข่าวสาร เกี่ยวกับวิชาชีพ ก็เพื่อเป็นผู้ที่ทันสมัยมีความรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ ต้องการ ได้รับความรู้เกี่ยวกับงานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้ เพราะข้าราชการบำนาญย่อมมีเวลาว่างพอที่จะใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ บางท่านรู้จักใช้เวลาว่างในการทำงานอดิเรกที่ขบยอมทำให้งานอดิเรกที่ทํานั้นเกิดผลดีและจำหน่ายเป็นรายได้ที่น่าพอใจ และความต้องการ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค เพราะในชีวิตประจำวันข้าราชการบำนาญยังจะคงซื้อเครื่องอุปโภคไว้ใช้เอง หรือใช้ในครอบครัวจึงมีความต้องการ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค เพื่อประกอบการตัดสินใจ

ซึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษาของ พิรสิทธิ์ คำานวณศิลป์ และคนอื่น ๆ (พิรสิทธิ์ คำานวณศิลป์ และคนอื่น ๆ 2523 : 134) พบว่าการเปิดโอกาสให้คนชราามีบทบาทในการตัดสินใจหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การเลือกซื้อของหรือทรัพย์สินที่มีราคาแพงจะทำให้คนชรา มีความภาคภูมิใจและมองตนเองในทางที่ทรงไว้ซึ่งคุณค่า

ข้าราชการบ้านนาญต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับแหล่งเงินทุน
ในระดับน้อย ทั้งนี้เพราะไม่ต้องการที่จะมีหนี้สินทั้งไม่มีความจำเป็นจะต้องกู้ยืมเงิน
จึงมีความต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับแหล่งเงินทุนในระดับน้อย

1.2 ข้าราชการบ้านนาญจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิ และระดับ มีความต้องการ
ให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากข้าราชการ
บ้านนาญยังต้องการมีบทบาทในด้านการเศรษฐกิจ ต้องการแสวงงออกถึงคุณค่าที่แท้จริงของคน
ต้องการทำประโยชน์ให้กับสังคมตามความรู้ ความสามารถที่ตนถนัด ซึ่งสอดคล้องกับ
แนวความคิดของ ฟิรลิตซ์ คานวณศิลป์ และคนอื่น ๆ (ฟิรลิตซ์ คานวณศิลป์ และ
คนอื่น ๆ 2523 : 146 - 155) ที่ว่า ชีวิตของคนจะมีค่าหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การแสวงงออก
ถึงคุณค่าที่แท้จริงโดยการทำงานหรือหาอะไรทำ ผู้ที่ได้ทำงานหรือสามารถหาอะไรทำย่อม
มีภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองคิดว่าผู้ที่ไม่ม้งานทำหรือไม่ทำงานเลย ดังนั้นคนชราส่วนใหญ่จะ
ไม่ยอมอยู่เฉย ๆ และจะทำกิจการอยู่เฉย ๆ หรือมักจะมองการอยู่เฉย ๆ ไม่ในรูปของ
ความเกียจคร้าน ถ้าหากคนชรา มีสุขภาพสมบูรณ์หรือแข็งแรงพอที่จะทำอะไรแล้วคนชรา
จะต้องหาอะไรทำทันที การไม่มีอะไรทำจึงถูกออกจะเป็นปัญหาอย่างหนึ่งของคนชรา

ข้าราชการบ้านนาญต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจในระดับปานกลางเกี่ยวกับ
เรื่องถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่ถนัดแก่ผู้อื่น ให้ความแนะนำในการเลือกประกอบอาชีพ
และวางแผนจัดหาทุนเพื่อการศึกษา ทั้งนี้เพราะข้าราชการบ้านนาญกระทรวงศึกษาธิการ
ส่วนใหญ่เป็นครู อาจารย์ ซึ่งทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพมาตลอดชีวิตการทำงาน
จึงมีความรู้ ความถนัด มีประสบการณ์ และเห็นความสำคัญของการศึกษา เมื่อเกษียณอายุ
ไปแล้วก็ยังมีความต้องการทำงานที่ตนถนัดให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ มานะ รัตนโกเศศ (มานะ รัตนโกเศศ 2529 :
e) ที่ว่าข้าราชการเกษียณอายุออกไปเป็นกลุ่มบุคคลที่ผ่านประสบการณ์ของชีวิตและการทำงาน
มานาน เมื่ออำลาชีวิตราชการไป ความรู้ ความคิด สติปัญญา คุณธรรมความดี
หาเสื่อมถอยไปก็วยไม่ ตรงข้ามกลับจะเพิ่มพูนมากยิ่งขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการซึ่งส่วนใหญ่ล้วนเป็นครูบาอาจารย์เป็นที่เคารพของศิษย์และประชาชนทั่วไป กล่าวได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่เปี่ยมไปด้วยคุณธรรมของชาติ และสอดคล้องกับแนวคิดของ มาร์ท บุนนาค (มาร์ท บุนนาค 2529 : 5) ที่กล่าวว่าข้าราชการแม้เกษียณอายุไปแล้วก็ตามแต่สติปัญญา ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้สร้างสมไว้ตลอดระยะเวลาที่รับราชการจึงควรใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติต่อไป เสมือนกับว่าท่านยังรับราชการอยู่

1.3 ข้าราชการบ้านนาญจำแนกตามอายุ วุฒิ และระดับ มีความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสุขภาพมีความสำคัญต่อทุกคน บุคคลที่อายุมากขึ้นมีหน้าที่มัก เกิดขึ้นคือสุขภาพทรุดโทรม โดยเฉพาะผู้สูงอายุมีโอกาสที่จะได้รับโรคร้ายไข้เจ็บได้ง่าย ซึ่งโดยปกติร่างกายจะมีลักษณะไม่เจริญเติบโตแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุรกุล เจนอบรม (สุรกุล เจนอบรม 2529 : 5) ซึ่งมีแนวคิดว่าการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของผู้สูงอายุที่สำคัญคืออวัยวะและระบบการทำงานต่าง ๆ ของร่างกายจะเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพความเสื่อม ทำให้ผู้สูงอายุอาจมีโรคประจำตัวหรือเป็นโรคที่รักษาให้หายได้ช้า โรคต่าง ๆ ก่อให้เกิดการไร้สมรรถภาพ ขาดความสามารถก่อให้เกิดปัญหาตามมา

และสอดคล้องกับการศึกษาของ นิสา ชูโต (นิสา ชูโต 2525 : 3 - 35) พบว่าปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายเป็นปัญหาที่ผู้สูงอายุต้องเผชิญทุกคน ดังนั้นข้าราชการบ้านนาญจึงต้องการ ได้รับความรู้ด้านสุขภาพเพื่อสามารถนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งผลของปฏิบัติอย่างเหมาะสมนี้จะทำให้ข้าราชการบ้านนาญดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข และสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้อีกนานเท่านาน ในทำนองกับแนวคิดของ ศรีเรือน แก้วกังวาล (ศรีเรือน แก้วกังวาล 2516 : 127) ที่กล่าวว่า การเอาใจใส่ดูแลสุขภาพทางกายนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกที่จะทำให้มีสุขภาพดีอย่างมีความสุข

และยังสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, 1970 : 37) ที่ว่า ความต้องการของคนทางกายเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอด เมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตได้รับการสนองตอบแล้วมนุษย์จะมีความต้องการ

ระดับสูงถัดไป และในทำนองเดียวกันกับแนวความคิดของโนลส์ (Knowles. 1972 : 80 - 88) และคัมส์ (Coombs. 1974 : 15) ที่กล่าวว่า ความต้องการ ในด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แก่ความต้องการทางกายภาพ ความต้องการเจริญเติบโต ความต้องการความปลอดภัย ดังนั้นข้าราชการบ้านนาจึงต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพ

ข้าราชการบ้านนามีความต้องการ ได้รับความรู้ในระดับมากเกี่ยวกับการป้องกัน รักษาโรคภัยไข้เจ็บ วิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้นและโภชนาการที่เหมาะสม ทั้งนี้อาจจะ เป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงของควมมีอายุมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ ดังนั้น จึงจำเป็นที่ข้าราชการบ้านนาต้องการ ได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของตนเอง เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพตามอายุ

ในทำนองเดียวกันกับแนวความคิดของ ชีระ รามสูต (ชีระ รามสูต 2516 : 71 - 72) กล่าวถึงปัญหา วัยชรา คือ สุขภาพเสื่อม อ่อนแอ มีโรคภัยไข้เจ็บ และความพิการมากขึ้น ปัญหาสุขภาพอนามัยของคนชราบอกได้ยากกว่า เมื่อไรจะถือว่า คนชรา มีสุขภาพที่ ปกติ หรือเจ็บป่วย เพราะคนชราเองย่อมมีแก่ความเสื่อมโทรมของ ร่างกายและอวัยวะต่าง ๆ รวมทั้งความพิการต่าง ๆ ที่จะตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในแง่ของการฟื้นฟูสภาพ คนชราจะต้องเรียนรู้ว่า จะดำรงชีวิตได้ที่ดีที่สุด อย่างไร จากร่างกายและสุขภาพที่ชราและเสื่อมโทรมที่เหลืออยู่แก่ชีวิตนั้นปลายของตนเอง คนชราจะต้องยอมรับว่า การแก่ชราลงไป เป็นกระบวนการที่จะต้องมียุ่เรื่อย ๆ ความวิตกกังวลเกี่ยวกับสุขภาพ ดังนั้นคนชราจึงต้องเรียนรู้และรู้จักรักษาสุขภาพของตนเองให้มากที่สุด

คล้ายคลึงกับแนวคิดของ บรรลุ ศิริพานิช (บรรลุ ศิริพานิช 2529 : 68) ที่ว่าวิธีที่ดีที่สุดเกี่ยวกับสุขภาพผู้สูงอายุคือสอนผู้สูงอายุให้รู้จักการป้องกัน รู้จักรักษาเอง ซึ่งคล้ายกับแนวคิดของคณะอนุกรรมการการศึกษาวิจัยและวางแผนระยะยาวเกี่ยวกับ ผู้สูงอายุแห่งชาติ (คณะอนุกรรมการการศึกษาวิจัยและวางแผนระยะยาวเกี่ยวกับ ผู้สูงอายุแห่งชาติ 2525 : 32) ที่ว่าผู้สูงอายุควรได้รับข่าวสารข้อมูล รวมถึงคำแนะนำ

วิธีการป้องกันและรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง การที่ข้าราชการบ้านาญต้องการ ได้รับความรู้เกี่ยวกับโภชนาการที่เหมาะสมนั้นอาจเนื่องจากอาหาร เป็นปัจจัยสี่ของ ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในการดำรงชีวิต การรับประทานอาหารที่ถูกต้อง เท่านั้นจึงจะเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย การทานอาหารที่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ จึงเป็นสิ่งที่ดีและทำให้สุขภาพแข็งแรง

และยังสอดคล้องกับแนวความคิดของ เกษม คันทีผลาชีวะ และกุลยา คันทีผลาชีวะ (เกษม คันทีผลาชีวะ และกุลยา คันทีผลาชีวะ 2528 : 34) ว่าผู้สูงอายุมีความต้องการสารอาหารเพื่อสุขภาพเช่นเดียวกับคนวัยอื่น ๆ แต่การ เปลี่ยนแปลงตามวัยเป็นเหตุให้ร่างกายได้รับสารอาหารไม่สมบูรณ์ การรักษาภาวะ โภชนาการให้สอดคล้องกับความต้องการของร่างกายจึงเป็น สิ่งจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ ส่วนต้องการ ได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ การพักผ่อนนันทนาการ โรคภัยไข้เจ็บในวัยสูงอายุ และการฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ นั้นเพราะสมุนไพรมีอิทธิพลต่อประชาชนในลักษณะต่าง ๆ ผู้สูงอายุจึงมีความต้องการ ได้รับความรู้ เพื่อศึกษาว่าสมุนไพรใดจะเป็นยาช่วยรักษาโรคภัยไข้เจ็บได้ การพักผ่อน นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุมียหลายวิธี ผู้สูงอายุต้องการ ได้รับความรู้ เพื่อนำมาปฏิบัติ ได้ตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล

การที่ข้าราชการบ้านาญต้องการ ได้รับความรู้ เรื่องโรคภัยไข้เจ็บในวัยสูงอายุ อาจเป็นเพราะจะได้สังเกตตนเองและ เป็นการป้องกันไม่ให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บขึ้น ส่วนต้องการ ได้รับความรู้ เกี่ยวกับการฝึกสมาธิเพื่อทำจิตใจให้สงบนั้น เป็นเพราะ ความสุขของผู้สูงอายุมีทางเลือกอยู่สองทาง คือ เข้าไปในทางโลก และอีกทางหนึ่ง มุ่งสู่ทางธรรมซึ่งในทางธรรมในข้าราชการบ้านาญต้องการฝึกสมาธิเพื่อทำจิตใจให้สงบ

1.4 ข้าราชการบ้านาญจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิ และระดับ มีความต้องการ ให้ความรู้ด้านสุขภาพในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากข้าราชการบ้านาญยังมีความต้องการ ทำคนให้เป็นประโยชน์แก่สังคม ต้องการถ่ายทอดความรู้ในสิ่งที่ตนเองมีความรู้

มีประสบการณ์ให้แก่ผู้สนใจ ความรู้ที่ข้าราชการบ้านาญต้องการให้ค่านุภาพ
 ในระดับปานกลาง คือ การป้องกันรักษาสุขภาพ การพักผ่อนนันทนาการ
 โภชนาการที่เหมาะสม ซึ่งเป็นความรู้ที่ค่านุภาพที่ข้าราชการบ้านาญต้องการ ได้รับ
 เมื่อข้าราชการบ้านาญได้รับความรู้แล้ว ต้องการจะถ่ายทอดประสบการณ์ และ
 ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจต่อไป

1.5 ข้าราชการบ้านาญจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิ และระดับ มีความ
 ต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการ
 บ้านาญยังต้องการมีบทบาทในสังคมจึงต้องการเรียนรู้หาประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อ
 สนองความปรารถนาทางสังคม ไม่ถูกละทิ้งจากความรู้ทันโลก ทันเหตุการณ์
 ทันบุคคลที่อายุน้อยกว่า ความต้องการได้รับความรู้ในระดับมากคือ หลักธรรมคำสอน
 ทางศาสนา ทั้งนี้เพราะคนในวัยสูงอายุจะหันเข้าหาศาสนามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ
 การศึกษาของ นิสา ชูโต (นิสา ชูโต 2525 : 3 - 30) พบว่ากิจกรรมที่คนชรา
 ล้วนมากร่วมทำมากและบ่อยที่สุดได้แก่กิจกรรมทางศาสนา เหตุผลที่เข้าร่วมเพราะ
 ความเชื่อและความศรัทธาต่อศาสนา ซึ่งเมื่อเข้าร่วมแล้วทำให้จิตใจสงบสุข

ในทำนองเดียวกับแนวคิดของ สุภัททา ปิณฑะแพทย์ (สุภัททา ปิณฑะแพทย์
 2527 : 237) ที่กล่าวว่า ศาสนาเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ทำให้บุคคลได้ศึกษา
 หลักธรรมและความเป็นจริงของชีวิตที่ว่า เกิด แก่ เจ็บ ตาย นั้นเป็นเรื่องธรรมชาติ
 นอกจากนั้นศาสนายังเป็นที่พึ่งและชี้แนวทางว่าคนตายแล้วจะไปที่ใด ซึ่งทำให้ไม่เกิด
 ความกังวลกับความตายมากเกินไป

ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของกรมการศึกษานอกโรงเรียน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2527 : 5) จึงจัดทำแผนปฏิบัติการระยะยาวด้านการศึกษาวัฒนธรรม และกิจกรรมเพื่อผู้สูงอายุ โดยการส่งเสริมความมั่นคงทางใจแก่ผู้สูงอายุ เพราะ
 วัยสูงอายุเป็นวัยที่มีโอกาสในการทำงานลดลง ผู้สูงอายุจึงเริ่มเกิดความไม่แน่ใจใน

ตนเองว่ายังได้รับการยอมรับนับถือจากสังคมหรือคนรุ่นหลัง ๆ เหมือนเดิมหรือไม่ กิจกรรมที่กรมการศึกษาออกโรงเรียนจะได้จัดขึ้นคือส่งเสริมให้มีข่าวสารข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุโดยเฉพาะองค์การศาสนาควรมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ธรรมะ เพื่อส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ

ส่วนความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมในระดัปลานกลางคือ หัตถศึกษา เพื่อศึกษาหาความรู้ ข่าวสารทางการศึกษา ภูมิพจนเกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ เป็นเพราะข้าราชการบ้านนาวยังเป็นผู้มีความกระตือรือร้นสนใจในความรู้ที่จะนำมาใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน ต้องการได้รับข่าวสารที่มีประโยชน์อยู่เสมอ และต้องการศึกษาหาความรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจ

1.6 ข้าราชการบ้านนาญจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิ และระดับ มีความต้องการให้ความรู้ด้านสังคมในระดัปลานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการบ้านนาญ มองตนเองว่ายังมีคุณค่าสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พิริสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และคนอื่น ๆ (พิริสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และคนอื่น ๆ 2523 : 169) พบว่าในก้านภาพพจน์เกี่ยวกับตนเอง คนเรามีความเชื่อมั่นในตนเอง และเห็นว่าตนเองยังมีประโยชน์ต่อครอบครัวและสังคม

ความต้องการให้ความรู้ด้านสังคมในระดัปลานกลาง ได้แก่ ให้ความรู้ด้าน ศิลปวัฒนธรรม ถ้วยหอกประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจ ถ้วยหอกวิชาความรู้ ที่ถนัดแก่ผู้สนใจ ทั้งนี้เพราะความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมนั้นข้าราชการเป็นผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ ดังนั้นข้าราชการบ้านนาญจึงเป็นทรัพยากรล้ำค่าทางศิลปวัฒนธรรม คล้ายคลึงกับแนวความคิดของ สมคิด โชติกวณิชย์ และคาวลดา พลอยมุกดา (สมคิด โชติกวณิชย์ และคาวลดา พลอยมุกดา 2529 : 61 - 68) ที่ว่า ผู้สูงอายุคือผู้สั่งสมประสบการณ์มาตลอดชั่วอายุ ผู้สูงอายุจึงมีส่วนมากในการจะเป็น ผู้สืบทอดวัฒนธรรมของชาติที่กำลังจะสูญหายไป

วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่สะสมมาช้านาน เป็นที่น่ายินดีที่ข้าราชการบ้านนาญ มีความต้องการถ่ายทอดคิดปวัฒนธรรม ถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตแก่ ผู้สนใจ และถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ตนถนัดแก่ผู้สนใจ และสอดคล้องกับแนวคิดของ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (กรมการศึกษานอกโรงเรียน 2531 : 5) ที่ได้ จัดทำแผนปฏิบัติการระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ โดยกรมการศึกษานอกโรงเรียนจะได้จัด กิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีความรู้ ความสามารถในการคิดปวัฒนธรรม ได้มีโอกาสส่งวนรักษาหะนูบ่ารุงและเผยแพร่ทั้งทางเอกสารและสื่อมวลชนทุกประเภท เพื่อให้เป็นมรดกสืบต่อกันรุ่นหลังและเพื่อสร้างไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของไทย และจะช่วย สร้างเสริมความภาคภูมิใจและการตระหนักในคุณค่าของตนเองให้เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ต้องการให้ความรู้ด้านสังคมในระดับน้อยได้แก่ ทำงานในห้องสมุดเป็นบางเวลา ทั้งนี้เนื่องจากข้าราชการบ้านนาญอาจจะเห็นว่าการทำงานในห้องสมุด เป็นงานที่หนัก เกินไปสำหรับผู้สูงอายุจึงมีความต้องการที่จะทำงานในห้องสมุดเป็นบางเวลาในระดับ น้อย

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนด้านเศรษฐกิจ
ด้านสุขภาพ และด้านสังคมของข้าราชการบ้านนาญ จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความต้องการมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

2.1 ข้าราชการบ้านนาญที่มี เพศ วุฒิ และระดับแตกต่างกันมีความต้องการ ได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะข้าราชการบ้านนาญกระทรวงศึกษาธิการ มีสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจอยู่ใน ระดับเดียวกัน และการที่เกษียณอายุอาจทำให้มีปัญหาด้านเศรษฐกิจเนื่องจากรายได้ ประจำลดลงจึงทำให้ต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ สุทธิใจ น้ำยุค (สุทธิใจ น้ำยุค 2524 : 26 - 28) ที่ว่า รายได้และ การใช้จ่ายเมื่อบุคคลต้องปลดเกษียณอายุ รายได้หลักที่เคยได้รับจากการทำงานจะตกไป

รายได้ที่มีอยู่บ้างได้จากเงินออมที่สะสมไว้ คอกดถอนเงินจากหุ้นหรือทรัพย์สินต่าง ๆ ที่มีอยู่จากเงินบำนาญ เงินจากกรมธรรม์ประกันชีวิต หรือรายได้จากการทำงาน อคติแรกเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างไรก็ตามรายได้ที่ได้รับย่อมลดลงจากช่วงที่เคยทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศรีทัตติม พานิชพันธ์ (ศรีทัตติม พานิชพันธ์ 2525 : 30) กล่าวว่าผู้สูงอายุอาจมีปัญหารายการขาดรายได้ประจำเมื่อเกษียณอายุ และในทำนองเกี่ยวกับการศึกษาของ นิสา ชูโต (นิสา ชูโต 2525 : 3 - 58) พบว่าผู้สูงอายุประสบกับปัญหาความเครียดมากที่สุด

เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่าข้าราชการบำนาญเพศชายต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับข่าวสารทางวิชาชีพมากกว่าข้าราชการบำนาญเพศหญิง ซึ่งคล้ายกับการศึกษาของ สุวรรณี พลัมพลาทอง (สุวรรณี พลัมพลาทอง 2522 : 165 - 170) และพีรสิทธิ์ คำนวนศิลา และคนอื่น ๆ (พีรสิทธิ์ คำนวนศิลา และคนอื่น ๆ 2523 : 80) ที่พบว่าเพศชายมีแนวโน้มในการรับข่าวสารมากกว่าเพศหญิง และข้าราชการบำนาญที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการที่ผู้สูงอายุ มีสิทธิจะได้รับมากกว่าผู้ที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องจากข้าราชการบำนาญ เมื่อออกจากราชการแล้วรายได้ที่เคยได้รับลดลงโดยเฉพาะผู้ที่มีเงินเก็บน้อย เมื่อเกษียณอายุ รายได้ที่เคยได้รับจะลดลงไปจากเดิม ส่วนใหญ่ผู้มีวุฒิน้อยมักจะมีรายได้น้อยกว่า ทำให้ต้องการความรู้เกี่ยวกับสวัสดิการที่ผู้สูงอายุ มีสิทธิจะได้รับมากกว่าผู้ที่มีวุฒิสอง

และคล้ายกับแนวคิดของ ชีระ รามสูท (ชีระ รามสูท 2516 : 67 - 67) ที่ว่างานเป็นปัจจัยสำคัญทั้งในการหารายได้เพื่อดำรงชีพและเป็นศูนย์กลางของบทบาทและความสัมพันธ์ทางสังคม การเกษียณอายุจึงก่อให้เกิดปัญหาทั้งด้านรายได้ การสูญเสียตำแหน่งสิทธิพิเศษต่าง ๆ ที่เคยได้รับ ดังนั้นข้าราชการบำนาญจึงต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุจะได้รับ ดังนั้นข้าราชการบำนาญที่มีวุฒิต่ำกว่าจึงมีความต้องการได้รับความรู้มากกว่าข้าราชการบำนาญที่มีวุฒิสอง

ข้าราชการบ้านานูที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี และข้าราชการบ้านานูที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมีความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ข้าราชการบ้านานูที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี มีความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจมากกว่าข้าราชการบ้านานูที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป โดยเฉพาะความต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องแนวทางทำให้เงินรายได้เกิดผลตอบแทน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากข้าราชการบ้านานูที่มีอายุน้อยยังต้องการนำเงินไปลงทุนเพื่อให้เกิดผลตอบแทน จึงต้องการได้รับความรู้เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจ

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ฟิริลิตซ์ คำนวณศิลป์ และคนอื่น ๆ (ฟิริลิตซ์ คำนวณศิลป์ และคนอื่น ๆ 2523 : 84) พบว่า คนชราที่มีอายุ 60 - 65 ปี มีแนวโน้มเป็นผู้ที่มีการวางแผนล่วงหน้าสูงสุด รองลงมาคือผู้ที่มีอายุระหว่าง 66 - 71 ปี ผู้ที่มีแนวโน้มในการวางแผนล่วงหน้าต่ำสุด คือผู้ที่มีอายุระหว่าง 77 - 80 ปี

2.2 ข้าราชการบ้านานูที่มี เพศ ชาย วุฒิ และระดับแตกต่างกันมีความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจแตกต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการบ้านานูกระทรวงศึกษาธิการจะมีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ทางด้านเศรษฐกิจไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาพบข้อพบว่าข้าราชการบ้านานูเพศชายต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับบรรณาคำหาทุนเพื่อการศึกษา ต้องการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่ถนัด และต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับงานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้มากกว่าข้าราชการบ้านานูเพศหญิง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการบ้านานูเพศชายเห็นว่าการให้ความรู้ในเรื่องดังกล่าวคนมีความถนัดจึงต้องการให้ความรู้มากกว่า

ข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่ามีความต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับการรณรงค์หาทุนเพื่อการศึกษาและถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่ตนถนัดแก่ผู้สนใจมากกว่าผู้ที่มียุติต่ำกว่า ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่ามองตนเองว่ายังมีคุณค่าและมีความเชื่อมั่นในตัวเองมากกว่าผู้มียุติต่ำกว่าปริญญาตรี จึงต้องการทำประโยชน์ในกับสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่ตนเห็นว่ามีประโยชน์ต่อส่วนรวมและเป็นเรื่องที่ตนเองถนัดและมีประสบการณ์ด้วยแล้ว ยิ่งทำให้ข้าราชการบ้านนาญมีความต้องการให้ความรู้มากกว่าผู้ที่มีวุติน้อย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวรรณี พลับพลาทอง (สุวรรณี พลับพลาทอง 2522 : 168) พบว่าคนชราที่มีการศึกษาสูงมองตนเองว่ามีคุณค่ามากกว่าคนชราที่มีการศึกษาต่ำ จึงทำให้ข้าราชการบ้านนาญที่มีวุติสูงกว่าต้องการให้ความรู้ในเรื่องที่ตนถนัด มีประสบการณ์ มีทักษะ มากกว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีวุติต่ำกว่า

2.3 ข้าราชการบ้านนาญเพศชายและข้าราชการบ้านนาญเพศหญิงมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือข้าราชการบ้านนาญเพศหญิงมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพมากกว่าข้าราชการบ้านนาญเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการบ้านนาญเพศหญิงมีปัญหาทางด้านสุขภาพมากกว่าข้าราชการบ้านนาญเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นิตา ชูโต (นิตา ชูโต 2525 : 3 - 60) พบว่าเพศหญิงมีแนวโน้มของการมีปัญหาสุขภาพมากกว่าเพศชาย ซึ่งข้าราชการบ้านนาญเพศหญิงต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับอุบัติเหตุในวัยสูงอายุ โภชนาการที่เหมาะสม โรคภัยไข้เจ็บในวัยสูงอายุ และวิธีการตรวจสุขภาพเบื้องต้น มากกว่าข้าราชการบ้านนาญเพศชาย ทั้งนี้เพราะเพศหญิงและเพศชายมีสมรรถภาพทางด้านร่างกายแตกต่างกัน จึงมีความสนใจแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุภัททา ปิณฑะแพทย์ (สุภัททา ปิณฑะแพทย์ 2527 : 236) ที่กล่าวว่าลักษณะความสนใจของบุคคลจะมีความแตกต่างกันออกไปตามความสามารถของร่างกายที่ยังคงอยู่ เพศชายและเพศหญิงมีความสนใจที่แตกต่างกันไปด้วย

ดังนั้นข้าราชการบ้านนาแพศหึงจึงต้องการ ได้รับความรู้ด้านสุขภาพมากกว่าข้าราชการบ้านนาแพศชาย

ข้าราชการบ้านนาแพศที่มี อายุ วุฒิ และระดับ แยกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ได้รับความรู้ด้านสุขภาพโดยส่วนรวมแยกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากความต้องการด้านสุขภาพเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ดังนั้นมนุษย์จึงต้องการ ได้รับความรู้ เพื่อสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยสูงอายุ สุขภาพ ร่างกายย่อมทรุดโทรม เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย จึงต้องการ ได้รับความรู้ด้านสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, 1970 : 37) ที่กล่าวว่า ความต้องการของคนทางด้านร่างกายเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตเพื่อความอยู่รอด เมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตได้รับการตอบสนองแล้วมนุษย์ก็จะมี ความต้องการระดับสูงต่อไป

คล้ายคลึงกับแนวความคิดของโนลส์ (Knowles, 1972 : 60 - 68) และคูนส์ (Coombs, 1974 : 15) ที่กล่าวว่าความต้องการในการศึกษาด้านพื้นฐานได้แก่ความต้องการทางด้านสุขภาพ ความต้องการเจริญเติบโต ความต้องการ ความปลอดภัย ดังนั้นข้าราชการบ้านนาแพศที่มี อายุ วุฒิ และระดับต่างกัน ต้องการ ได้รับความรู้ด้านสุขภาพไม่แตกต่างกัน เพราะเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่ทุกคนต้องการ ได้รับ ในทำนองเดียวกันกับการศึกษาของ เสาวนีย์ กานท์เกษารักษ์ (เสาวนีย์ กานท์เกษารักษ์ 2524 : 83) พบว่าความต้องการด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ 60 - 75 ปี และ 75 ปีขึ้นไปไม่แตกต่างกัน และผู้สูงอายุที่มีการศึกษากว่า อุดมศึกษาและอุดมศึกษาขึ้นไปมีความต้องการด้านสุขภาพไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าข้าราชการบ้านนาแพศที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่า มีความต้องการ ได้รับความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับเรื่องอุบัติเหตุในวัยสูงอายุมากกว่า ข้าราชการบ้านนาแพศที่มีวุฒต่ำกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้เนื่องจากผู้มีวุฒิสองกว่ามองตนเองว่า มีคุณค่า ต้องการมีบทบาทในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวรรณี พลัมพลาทอง

(สุวรรณี พลับพลาทอง 2522 : 144 - 145) และการศึกษาของ ฟิริสท์
 คำว่าความคิด และคนอื่น ๆ (ฟิริสท์ คำว่าความคิด และคนอื่น ๆ 2523 : 14)
 พบว่าคนชรามองว่าตนเองมีคุณค่า โดยเฉพาะผู้มีการศึกษาสูงจะมองตนเองว่ามีคุณค่า
 ก่อสังคมกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาน้อยกว่า ดังนั้นข้าราชการบ้านนาที่มีวุฒิปริญญาตรี
 และสูงกว่า เห็นความสำคัญของอุบัติเหตุเพราะถ้าได้รับอุบัติเหตุแล้วจะไม่สามารถช่วยเหลือ
 ตนเองได้และไม่สามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้

ข้าราชการบ้านนาที่มีระดับ 6 ขึ้นไปต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับการพักผ่อน
 นันทนาการ และอุบัติเหตุในวัยสูงอายุมากกว่าข้าราชการบ้านนาที่มีระดับ 5 และต่ำกว่า
 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการบ้านนาที่มีระดับ 6 ขึ้นไปมองตนเองว่ามีคุณค่า และต้องการ
 มีส่วนร่วมในสังคมมากกว่าเช่นเดียวกับผู้ที่วุฒิสูง จึงเห็นว่าการพักผ่อนนันทนาการและ
 อุบัติเหตุ มีความสำคัญต่อสุขภาพในวัยสูงอายุ เพราะถ้าร่างกายได้พักผ่อน และระวัง
 เรื่องอุบัติเหตุแล้วทำให้สามารถมีสุขภาพดี ทำประโยชน์ให้ส่วนรวมได้ต่อไปได้อีกนาน

2.4 ข้าราชการบ้านนาที่มีเพศ อายุ และระดับแตกต่างกันมีความต้องการให้
 ความรู้ด้านสุขภาพโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไรมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ
 ข้าราชการบ้านนามีความรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพเท่า ๆ กัน ทั้งนี้ความต้องการให้ความรู้
 ด้านสุขภาพโดยส่วนรวมจึงไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่าข้าราชการบ้านนา
 เพศหญิงต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการที่เหมาะสมมากกว่าข้าราชการบ้านนาเพศชาย
 เพราะโดยปกติเพศหญิงจะให้ความสนใจและมีหน้าที่ในการดูแล เรื่องอาหารของสมาชิกใน
 ครอบครัวอยู่แล้วทำให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์เกี่ยวกับโภชนาการมากกว่าเพศชาย
 จึงต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับโภชนาการ

ข้าราชการบ้านนาที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปีต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการออกกำลังกาย
 มากกว่าผู้ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องจากข้าราชการบ้านนามีอายุน้อยกว่า
 มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์เกี่ยวกับการออกกำลังกายมากกว่าเพราะได้ปฏิบัติงานมาตั้งแต่
 ยังอยู่ในวัยหนุ่มสาว และเห็นว่าการออกกำลังกายช่วยให้ร่างกายแข็งแรง จึงมีความ
 ต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีออกกำลังกาย

ข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี และข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรี และสูงกว่ามีความต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีมีความต้องการให้ความรู้ด้านสุขภาพเกี่ยวกับสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ และการป้องกันรักษาสุขภาพ มากกว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิสองกว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความรู้ในเรื่องสุขภาพนั้นไม่จำเป็นว่าผู้ที่มีวุฒิสองกว่าจะมีความรู้ด้านสุขภาพมากกว่าผู้ที่มีวุฒิต่ำกว่า เนื่องจากความรู้เกี่ยวกับสุขภาพเป็นความรู้พื้นฐานที่ทุกคนสามารถจะศึกษาหาความรู้ได้ถ้าเห็นว่ามีประโยชน์ โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับเรื่องสมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบและการป้องกันรักษาสุขภาพ จึงทำให้ข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีต้องการเผยแพร่ความรู้ในเรื่องดังกล่าวแก่ผู้สนใจ

2.5 ข้าราชการบ้านนาญที่มี เพศ อายุ วุฒิ และระดับแตกต่างกันมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมโดยลวนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากข้าราชการบ้านนาญกระทรวงศึกษาธิการส่วนใหญ่เป็นข้าราชการครู ซึ่งคุณลักษณะของครูที่ดีจะต้องศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ในทำนองเดียวกับแนวคิดของ เทพ การะเกด (เทพ การะเกด 2505 : 23 - 24) กล่าวว่างานครูเป็นงานที่มีลักษณะแตกต่างจากงานของข้าราชการประเภทอื่น คือจะต้องอบรมสั่งสอนนักเรียนให้เป็นพลเมืองที่ดี มีวิชาความรู้สามารถนำไปประกอบอาชีพต่อไปในอนาคต ผู้ที่จะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวจะต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญทั้งนี้คือ มีศรัทธาในการสั่งสอนอบรมปรับปรุงตนเองอยู่เสมอทุกด้าน ศึกษาหาความชำนาญรอบคอบ พร้อมทั้งจะให้คำแนะนำและเฝ้าหาความรู้อยู่เสมอ พร้อมทั้งจะรับแนวความคิดใหม่ ๆ มาใช้ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่องานอาชีพ เป็นต้น ทั้งนี้ข้าราชการบ้านนาญแม้จะพ้นจากหน้าที่การงานแล้วแต่ยังมีความต้องการศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ เพราะความรู้ทำให้ตนพัฒนาไปทุกด้าน ไม่เป็นคนล้าสมัย

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศรีเวื่อน แก้วกังวาล (ศรีเวื่อน แก้วกังวาล 251๕ : 127) ที่กล่าวว่า การหาประสบการณ์ใหม่ ๆ แปลก ๆ เสมอทำให้ได้รับการตอบสนองความปรารถนาทางสังคม ไม่ถูกกักจากความรู้ ทำให้เป็นผู้ที่ทันโลก ทันเหตุการณ์ และทันบุคคลที่อายุน้อยกว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้าราชการบ้านนาญเพศหญิงต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับทัศนศึกษา เพื่อศึกษาหาความรู้มากกว่า ข้าราชการบ้านนาญเพศชาย ทั้งนี้อาจเนื่องจากในช่วงที่ยังทำงานเพศหญิงมีภาระหน้าที่ที่ก่อการทำงานและก่อครอบครัว จึงไม่มีเวลาที่จะออกไปทัศนศึกษานอกสถานที่ในสิ่งที่ตนสนใจเท่าที่ควร เมื่อมีเวลารว่างจากภาระหน้าที่จึงต้องการออกไปทัศนศึกษาเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม

ส่วนข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี ต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับทัศนศึกษามากกว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องจากข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุน้อยกว่า ยังปรับตัวต่อการลบทบาทหน้าที่จากการทำงาน และความรู้สึกสูญเสียบทบาททางสังคมมากกว่าผู้มีอายุมากกว่า ซึ่งปรับตัวได้แล้ว และผู้มีอายุน้อยกว่า สุขภาพยังแข็งแรงจึงต้องการที่จะออกไปทัศนศึกษาเพื่อหาความรู้และ เป็นการพักผ่อน อีกทั้งได้พบปะสังสรรค์กับกลุ่มบุคคล เป็นการสนองความต้องการทางค่านิยมใดทางหนึ่ง

ข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่าต้องการได้รับความรู้เกี่ยวกับข่าวสารทางการศึกษามากกว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้มีการศึกษาสูงกว่ายังต้องการรับทราบข่าวสารความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับวงการการศึกษา ซึ่งในอดีตท่านข้าราชการบ้านนาญ เหล่านี้เคยทำประโยชน์ให้กับวงการศึกษามาก มีความผูกพันกับการศึกษา จึงต้องการได้รับทราบข่าวสารทางการศึกษามากกว่าผู้มีวุฒิต่ำกว่า

ข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่า และข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 6 ขึ้นไป มีความต้องการได้รับความรู้เรื่องกฎหมายกับชีวิตประจำวันมากกว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีและข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ ๖ และต่ำกว่า อาจเนื่องจากข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิสองระดับและระดับสูงกว่า เห็นว่าความรู้เรื่องกฎหมายมีความจำเป็นกับชีวิตประจำวัน เพราะสามารถนำความรู้เกี่ยวกับกฎหมายไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2.6 ชำราชการบ้านอายุที่มีเพศ อายุ แยกต่างกันอย่างมีความต้องการให้ความรู้
 ด้านสังคมโดยส่วนรวมแยกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ
 ชำราชการบ้านอายุมองตนเองว่าเป็นคนที่มีคุณค่าและต้องการมีบทบาทในสังคม
 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมาสโลว์ (Maslow, 1970 : 40) ที่กล่าวว่า การรู้อย่าง
 จะเกิดขึ้นจากการให้ผลตอบแทนที่สนองความต้องการของบุคคลที่เปลี่ยนแปลง ไม่ความล่าช้ากับ
 ชั้นความต้องการทางร่างกายและความมั่นคงปลอดภัยเป็นความต้องการในชั้นที่ 1 และ 2
 สภาพที่ชำราชการบ้านอายุประสบในระยะก่อนและหลังการเกษียณอายุคือความเปลี่ยนแปลง
 ที่เกิดขึ้นกับตนเอง ได้แก่ สุขภาพ ที่อยู่อาศัย การเงิน การดำรงชีวิต การว่างงาน
 การเปลี่ยนแปลงอาชีพ การขาดเพื่อน ขาดความรัก ขาดการยอมรับและการยกย่อง
 ให้เกียรติอย่างที่เคยเป็นมาในอดีต ดังนั้นชำราชการบ้านอายุจึงต้องการ ได้รับความรู้เพื่อ
 ทอสนองความต้องการทั่ว ๆ ไปของตน และความต้องการในลำดับขั้นที่สูงขึ้น คือความ
 ต้องการทางสังคม ความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นยกย่อง ตลอดจนความต้องการความสำเร็จ
 ในชีวิตและสามารถดำรงชีวิตอยู่ต่อไปอย่างมีความสุข

ในทำนองเดียวกับทฤษฎีกิจกรรม ซึ่ง สุนทรกุล เจนอมรม (สุนทรกุล เจนอมรม
 2529 : 4 - 5) กล่าวว่าผู้สูงอายุมีความต้องการดำเนินชีวิตเหมือนตอนวัยกลางคน
 โดยไม่คำนึงถึงความเสื่อมของร่างกาย แต่กลับพยายามฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจ
 และสังคม มีการรวมกลุ่มคนในวัยเดียวกัน เพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน การมีส่วนร่วมใน
 กิจกรรมต่าง ๆ สืบเนื่องมาจากความสามารถจะสร้างสถานการณ์ใหม่ขึ้นมา เป็นเครื่อง
 แทนสิ่งที่สูญเสียไป โดยผู้สูงอายุจะพยายามทำกิจกรรมอื่นมากกระทำเพื่อชดเชยสิ่งที่
 ขาดไป และการร่วมกิจกรรมเนื่องมาจากความต้องการยอมรับของสังคมที่มีอยู่ในความทุกข์
 ตลอดจนมา ทั้งนี้เมื่อผู้สูงอายุขาดความต้องการในด้านหนึ่งด้านใดจะทำสิ่งนั้นมาทดแทน
 และผู้สูงอายุถือว่ากิจกรรมต่าง ๆ สามารถนำมาชดเชยภาระหน้าที่การงานที่คงหมด
 ความรับผิดชอบลง เหตุนี้ผู้สูงอายุจึงได้ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การพบปะบุคคลอื่นจะทำให้
 สถานภาพทางสังคมมีระดับความสำเร็จและได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่นและมีความรู้สึก
 ทั่ว ๆ ไปเองมีคุณค่าในสังคมนั้น ๆ

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้าราชการบ้านนาญเพศชายต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับ ศิลปวัฒนธรรม ให้คำแนะนำการจัดการศึกษาแก่สถาบันการศึกษา เขียนบทความเพื่อ เผยแพร่ความรู้มากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้เนื่องจากข้าราชการบ้านนาญเพศชาย ต้องการ ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และทักษะ ที่ตนถนัดมากกว่าข้าราชการบ้านนาญเพศหญิง และข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปมีความต้องการถ่ายทอดประสบการณ์ในการ ทำเนิชีวิตแก่ผู้สนใจมากกว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี เพราะข้าราชการ บั้ังมีอายุมากจะมีความรู้และมีประสบการณ์ในการทำเนิชีวิตมากตามไปด้วย ดังนั้นผู้มี อายุมากกว่าจึงมีความมั่นใจในความรู้ ประสบการณ์ที่ตนมีอยู่ จึงต้องการถ่ายทอด ประสบการณ์ในการทำเนิชีวิตแก่ผู้สนใจ ส่วนข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุต่ำกว่า 65 ปี มีความต้องการอ่านหนังสือใส่ เหนือให้คนตามออกฟังมากกว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุมาก เพราะข้าราชการบ้านนาญที่มีอายุน้อยมีปัญหาเรื่องสุขอนามัยน้อยกว่า โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลง เรื่องเสียงและสายตาน้อยกว่าผู้ที่มีอายุมากกว่า

ข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรีและข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรี และสูงกว่า มีความต้องการให้ความรู้กันสังคัมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 กล่าวคือข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่ามีความต้องการ ให้ความรู้กันสังคัมมากกว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้ที่มีวุฒิหรือการศึกษาสูงกว่าจะมีความมั่นใจในตนเอง มองว่าตนเองมีคุณค่ามากกว่า ผู้ที่มีวุฒิต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวรรณี พลัฒพลาทอง (สุวรรณี พลัฒพลาทอง 2522 : 144 - 145) พบว่าผู้สูงอายุที่ได้รับการศึกษาสูง มีความทันสมัย และมองตนเองว่ามีคุณค่ากอดังคัมกว่าผู้สูงอายุที่มีการศึกษาน้อยกว่า และคล้ายคลึงกับ การศึกษาของ พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และคนอื่น ๆ (พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และ คนอื่น ๆ 2523 : 14) พบว่า คนชราที่มีการศึกษาสูงกว่าจะประเมินตนเองว่าเป็น ผู้ที่มีคุณค่ามากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่า และแนวโน้มความล้มพันธ์ระหว่างการศึกษา

กับการประเมินตนเองในทางบวกคือคนชราซึ่งมีการศึกษาสูงเท่าใดยิ่งมีโอกาสที่จะ
มีมาพจน์ที่แก่ตนเองมากขึ้นตามไปด้วย

ในทำนองเดียวกับแนวคิดของ คุชฌี สุทธปริยาศรี และคนอื่น ๆ
(คุชฌี สุทธปริยาศรี และคนอื่น ๆ 2519 : 62 - 70) ที่กล่าวว่าผู้สูงอายุ
ต้องการที่จะช่วยเหลือและทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มี
ระดับการศึกษาสูงและมีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างมั่นคง ซึ่งจะเป็นชุมพลังที่ดี
ในการทำประโยชน์ให้กับสังคมได้ และถ้ามีการรวมกลุ่มผู้สูงอายุเป็นศูนย์อาสาสมัคร
ผู้สูงอายุ เพื่อช่วยเหลือสังคมจะทำให้ผู้สูงอายุเป็นชุมพลังในการช่วยดำเนินกิจกรรม
ต่าง ๆ ของสังคมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของคณะอนุกรรมการการศึกษาวิจัยและ
วางแผนระยะยาวเกี่ยวกับผู้สูงอายุในคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (คณะอนุกรรมการ
การศึกษาวิจัยและวางแผนระยะยาวเกี่ยวกับผู้สูงอายุในคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ
2526 : 2) มีแนวคิดที่ว่าผู้สูงอายุควรได้รับการสนับสนุนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตาม
ความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะบทบาทที่มีริชชา ซึ่งจะได้ถ่ายทอด
ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ บทบาทเช่นนี้ย่อมเป็นผลให้ผู้สูงอายุมีความภูมิใจใน
ตนเองและเห็นคุณค่าของตนในการที่จะดำรงชีวิตอยู่ต่อไป และมีเงื่อนไขที่จำเป็น
ประการหนึ่งคือการปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกลุ่มผู้สูงอายุกับประชากร
กลุ่มอื่น ๆ ให้มีส่วนร่วมในการดำรงชีวิตและรับใช้สังคมร่วมกัน

จึงเห็นได้ว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่ามีความต้องการ
ให้ความรู้เกี่ยวกับการให้คำแนะนำการจัดการศึกษาแก่สถาบันการศึกษา ถ่ายทอด
วิชาความรู้ที่ตนถนัดแก่ผู้สนใจ เขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้ ให้ความรู้ด้าน
ศิลปวัฒนธรรม เป็นกรรมการสมาคมที่สัมพันธ์กับการศึกษา และถ่ายทอดประสบการณ์
ในการดำเนินชีวิตแก่ผู้สนใจมากกว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีวุฒิต่ำกว่า

ข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 5 และต่ำกว่า และข้าราชการบ้านนาญระดับ 6 ขึ้นไปมีความต้องการให้ความรู้ด้านสังคมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 6 ขึ้นไปมีความต้องการให้ความรู้ด้านสังคมมากกว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 5 และต่ำกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความบกพร่องของข้าราชการที่มีระดับสูง มีตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบสูงตามไปด้วย จึงทำให้ข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับสูง มีความมั่นใจในตนเอง เห็นว่าตนเองมีคุณค่า อยากรจะทำประโยชน์ให้กับสังคม จึงต้องการให้ทำเนียบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศึกษา ด้วยหาคิวหาความรู้ที่ตนักแก่ผู้สนใจ เขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้ และอ่านหนังสือใส่เทปให้คนตาบอดฟัง มากกว่าข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับ 5 และต่ำกว่า

ในทำนองเดียวกับแนวคิดของ สุกใจ น้ำพุค (สุกใจ น้ำพุค 2524 : 27) ที่กล่าวว่า บุคคลบางคนยังรู้สึกว่าคุณค่าเพราะแม้อายุมากแล้ว แต่สังคมให้ความสำคัญและยอมรับ เพราะเชื่อใน วัย วุฒิ ความสามารถ ประสิทธิภาพ บุคคลหลายคนแม้เกษียณอายุไปแล้วก็ตามยังเป็นที่ยอมรับโดยได้รับการ เชื้อเชิญให้เป็นที่ปรึกษาอาวุโส ที่ปรึกษาพิเศษขององค์การรัฐบาล หน่วยงาน ธุรกิจ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ เขมิภา ยามะวัค (เขมิภา ยามะวัค 2527 : 117 - 121) พบว่า ตำแหน่งครั้งสุดท้ายมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิต และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมทางสังคม ทั้งนี้ข้าราชการบ้านนาญที่มีระดับสูงจะมองตนเองว่ามีคุณค่าและมีประโยชน์ต่อวิชาการ แม้บทบาทในตำแหน่งหน้าที่เคิมไต่สิ้นสุดไปพร้อมกับการ เกษียณอายุ แต่บทบาทในสังคม ยังคงอยู่และจะคงแลคงต่อไปในฐานะของผู้มีความรู้ ความสามารถ และประสิทธิภาพ ที่จะช่วยเหลือให้คำแนะนำ ปรึกษาและเป็นที่ยึดของผู้อื่นในหน่วยงานและในสังคม

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบ้านนาญกระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป มีดังต่อไปนี้

1.1 ควรจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อให้ข้าราชการบ้านนาญได้เพิ่มพูนความรู้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้มีความต้องการได้รับความรู้ในด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับสวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับ ด้านสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ วิธีตรวจสุขภาพเบื้องต้นและโภชนาการที่เหมาะสม ส่วนด้านสังคมต้องการความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางศาสนา เพื่อให้ข้าราชการบ้านนาญนำความรู้มาใช้กับชีวิตประจำวันได้

1.2 ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ข้าราชการบ้านนาญเข้ามามีส่วนในการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกโรงเรียน เพราะข้าราชการบ้านนาญเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ และจากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่าข้าราชการบ้านนาญต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในสังคมในฐานะเป็นผู้ให้ ก็ต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่ตนรัก ต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันรักษาสุขภาพ ต้องการให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมโดยจัดรูปแบบของบริการให้มีแบบแผน มีหลักการ และวิธีดำเนินการอย่างถูกต้องและมีระบบ และดำเนินการอย่างจริงจัง

1.3 ส่งเสริมให้มีโครงการ เกรียมการ เจริญอายุทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้ข้าราชการที่จะเจริญอายุ และบุคคลวัยอื่นให้มีความรู้และความพร้อมที่จะเผชิญกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และเป็นการเตรียมที่จะใช้ชีวิตในมันปลายอย่างมีคุณค่าและเป็นสุข

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัย มีดังต่อไปนี้

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของผู้สูงอายุกลุ่มอื่น เช่น ข้าราชการบำนาญกระทรวงต่าง ๆ หรือผู้สูงอายุกลุ่มอาชีพอื่น ผู้สูงอายุในต่างจังหวัด เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนได้ตรงตามความต้องการของประชากรวัยสูงอายุอย่างแท้จริง

2.2 ควรจะได้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียน โดยศึกษาว่าตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนรวมในการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกโรงเรียน เช่น สุขภาพ สถานภาพสมรรถฐานะทางเศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมในสังคม เป็นต้น เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับผู้สูงอายุให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 ควรจะมีการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เช่น ให้ผู้สูงอายุได้แสดงความคิดเห็นหรือสัมภาษณ์ เพื่อสะท้อนความรู้สึก ความคิดเห็นและปัญหาความต้องการของผู้สูงอายุเอง เพื่อสังคมจะได้เข้าใจอย่างถูกต้องในตัวผู้สูงอายุสามารถจัดกิจกรรมและโครงการสนองตอบต่อปัญหาความต้องการ ได้ตรงจุดยิ่งขึ้น โดยเฉพาะข้าราชการบำนาญบัณฑิตที่จะให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

מזכירות

บรรณานุกรม

- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม ผู้สูงอายุในสังคมไทย โรงพิมพ์ทางหุ้นส่วนจำกัด
 ศรีเกษรา 2526, 187 หน้า
- กรม แผนปฏิบัติการระยะยาวด้านการศึกษาวัยชนกรรมและกิจการเพื่อ
ผู้สูงอายุ 2531, 11 หน้า อักสำเนา
- เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์ แนวความคิดพื้นฐานทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
 โรงพิมพ์บรรณกิจ 2521, 220 หน้า
- เกษม กันตนิลาธิระ และกุลยา กันตนิลาธิระ การรักษาสุขภาพในวัยสูงอายุ
 อรุณการพิมพ์ 2528, 108 หน้า
- เวนิกา ชามะรัก ความพึงพอใจในชีวิตของคนชรา : ศึกษากรณีการวางแผน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ วิทยานิพนธ์ สส.ม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 2527, 142 หน้า อักสำเนา
- คณะอนุกรรมการการศึกษาวิจัยและวางแผนระยะยาวเกี่ยวกับผู้สูงอายุในคณะกรรมการ
ผู้สูงอายุแห่งชาติ แผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุแห่งชาติ พ.ศ. 2525 - 2544
 2526, 46 หน้า อักสำเนา
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รทหมายข่าวประชากร 33 : 3 สิงหาคม 2528
- เจต ณะสิริ ทำอย่างไรจึงจะมีชีวิตยืนยาวและมีความสุข โรงพิมพ์สยามรัฐ 2528,
 92 หน้า
- เจียรศรี วิวิธศิริ จิตวิทยาการเรียนรู้ ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2527, 200 หน้า
- ทิพย์พรหม นพวงศ์ วารสารการศึกษานอกโรงเรียน 24(135) : 4 - 13 ธันวาคม -
 มกราคม 2531

- เทพ การะเกด "สมบัติกุ" ประชากรศึกษา 14 : 46 - 50 สิงหาคม 2505
- ธีระ รามสุก วารสารสุขภาพ 1(8) : 61 - 84 พฤษภาคม 2516
- กษมิ บริพัตร "สัมภาษณ์" คุณวิทัศน์ฉบับพิเศษ สุขภาพผู้สูงอายุ 25 2527,
160 หน้า
- กษมิ สุทธิปริยาศรี และคนอื่น ๆ "ปัญหาและอุปสรรคของผู้สูงอายุ" วารสาร
ประชากรศึกษา 3(6) : 36 - 44 พฤศจิกายน - ธันวาคม 2519
- กสิศ สุนทรวงษ์ "โรคทางกายและทางใจของผู้สูงอายุ" คุณวิทัศน์ฉบับพิเศษ
สุขภาพผู้สูงอายุ 25 2527, 160 หน้า
- นิศา ชุโก คนชราไทย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525,
154 หน้า
- บรรลุ ศิริพานิช "สัมภาษณ์" อาวุโส 1(11) : 85 กันยายน 2528
- _____ "ทำอย่างไรอายุจึงเป็นชราอย่างมีความสุข" คนไทยอายุยืน สำนักงาน
ปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข 2529, 83 หน้า
- บำรุง สุขพรรณ รายงานการวิจัยการศึกษาปัญหาและสภาพความต้องการของกัญ
เป้าหมายเกี่ยวกับประชากรนอกโรงเรียน 2524, 133 หน้า อังสาเนา
- ปฐม นิลมานนท์ การศึกษายุ่งใหญ่ของระบบ โรงพิมพ์ทางหุ่นส่วนจำกัดวิทยอักษร
2528, 364 หน้า
- ประชาสงเคราะห์, กรม "ปัจจุบันและอนาคตของผู้สูงอายุในบ้านเรา" วารสาร
กรมประชาสงเคราะห์ 29(2) : 23 - 32 มีนาคม - เมษายน 2529
- พ. สิทธิชน "การศึกษาต่อเนื่องหลังเกษียณคืออย่างไร" อาวุโส 1(11) : 84
กันยายน 2528
- พิรติศ คำนวนศิลป์, สินี กมลนาวัน และประเสริฐ รักไทยที ความทันสมัย
ภาพพจน์ เกี่ยวกับตนเองและมีจุดหมายประการของคนชรา สถาบันสังคม
พัฒนาบริหารศาสตร์ 2523, 207 หน้า

- มานะ รัตนโกเศศ เรื่องน่ารู้สำหรับผู้เกษียณอายุราชการ อมรินทร์การ์พิมพ์ 2529,
216 หน้า
- มารุต มุนนาค เรื่องน่ารู้สำหรับผู้เกษียณอายุราชการ อมรินทร์การ์พิมพ์ 2529,
216 หน้า
- มาลีณี วงษ์สิทธิ์ "โครงการวิจัยของอาเซียน" ประชากรสูงอายุ จดหมายข่าว
ประชากร 34 : 19 - 22 ธันวาคม 2528
- เมธี กุลยจินทา "แม้จะแก่ก็ยังทำงานบางอย่างไหว" สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์
22 : 17 เมษายน 2525
- โมหัมหมัด อับดุลกาเดร์ และสมจิตร สร้อยสุริยา การรักษาโครงการและ
การประเมินผลการศึกษาในสถานศึกษา โรงพิมพ์อักษรบัณฑิต 2520, 101 หน้า
- วิวัฒน์ ปรากฏนวิทยา "บำนาญบำนาญและเงินสวัสดิการ" เรื่องน่ารู้สำหรับผู้เกษียณ
อายุราชการ 2529, 216 หน้า
- วิรัช แก้วสกุล ความต้องการทางการศึกษาในสถานศึกษาของข้าราชการบำนาญ
กระทรวงศึกษาธิการ วิทยานันท์ ศศ.ม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2527,
131 หน้า อักษรสำเนา
- ศรีจิตรา มุนนาค "ปัญหาผู้สูงอายุในประเทศไทยและวิธีแก้ปัญหาไทยใช้ระบบ
สาธารณสุขมูลฐาน" คู่มือปฏิบัติฉบับพิเศษ สุขภาพผู้สูงอายุ 25 2525,
หน้า 52 - 56
- ศรีหทัย หานิชพันธ์ "บริการสังคมกับผู้สูงอายุ" คู่มือปฏิบัติฉบับพิเศษ สุขภาพผู้สูง
อายุ 25 2525, หน้า 26 - 35
- ศรีเรือน แก้วกังวาล จิตวิทยาพัฒนาการ แพรวพิทยา 2518, 133 หน้า
- สมคิด โชควิวิทย์ และคารวตา พลอยมุกดา "ผู้สูงอายุกับศูนย์วัฒนธรรมแห่ง
ประเทศไทย" วารสารการศึกษาแห่งชาติ 20(6) : 61 - 68 สิงหาคม -
กันยายน 2529

- สมพร เทพสิทธิ์า บทบาทขององค์การเอกชนในการให้บริการสวัสดิการผู้สูงอายุ
2526, 12 หน้า อักสำเนา
- สิทธิ จิโรจน์ บ้านเมือง 20 เมษายน 2528
- สุกใจ น่ายุก "เตรียมวางแผนการเงินสำหรับปลดเกษียณ" วารสารบริหารธุรกิจ
5 : 25 - 38 มกราคม - มีนาคม 2529
- สุภัทรา สุภาพ ปัญหาสังคม ไทยวัฒนาพานิช 2521, 238 หน้า
- สุภัททา ปิยะแพทย์ จิตวิทยาพัฒนาการ หอรัศนย์การพิมพ์ 2527, 259 หน้า
- สุนทร โคตรบรรเทา ประสบการณ์การปฏิบัติงานด้านการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษา
ต่อเนื่องในประเทศออสเตรเลีย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
14 กรกฎาคม 2529, 10 หน้า อักสำเนา
- สุนทร สุนันท์ชัย การศึกษานอกโรงเรียน โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร 2523, 183 หน้า
การศึกษานอกโรงเรียนเส้นทางที่ไม่สิ้นสุด อมรินทร์การพิมพ์ 2529,
275 หน้า
- สุรกุล เจนอบรม "การศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุ : ความจำเป็นอันเร่งด่วน"
วารสารประชากรศึกษา 12(1) : 68 - 73 เมษายน 2529
เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องผู้สูงอายุ : มีที่ใหม่สำหรับการศึกษา
ผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
18 สิงหาคม 2529, 9 หน้า อักสำเนา
- สุวรรณดี พลับพลาทอง ความทันสมัยและภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองของคนชราใน
กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ สส.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522,
177 หน้า อักสำเนา
- เสาวนีย์ กานต์เกษารักษ์ ความต้องการทางด้านสุขภาพอนามัยของผู้สูงอายุ
วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524, 99 หน้า อักสำเนา
- อวย เกตุสิงห์ "แก้อย่างสง่า" สุศึกษา-พลศึกษา-สันตนาถาร 9(11) :
1 - 8 กุมภาพันธ์ 2526

- Atehley, Robert C. The Sociology of Retirement. New York, Halsted press, 1976. 158 p.
- Coombs, Phillip H. and Manzoor Ahmed. Attacking Rural Poverty : How Non Formal Education Can Help. Baltimore, The Johns Hopkins University Press, 1974. 292 p.
- Cronback, Lee J., Essentials of Psychological Testings. 3 rd.ed., Harper and Row, New York, 1970. 752 p.
- Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education. 5 th. ed., Tokyo, McGraw - Hill Book Company, 1981. 549 p.
- Houle, Sycril O. The Design of Education, London : Jossey - Bass Inc., Publishers, 1972. 323 p.
- Kidd, J. R. How Adults Learn, New York, Association Press, 1973. 314 p.
- Knowles, Malcolm S. The Modern Practic of Adult Educational Andragogy Versus PeddagoGY, New York, Association Press, 1972. 384 p.
- Kothbantau, Sunthorn. Adult Education in Thailand : A Needs Assesment, A Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy, The University of Oregon, 1978. 175 p.
- Maslow, A. H. Motivation and Personality. New York, Harper and Row, 1970. 369 p.
- Murphy, Herta A. Effective Business Communications, New York, McGraw - Hill, 1972. 783 p.

הכנת

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

25 ธันวาคม 2530

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แบบสอบถาม

เรียน ท่านข้าราชการบ้านญาติเคาพรอย่างสูง

เนื่องด้วยข้าพเจ้านางพัชนีศุภา สอนชื่อ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่องการศึกษาความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบ้านญาติเคาพรกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนตามความต้องการของท่าน คำตอบทั้งหมดจะเก็บไว้เป็นความลับที่สุด ผลการวิเคราะห์จะออกมาในลักษณะของกลุ่มและผลการวิจัยที่ได้นอกจากจะเป็นประโยชน์ทางวิชาการแล้ว ข้าพเจ้าจะนำเสนอหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนจัดการศึกษานอกโรงเรียนให้แก่ประชาชนในวัยของท่านในโอกาสต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านช่วยตอบแบบสอบถามที่ส่งมาพร้อมนี้ และได้โปรดส่งแบบสอบถามกลับไปยังข้าพเจ้าทางไปรษณีย์ภายในวันที่ 15 มกราคม 2531 นี้ ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางพัชนีศุภา สอนชื่อ)

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบสอบถามความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียน
ของข้าราชการบ้านาญกระหวงศึกษาธิการ

คำชี้แจง

แบบสอบถามความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบ้านาญกระหวงศึกษาธิการฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นรายการคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบมี 4 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นรายการคำถามที่เกี่ยวกับความต้องการความรู้เพิ่มเติมทางการศึกษานอกโรงเรียน มี 25 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นรายการคำถามที่เกี่ยวกับความต้องการ เป็นผู้ให้ความรู้ทางการศึกษานอกโรงเรียน มี 25 ข้อ

คำตอบจากแบบสอบถามฉบับนี้จะมีคุณค่าและมีความสมบูรณ์สามารถนำไปใช้ร่วมวิเคราะห์ผลการวิจัยโดยรวมได้ ก็คือเมื่อทุก ๆ รายการในแบบสอบถามได้รับการตอบอย่างครบถ้วน ฉะนั้นขอความกรุณาจากผู้ตอบได้โปรดตอบทุก ๆ รายการช่วย

การศึกษานอกโรงเรียน หมายถึงกิจกรรมการศึกษาหลายรูปแบบที่จัดให้กับประชาชนทุกเพศ ทุกวัยที่อยู่นอกระบบของสถานศึกษาปกติในทุกระดับ เพื่อมุ่งให้ประชาชนมีลักษณะเป็นคนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้หรือเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะเฉพาะอย่างตามความต้องการและความสนใจของประชาชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดกรอกรายการคำตอบต่อไปนี้โดยการเขียนเครื่องหมาย / ลงใน
หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง หรือเติมข้อความให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง
ของท่านมากที่สุด

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ ปี

3. วุฒิ

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรีขึ้นไป

4. เป็นข้าราชการระดับ (ซี) หรือ ชั้น

ตอนที่ 2 ความต้องการที่จะได้รับความรู้เพิ่มเติมทางการศึกษานอกโรงเรียน

โปรดเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง "มากที่สุด" "มาก" "ปานกลาง" "น้อย" และ "น้อยที่สุด" ให้ตรงกับระดับความต้องการของท่านเพียงช่องเดียว

ข้อ	ลักษณะความต้องการ	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ท่านต้องการได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด					
	ก. <u>ด้านเศรษฐกิจ</u>					
5.	สวัสดิการที่ผู้สูงอายุมีสิทธิจะได้รับ
6.	การวางแผนการใช้จ่ายเงินจากรายได้ประจำ
7.	แหล่งเงินทุน
8.	การเลือกซื้อสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภค
9.	แนวทางการทำให้เงินรายได้เกิดกอกผล
10.	งานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้
11.	การเลือกงานที่เหมาะสมกับวัย
12.	ข่าวสารเกี่ยวกับวิชาชีพ
	ข. <u>ด้านสุขภาพ</u>					
13.	โรคภัยไข้เจ็บในวัยสูงอายุ
14.	การป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ

ข้อ	ลักษณะความข้องการ	ระดับความข้องการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
15.	วิธีการออกกำลังกาย					
16.	การพักผ่อนนันทนาการ					
17.	โภชนาการที่เหมาะสม					
18.	อุบัติเหตุในวัยสูงอายุ					
19.	สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษา สุขภาพ					
20.	วิธีการตรวจสอบสุขภาพเบื้องต้น					
21.	การฝึกสมาธิการทำจิตใจให้สงบ					
	ค. <u>บ้านสังคม</u>					
22.	การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ของสังคม					
23.	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล วัยเดียวกัน					
24.	การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ต่างวัย					
25.	ความรู้ในการเข้าร่วมกลุ่ม สมาคม มูลนิธิ ชมรมต่าง ๆ					
26.	ข่าวสารความเคลื่อนไหวทางการศึกษา					
27.	กฎหมายเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน เช่น การทำพินัยกรรม					

ข้อ	ลักษณะความต้องการ	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
28.	หลักสูตรรรมคำสอนทางศาสนาที่นำมาใช้กับชีวิตประจำวัน					
29.	ทัศนศึกษาตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อหาความรู้และพักผ่อนหย่อนใจ					

ตอนที่ 3 ความต้องการเป็นผู้ให้ความรู้ทางการศึกษานอกโรงเรียน

กรุณาเขียนเครื่องหมาย / ลงในช่อง "มากที่สุด" "มาก" "ปานกลาง" "น้อย" และ "น้อยที่สุด" ให้ตรงกับระดับความต้องการของท่านเพียงอย่างเดียว

ข้อ	ลักษณะความต้องการ	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
	ท่านต้องการถ่ายทอดความรู้เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำกิจกรรมเหล่านี้มากน้อยเพียงใด					
	ก. <u>งานเศรษฐกิจ</u>					
30.	ช่วยรณรงค์หาทุนบริจาคทรัพย์เพื่อการศึกษา					
31.	ถ่ายทอดความรู้ทางวิชาชีพที่ตนเองมีให้แก่ผู้สนใจ					

ข้อ	ลักษณะความต้องการ	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
32.	ให้คำแนะนำปรึกษาในการเลือกประกอบอาชีพ					
33.	แนวทางการนำเงินรายได้ให้เกิดกอกผล					
34.	แนะนำงานอดิเรกเพื่อเพิ่มพูนรายได้ ..					
35.	การวางแผนการใช้จ่ายเงินรายให้					
36.	การเลือกซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค					
	ข. <u>ด้านสุขภาพ</u>					
37.	วิธีการออกกำลังกาย					
38.	โรคภัยไข้เจ็บที่เกกขึ้นกับผู้สูงอายุ					
39.	การป้องกันรักษาสุขภาพ					
40.	การพักผ่อนนันทนาการ					
41.	โภชนาการที่เหมาะสม					
42.	สมุนไพรที่เป็นประโยชน์ต่อการรักษาสุขภาพ					
43.	ช่วยดูแลรักษาผู้เจ็บป่วยในชุมชน					
44.	การฝึกสมาธิทำจิตใจให้สงบ					
	ค. <u>ด้านสังคม</u>					
45.	ถ่ายทอดความรู้ทางคานศิลป์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันคิงงามแก่ เยาวชน					

ข้อ	ลักษณะความต้องการ	ระดับความต้องการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
46.	ถ่ายทอดประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ ในการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้สนใจ
47.	ให้คำแนะนำทางการศึกษาแก่สถาบัน ทางการศึกษา
48.	ถ่ายทอดวิชาความรู้ที่ตนถนัดให้กับ ผู้สนใจ
49.	สำรวจความต้องการทางการศึกษาของ ประชาชนในชุมชน
50.	สอนหนังสือให้กับประชาชนที่ไม่รู้ หนังสือ
51.	อ่านหนังสือใส่เทปให้คนตาบอดฟัง
52.	การทำงานในห้องสมุดเป็นบางเวลา
53.	เขียนบทความเพื่อเผยแพร่ความรู้
54.	เป็นกรรมการสมาคมต่าง ๆ ที่สัมพันธ์ กับการศึกษา เช่น สมาคมครูผู้ปกครอง

ขอพระคุณเป็นอย่างสูง

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ดร.ทองอยู่ แก้วไทรตะ	กรมการศึกษานอกโรงเรียน
2. ผศ.ดร.สุรกุล เจนอนรม	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ดร.ชตทิพย์ เขี่ยมสำอางค์	กรมการศึกษานอกโรงเรียน
4. อาจารย์ปาน กิมปี	กรมการศึกษานอกโรงเรียน

การศึกษาความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนของข้าราชการบ้านนาญ
กระทรวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร

บทคัดย่อ
ของ
พจนันต์สุภา สอนขี้อ

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษากาตมหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
เมษายน 2531

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการและเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความต้องการทางการศึกษานอกโรงเรียนบ้านเศรษฐกิจ บ้านสุภาพ และบ้านสังคมของข้าราชการบ้านนาฎกระหวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร ความต่างคือ เพศ อายุ วุฒิ และระดับ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ข้าราชการบ้านนาฎกระหวงศึกษาธิการในกรุงเทพมหานคร ซึ่งรับเงินบ้านนาฎที่สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ ในเดือนธันวาคม 2530 จำนวน 422 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่ามีห้าระดับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองแบ่งออกเป็นสามด้านคือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสุภาพ และด้านสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสองกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้าราชการบ้านนาฎจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิ และระดับมีความต้องการได้รับความรู้และมีความต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจ บ้านสุภาพ และบ้านสังคม โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ข้าราชการบ้านนาฎเพศหญิงมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสุภาพโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก

2. ข้าราชการบ้านนาฎที่มีเพศ วุฒิ และระดับแตกต่างกันมีความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนข้าราชการบ้านนาฎที่มีอายุแตกต่างกันมีความต้องการได้รับความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และข้าราชการบ้านนาฎที่มีเพศ อายุ วุฒิ และระดับแตกต่างกันมีความต้องการให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ขั้วราชการบ้านนาญที่มีอายุ วุฒิ และระดับแตกต่างกันมีความต้องการ
ได้รับความรู้ด้านสุขภาพโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วน
ขั้วราชการบ้านนาญที่มีเพศแตกต่างกันมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพโดย
ส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และขั้วราชการบ้านนาญ
ที่มีเพศ อายุ และระดับแตกต่างกันมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพโดยส่วนรวม
แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ขั้วราชการบ้านนาญที่มีวุฒิแตกต่างกันมีความ
ต้องการได้รับความรู้ด้านสุขภาพโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05

4. ขั้วราชการบ้านนาญที่มีเพศ อายุ วุฒิ และระดับแตกต่างกันมีความ
ต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
และขั้วราชการบ้านนาญที่มีเพศ และอายุแตกต่างกันมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคม
โดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ขั้วราชการบ้านนาญที่มีวุฒิ
แตกต่างกันมีความต้องการได้รับความรู้ด้านสังคมโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .001 และขั้วราชการบ้านนาญที่มีระดับแตกต่างกันมีความต้องการให้
ความรู้ด้านสังคมโดยส่วนรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

AN ASSESSMENT OF NONFORMAL EDUCATION NEEDS OF RETIREES
IN THE MINISTRY OF EDUCATION IN BANCKOK METROPOLIS

AN ABSTRACT

BY

PATSUDA SORNSUE

Presented in partial fulfillment of the requirement
for the master of Education degree
at Srinakarinwirot University

April 1988

The purposes of this research were to assess needs, and to compare the needs for nonformal education in economic, health and social aspect of the retirees in the Ministry of Education in Bangkok Metropolis, as classified by sex, age, educational level, and position classification.

The sample used in this research was 422 retirees in the Ministry of Education randomized from those who came for their pensions at the Under-secretary Office, Ministry of Education, in December 1987. The instrument used in collecting data was the five-point-scale questionnaire, constructed by the researcher, comprising three aspects: economic, health and social. Statistics used for analyzing data were the mean, standard deviation and t - test

The main research findings were as follows:

1. The retirees, classified by sex, age, educational level and position classification, had needs for obtaining knowledge and giving knowledge in economic, health, and social aspects in general at the moderate level. However, the female retirees had needs for obtaining knowledge in the health aspect in general at the high level.

2. The retirees with different sexes, educational levels, and position classifications had different needs for obtaining knowledge in the economic aspect with no statistical significance, while the retirees with different ages had different needs for obtaining knowledge in the economic aspect in general at the .05 level of significance. Also, the retirees with different sexes, ages, educational levels had different needs for obtaining knowledge in the economic aspect in general with no statistical significance.

3. The retirees with different ages, educational levels and position classifications had different needs for obtaining knowledge in the health aspect in general with no statistical significance, while the retirees with different sexes had different needs for obtaining knowledge in the health aspect in general at the .01 level of significance. Also, the retirees with different sexes, ages, and position classifications had needs for giving knowledge in the health aspect in general with no statistical significance. However, retirees with different educational levels had different needs for giving knowledge in the health aspect in general at the .05 level of significance.

4. The retirees with different sexes, ages, educational levels and position classifications had different needs for obtaining knowledge in the social aspect with no statistical significance, and the retirees with different sexes and ages had different needs for giving knowledge in the social aspect in general with no statistical significance. However, the retirees with different educational levels had different needs for giving knowledge in the social aspect in general with statistical significance at the .001 level of significance. Also, the retirees with different position classifications had different needs for giving knowledge in the social aspect in general at the .05 level of significance.